

Κείμενα / Articles

Κωνστ. ΓΕ. ΑΘΑΝΑΣΟΠΟΥΛΟΣ
Const. GE. ATHANASOPOULOS
G. - Sp. ATHANASOPOULOS
Γ. ΓΕΩΡΓΗΣ / G. GEORGHIS
Th. DIMOPOULOS
Α. ΕΥΡΙΠΙΔΟΥ
Ν. ΖΑΧΑΡΟΠΟΥΛΟΣ
Γ. ΚΑΖΑΜΙΑΣ / G. ΚΑΖΑΜΙΑΣ
Θ. ΚΑΛΛΙΑΝΟΣ
Μ. ΛΟΪΖΙΔΗ - ΠΑΠΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ
Σπ. ΜΑΚΡΙΔΑΚΗΣ
Π. ΜΙΧΑΗΛΙΔΗΣ
Μ. ΝΙΚΟΛΑΤΟΣ
Ελ. ΝΙΝΑ - ΠΑΖΑΡΖΗ
+Ευαγ. ΠΑΛΛΗΚΑΡΙΔΗΣ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΝΕΑΠΟΛΙΣ, ΠΑΦΟΣ
Άρτ. Δ. ΣΑΒΒΙΔΟΥ
Χρ. ΣΤΥΛΙΑΝΟΥ
Ανδρ. ΣΥΜΕΟΥ
Ανδρ. ΧΡΙΣΤΟΦΙΔΗΣ

**ΚΕΝΤΡΟ ΕΡ. ΠΕΡ. ΑΝΑΠΤ. Ιερ. Δ. ΠΙΝΤΟΣ
και Αν. Ιερ. ΠΙΝΤΟΥ**

Ευγ. - Μαρ. Κ. ΑΘΑΝΑΣΟΠΟΥΛΟΥ
Θ. ΑΘΑΝΑΣΟΠΟΥΛΟΣ

Διεύθ. Μεταφραστικού:

Ε. - Μ. Κ. ΑΘΑΝΑΣΟΠΟΥΛΟΥ

Διοικητ. Υπηρεσίες:

Ε. ΑΘΑΝΑΣΟΠΟΥΛΟΣ
Α. ΚΥΡΑΓΓΕΛΟΥ

**ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ
ΑΠΟΚΕΝΤΡΩΣΗΣ
ΤΟΠΙΚΗΣ
ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ
ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ
ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ**

**REVUE DE
DECENTRALISATION
D' ADMINISTRATION
LOCALE ET DE
DEVELOPPEMENT
REGIONAL**

**REVIEW OF
DECENTRALIZATION
LOCAL
GOVERNMENT
AND REGIONAL
DEVELOPMENT**

Εικοστό πρώτο έτος συνεχούς έκδοσης

Επιστημονικός Υπεύθυνος Έκδοσης
Καθηγητής Κωνστ. ΓΕ. ΑΘΑΝΑΣΟΠΟΥΛΟΣ

[http:// library.panteion.gr/pandemos](http://library.panteion.gr/pandemos) - Ελληνικά περιοδικά

Τηλ.:0030/6944.626140, 0030/210.8647120, Fax:0030/210.8658868

Τεύχος / Ν. 79 ΑΘΗΝΑΙ / ATHENES / ATHENS 2015

Κωνσταντίνος ΓΕ. ΑΘΑΝΑΣΟΠΟΥΛΟΣ
Καθηγητής Παντείου Πανεπ. Κοιν. και Πολ. Επιστημ.,
Πανεπιστημίου Αθηνών (Επισκ.),
Ex Ch.L.U.L. Bruxelles, Ex Int. I.I.A.P., Paris

ΔΗΜΟΣΙΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ

**ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ
ΚΟΙΝΗ ΓΝΩΜΗ
ΕΙΔΗ ΔΗΜΟΣΙΟΤΗΤΑΣ
ΑΝΘΡΩΠΙΝΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ
ΔΙΑΦΗΜΙΣΗ
MARKETING
ΠΡΟΠΑΓΑΝΔΑ
ΤΟ «ΠΡΟΪΟΝ» ΤΩΝ ΜΕΣΩΝ
ΜΑΖΙΚΗΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ
ΕΝΝΟΙΑ ΚΑΙ ΘΕΩΡΗΤΙΚΗ ΘΕΜΕΛΙΩΣΗ
ΤΩΝ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ
ΟΙ «ΑΡΧΕΣ» ΤΩΝ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ
Η ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΤΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ
ΤΩΝ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ
ΤΑ ΜΕΣΑ ΤΩΝ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ
ΤΥΠΟΣ, ΡΑΔΙΟΦΩΝΙΑ, ΤΗΛΕΟΡΑΣΗ
INTERNET
ΤΟ ΔΕΛΤΙΟ ΤΥΠΟΥ
Η ΔΕΟΝΤΟΛΟΓΙΑ ΤΩΝ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ
ΝΟΜΙΚΕΣ ΡΥΘΜΙΣΕΙΣ
Η ΤΕΧΝΙΚΗ ΤΗΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΗΣ ΠΡΟΒΟΛΗΣ
ΕΙΔΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ
Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΑΣΤΥΝΟΜΙΑΣ**

Αθήναι, 2010

Επείγουσα ανακοίνωση

Παρακαλείσθε θερμώς όσοι επιθυμείτε να λαμβάνετε τακτικώς στο μέλλον την ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ ΑΠΟΚΕΝΤΡΩΣΗΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ, όπως μέχρι 5 Απριλίου 2015 μ.Χ. αποστείλετε την συνδρομή σας επ' ονόματι κυρίας
Α. ΚΥΡΑΓΓΕΛΟΥ, Ίμβρου 6, 11257 Αθήναι
ή να επικοινωνήσετε σχετικώς με την Γραμματεία Έκδοσης,
τηλ. (210) 8647120, 6944 626140, fax (210) 8658868

**Τοις Εντευξομένοις
ή
Οι υποχρεώσεις των Εθνικών Δημοσίων
Διοικήσεων των Κρατών Μελών της Ε.Ε.
έναντι των Οργάνων της**

Του κ. Κωνστ. ΓΕ. ΑΘΑΝΑΣΟΠΟΥΛΟΥ

*Καθηγητού Μετ. Πρ. Σπ. Παντείου Πανεπιστ. Κοιν. Πολιτ. Επιστ.,
Μετ. Πρ. Σπ. Πανεπ. Αθηνών
και Μετ. Πρ. Σπ. Πανεπ. ΝΕΑΠΟΛΙΣ, Πάφος,
Ex Ch. L., U.L. Bruxelles, Ex Int. I.I.A.P., Paris*

Γενική προσέγγιση

Η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει ασχοληθεί κατ'επανάληψη και με το θέμα των Εθνικών Δημοσίων Διοικήσεων, επί σκοπώ, μέσω του κατά το δυνατόν εκσυγχρονισμού τους, αυτές να οδηγηθούν σε συγκλίνουσες διοικητικές ρυθμίσεις, τείνουσες σε «ομογενοποίηση» των διοικητικών συστημάτων των Κρατών Μελών.

Είναι αυτονόητο, ότι η «ομογενοποίηση», πέραν των άλλων συνεπειών της, θα διευκολύνει τα μέγιστα την εφαρμογή κοινών πρακτικών και δράσεων, επ'ωφελεία των διοικουμένων και διακινουμένων εξ οίας δήποτε αιτίας εντός τη επικράτειας της Ένωσης.

Εκ των πλέον πρόσφατων ρυθμίσεων αναφέρονται εδώ οι ρυθμίσεις των Συνόδων Κορυφής της Ε.Ε. της Λισσαβώνας (Μάρτιος 2000), η οποία οδήγησε και στην διαμόρφωση των κειμένων της ομώνυμης Συνθήκης, και της Φέιρα (Ιούνιος 2010).

Κατά την Σύνοδο της Λισσαβώνας απεφασίσθη, (ως απόρροια μακράς σειράς προηγηθεισών διαβουλεύσεων μεταξύ των Κρατών-Μελών), ότι η οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη της Ένωσης συνδέεται στερεώς και με τον εκσυγχρονισμό των παρεχόμενων υπηρεσιών υπό των Δημοσίων Διοικήσεων των Κρατών Μελών.

Υπ'αυτή την έννοια ο διοικητικός εκσυγχρονισμός, ως συνιστών *condicio sine qua non* για την εξυπηρέτηση όλων των καταστατικών στόχων της Ένωσης, είναι αναγκαίο να αποτελέσει α-

ντικείμενο πρώτης προτεραιότητας για τα Κράτη Μέλη, τα οποία υποχρεούνται σε σειρά ενεργειών, μερικές των οποίων αναφέρονται εδώ:

Παροχή δυνατότητας στους Πολίτες να έχουν γενική ηλεκτρονική πρόσβαση στις παρεχόμενες υπό των Κρατών υπηρεσίες.

Θέσπιση διαδικασιών αξιολόγησης της αποδοτικότητας των Δημοσίων Υπηρεσιών.

Άρση των γραφειοκρατικών εμποδίων όπου δήποτε και όποτε δήποτε αυτά εντοπίζονται στα διοικητικά συστήματα των Κρατών Μελών.

Διασφάλιση της δυνατότητας πρόσβασης στο Διαδίκτυο και στις άλλες πηγές Πολυμέσων όλων των Σχολείων εκάστου Κράτους.

Εξ άλλου, οι συμμετέχοντες στην Σύνοδο της Φέιρα, επαναβεβαίωσαν τις αποφάσεις της Συνόδου της Λισσαβώνας, απεφάσισαν νέα μέτρα για περαιτέρω εφαρμογές της Πληροφορικής, υπεγράμμισαν τον σημαντικό ρόλο των Δημοσίων Διοικήσεων των Κρατών Μελών (και) στην ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας εντός της Ένωσης, κ.ά.

Υπενθυμίζεται, ότι η Συνθήκη της Λισσαβώνας επαναβεβαίωσε την υποχρέωση των Κρατών Μελών για την άνευ άλλου τινός εφαρμογή των νομικώς δεσμευτικών Πράξεων της Ένωσης υπό των Δημοσίων Διοικήσεων των Κρατών Μελών.

Οι σχετικές ρυθμίσεις έχουν ως εξής:

1. Τα Κράτη Μέλη θεσπίζουν όλα τα μέτρα εσωτερικού δικαίου, τα οποία είναι αναγκαία για την εφαρμογή των νομικώς δεσμευτικών πράξεων της Ένωσης.

2. Όταν απαιτούνται ενιαίες προϋποθέσεις για την εκτέλεση των νομικώς δεσμευτικών πράξεων της Ένωσης, οι πράξεις αυτές αναθέτουν εκτελεστικές αρμοδιότητες στην Επιτροπή ή σε ειδικές περιπτώσεις δεόντως αιτιολογημένες και σε περιπτώσεις που προβλέπουν άλλα άρθρα της Συνθήκης, (όπως π.χ. τα άρθρα 24 (Πολιτική ασφάλειας), 26 (Προσδιορισμός των στρατηγικών συμφερόντων της Ένωσης, κ.ά. για την Ευρωπαϊκή Ένωση), στο Συμβούλιο.

3. Πα τους ως άνω σκοπούς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο, αποφασίζοντας, μέσω Κανονισμών, σύμφωνα με την συνήθη νομοθετική διαδικασία, θεσπίζουν εκ των προτέρων γενικούς κανόνες και αρχές σχετικώς με τους τρόπους ελέγχου από τα Κράτη Μέλη της άσκησης των εκτελεστικών αρμοδιοτήτων από την Επιτροπή.

4. Το επίθετο «εκτελεστικός» ή «εκτελεστική» παρεμβάλλεται στον τίτλο των εκτελεστικών πράξεων.

Εξ άλλης πλευράς, η Επιτροπή ανεικοίνωσε στις Βρυξέλλες τον Ιανουάριο 2007 ειδικό Πρόγραμμα Δράσης Μείωσης των Διοικητικών Βαρών με το ποσοστό κλιμακούμενο, το οποίο στις αρχές του έτους 2013 πρέπει να προσεγγίσει το 25% εκτιμώντας, ότι μία μείωση αυτού του μεγέθους (25%) θα οδηγήσει σε αύξηση του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος της Ε.Ε. κατά 1,4% (περίπου 150.000.000.000 ευρώ).

Το Πρόγραμμα έχει υιοθετηθεί τελικώς, (και είναι σε εξέλιξη), κατά την Σύνοδο Κορυφής τον Μάρτιο 2007.

Με δεδομένη την εκ των θεσμών προβλεπόμενη αυτονομία¹, τόσο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όσο και των Κρατών Μελών της, η Ένωση δεν διαθέτει ίδια Όργανα, επιφορτισμένα να εφαρμόσουν το Κοινοτικό Δίκαιο εντός των Κρατών Μελών, οπότε η υποχρέωση εφαρμογής τελικώς του Κοινοτικού Δικαίου εντός των Κρατών Μελών "μεταφέρεται" στις Εθνικές Δημόσιες Διοικήσεις τους, οι οποίες, κατά μία άποψη, ανάγονται έτσι σε Έξωτερικές Υπηρεσίες της Ένωσης.²

1. Βλ. γενικώς: Κων. ΓΕ. ΑΘΑΝΑΣΟΠΟΥΛΟΥ και Β. ΔΕΛΗΘΕΟΥ, ΕΛ. ΚΑΒΒΑΔΙΑ (Επιστ. Συμβολή): Το Δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Νέα έκδ. Αθήνα 2008.

2. Βλ. Ι. ΑΝΑΣΤΟΠΟΥΛΟΣ: Δομές και Λειτουργίες της Εθνικής Δημόσιας Διοίκησης στο πλαίσιο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων. Ε.Ε. Ευρ.Δ. : Αθήνα, 1996, τ.2-3, σ.635.

Με βάση της ισχύουσες ρυθμίσεις:

Η οριοθέτηση των αρμοδιοτήτων της Ένωσης διέπεται από την αρχή της δοτής αρμοδιότητας. Η άσκηση των αρμοδιοτήτων της Ένωσης διέπεται από τις αρχές της επικουρικότητας και της αναλογικότητας.

Σύμφωνα με την αρχή της δοτής αρμοδιότητας, η Ένωση ενεργεί μόνον εντός των ορίων των αρμοδιοτήτων, που της απονέμουν τα Κράτη Μέλη με τις Συνθήκες για την επίτευξη των στόχων, που οι Συνθήκες αυτές ορίζουν. Κάθε αρμοδιότητα, η οποία δεν απονέμεται στην Ένωση με τις Συνθήκες ανήκει στα Κράτη Μέλη.

Σύμφωνα με την αρχή της επικουρικότητας στους τομείς, οι οποίοι δεν υπάγονται στην αποκλειστική της αρμοδιότητα, η Ένωση παρεμβαίνει μόνο εφ'όσον και κατά τον βαθμό, που οι στόχοι της προβλεπόμενης δράσης δεν μπορούν να επιτευχθούν επαρκώς από τα Κράτη Μέλη, τόσο σε κεντρικό, όσο και σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο, μπορούν όμως, λόγω της κλίμακας ή των αποτελεσμάτων της προβλεπόμενης δράσης, να επιτευχθούν καλύτερα στο επίπεδο της Ένωσης.

Τα θεσμικά Όργανα της Ένωσης εφαρμόζουν την αρχή της επικουρικότητας σύμφωνα με το Πρωτόκολλο σχετικά με την εφαρμογή των αρχών της επικουρικότητας και της αναλογικότητας. Τα Εθνικά Κοινοβούλια³ μεριμνούν για την τήρηση της αρχής της επικουρικότητας σύμφωνα με την διαδικασία, που προβλέπεται στο εν λόγω Πρωτόκολλο.

Σύμφωνα με την αρχή της αναλογικότητας, το περιεχόμενο και η μορφή της δράσης της Ένωσης δεν υπερβαίνουν τα απαιτούμενα για την επίτευξη των στόχων των Συνθηκών.

Συνεχίζεται...

³ Βλ. Θ. ΚΑΛΛΙΑΝΟΣ: Η αρχή της επικουρικότητας, τα Εθνικά Κοινοβούλια και η Συνθήκη της Λισσαβώνας: μία νέα διάσταση Ευρωπαϊκής Συνεργασίας. ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ ΑΠΟΚΕΝΤΡΩΣΗΣ, ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ. (Επιστ. Υπευθ. Καθηγητής Κωνστ. ΓΕ. ΑΘΑΝΑΣΟΠΟΥΛΟΣ). Αθήναι, 2011 τ.64, σ. 19.

Η Ελλάδα πρέπει να φτιάξει τη δική της Silicon Valley

Του κ. Σπ. ΜΑΚΡΙΑΔΑΚΗ

Πρύτανη του Πανεπ. ΝΕΑΠΟΛΙΣ, Πάφος
Ομότ. Καθηγ. του INSEAD

Στις 19 Φεβρουαρίου το Facebook αγόρασε τη startup εταιρεία WhatsApp αντί 13,9 δισ. ευρώ. Είναι ενδιαφέρον να σημειωθεί ότι αυτό το ποσό ήταν ίσο με την κεφαλαιοποίηση τεσσάρων εισηγμένων εταιρειών στο Χρηματιστήριο Αθηνών (Εθνική, Motor Oil, ΔΕΗ και TITAN), που απασχολούν περίπου 38.000 εργαζομένους έναντι 55 της WhatsApp. Ο Γιαν Κουμ, 37 ετών, μετανάστης από ένα μικρό χωριό της Ουκρανίας, στον οποίο ανήκε το 45% της WhatsApp, έγινε δισεκατομμυριούχος με περιουσία 6,8 δισ., λίγο μικρότερη, δηλαδή, από τον συνολικό πλούτο των τριών Ελλήνων δισεκατομμυριούχων (Λάτση, Μυστακίδη και Νιάρχου) της λίστας «Forbes».

Η WhatsApp δημιούργησε τεράστιο πλούτο προσφέροντας μια καινοτόμα υπηρεσία μηνυμάτων και οφείλει τη ραγδαία άνοδό της στην ισχυρή της ανάπτυξη, (πάνω από 100% από έτος σε έτος), και στις φθηνές της τιμές; που επιτρέπουν στους χρήστες να παρακάμπτουν τις υπηρεσίες SMS των παραδοσιακών επιχειρήσεων τηλεπικοινωνιών. Το WhatsApp είναι μια κολοσσιαία επιτυχία ενός οικονομικού μετανάστη ο οποίος κατάφερε να υλοποιήσει μια νέα ιδέα που τον έκανε δισεκατομμυριούχο.

Ποιο είναι το παράδειγμα που θα μπορούσε να πάρει η Ελλάδα από αυτή την ιστορία; Δεν υπάρχει αμφιβολία, ότι η Ελλάδα πρέπει να εκμεταλλευτεί τα ανταγωνιστικά της πλεονεκτήματα σε ναυτιλία και τουρισμό, μεταξύ άλλων. Φανταστείτε όμως τα τεράστια οφέλη που θα είχε η Ελλάδα αν μπορούσε να διατυπώσει και να υλοποιήσει μια στρατηγική για να δημιουργηθούν και να ευδοκιμήσουν στη χώρα μας εταιρείες όπως η WhatsApp.

Κάποιος μπορεί να πει, ότι οι Έλληνες δεν διαθέτουν τις ικανότητες και τις δεξιότητες που απαιτούνται για τη δημιουργία startup επιχειρήσεων όπως η WhatsApp. Ωστόσο αυτό δεν είναι αλήθεια. Πρώτον, η τεχνολογία που χρησιμοποιεί το WhatsApp δεν είναι και τόσο υψηλή και, δεύτερον, ο Κουμ δεν είχε ιδιαίτερες ικανότητες. Είχε εγκαταλείψει το πανεπιστήμιο και ήταν αυτοδίδακτος όσον αφορά στους υπολογιστές,

χωρίς αυτό να σημαίνει, ότι υποτιμάμε τα επιτεύγματά του, ούτε τον τρόπο με τον οποίο προσέκλυσε τεράστιο αριθμό χρηστών. Ήταν επίσης τυχερός διότι είχε μεταναστεύσει στη Silicon Valley, όπου υπάρχει άφθονη παροχή επιχειρηματικών κεφαλαίων πρόθυμων να επενδύσουν και να υποστηρίζουν startups με προοπτικές.

Η ελκυστικότητα των επιχειρήσεων όπως το WhatsApp έγκειται στο ότι μπορούν να αναπτυχθούν οπουδήποτε. Οι περιοριστικοί παράγοντες που καθορίζουν τη μελλοντική τους επιτυχία είναι:

- το εύρος της καινοτομίας πίσω από την ιδέα και το δυναμικό της αγοράς.

- το επιχειρηματικό πνεύμα των αρχικών ιδιοκτητών και η ικανότητά τους να ξεπεράσουν τα αναπόφευκτα εμπόδια των νεοσύστατων επιχειρήσεων.

- η διαθεσιμότητα αρχικής χρηματοδότησης για να αναπτυχθεί περαιτέρω η ιδέα και να αποδείξει τις μελλοντικές δυνατότητές της.

- επιχειρηματικά κεφάλαια πρόθυμα να χρηματοδοτήσουν ελπιδοφόρες ιδέες και να παρέχουν καθοδήγηση για να τις μετατρέψουν σε κερδοφόρα, εμπορεύσιμα προϊόντα - υπηρεσίες.

Όσοι αμφισβητούν τη σημασία της ψηφιακής οικονομίας αρκεί να συνειδητοποιήσουν το μέγεθος της κεφαλαιοποίησης των τριών μεγάλων παικτών της ψηφιακής εποχής (Apple, Google και Facebook). Η Apple ξεκίνησε σε ένα γκαράζ, ενώ οι άλλοι δύο στους κοιτώνες του Στάνφορντ και του Χάρβαρντ αντίστοιχα. Σήμερα η συνολική τους κεφαλαιοποίηση ξεπερνά το 1 τρισ. δολάρια και είναι πάνω από δέκα φορές μεγαλύτερη από την κεφαλαιοποίηση του Χρηματιστηρίου Αθηνών και το ύψος της τρεις φορές μεγαλύτερο από εκείνο του ελληνικού ΑΕΠ. Σκεφτείτε το μέλλον και εάν η Ελλάδα θα μπορούσε να δημιουργήσει παρόμοιες επιχειρήσεις. Αυτό είναι δυνατόν, αφού υπάρχουν πολλοί εξαιρετικά ικανοί Έλληνες, που, αν τους δινόταν η ευκαιρία, θα μπορούσαν να μεγαλουργήσουν όπως κάνουν στο εξωτερικό. Η μεγάλη πρόκληση είναι το πώς θα μπορέσουν να βοηθηθούν.

Δεν υπάρχει καμιά αμφιβολία, ότι στον σημερινό κόσμο η καινοτομία και η επιχειρηματικότητα είναι τα κλειδιά της επιτυχίας. Η χώρα μας υστερεί σε ανταγωνιστικότητα σχεδόν σε όλους τους παραδοσιακούς τομείς και θα ήταν στρατηγικά προτιμότερο να επικεντρωθεί σε κάτι καινούριο με τεράστιες προοπτικές. Ο δρόμος μπορεί να είναι δύσκολος, αλλά τα μελλοντικά οφέλη τεράστια.

Το έργο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων και της Απάνθρωπης ή Ταπεινωτικής Μεταχείρισης ή Τιμωρίας

Του κ. Πέτρου ΜΙΧΑΗΛΙΔΗ

Πρέσβη ε.τ. – Μέλους της Επιτροπής για την Κύπρο

Μετά το τέλος του Δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου παρατηρείται διεθνώς μια κινητοποίηση με σκοπό την παρεμπόδιση της επανάληψης των σοβαρών παραβιάσεων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων που είχαν διαπραχθεί κατά την περίοδο αυτή. Αναλαμβάνονται πολλές πρωτοβουλίες και καταρτίζονται διεθνή έγγραφα για τη ρητή και οριστική απαγόρευση των βασανιστηρίων και της απάνθρωπης ή ταπεινωτικής μεταχείρισης ή τιμωρίας.

Κανένας όμως από τους μηχανισμούς που προτείνονται δεν είχε την απαιτούμενη εξαναγκαστική δύναμη και δομή ώστε να διασφαλίζει κάποια πραγματικά αποτελεσματική συμμόρφωση ή εποπτεία. Ο έλεγχος, ακόμα και όπου προβλεπόταν στις σχετικές διατάξεις, ήταν μεταγενέστερος των γεγονότων και, επομένως, ανίσχυρος να προκαταλάβει την εκδήλωσή τους. Κάτω από τις περιστάσεις αυτές η προσοχή επικεντρώνεται στην εξεύρεση μεθόδων προληπτικής φύσεως, ώστε το φαινόμενο των βασανιστηρίων ν' αντιμτωπισθεί και να πληγεί στη γένεσή του.

Το 1976 ο Jean Jacques Gautier, ιδρυτής και πρώτος Πρόεδρος της Ελβετικής Επιτροπής εναντίον των βασανιστηρίων, προτείνει σε σχετική έκθεσή του, που ετοίμασε το 1976 για την Ελβετική Κυβέρνηση, τη σύναψη μιας Σύμβασης που να διαλαμβάνει σύστημα επισκέψεων από ομάδα ανεξάρτητων εμπειρογνομόνων σε κάθε χώρο όπου κρατούντο πρόσωπα στερημένα της ελευθερίας τους.

Το 1983, η Κοινοβουλευτική Συνέλευση του Συμβουλίου Ευρώπης υιοθετεί τη Σύσταση 971 για την προστασία των κρατούμενων από βασανιστήρια, στην οποία είχε ενσωματωθεί και προσχέδιο της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για την πρόληψη των Βασανιστηρίων και της Απάνθρωπης, ή Ταπεινωτικής Μεταχείρισης ή Τιμωρίας.

Έπειτα από διακυβερνητικές διαβουλεύσεις που κράτησαν σχεδόν τέσσερα χρόνια καταρτίστηκε η Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την πρόληψη των Βασανιστηρίων και της Απάνθρωπης ή Ταπεινωτικής Μεταχείρισης ή

Τιμωρίας, που υποβλήθηκε για υπογραφή στις 26 Νοεμβρίου 1987 και τέθηκε σε ισχύ την 1^η Φεβρουαρίου 1989.

Η Κύπρος επικύρωσε τη Σύμβαση στις 3 Απριλίου 1989 και τέθηκε σε ισχύ από της 1^{ης} Αυγούστου του ίδιου χρόνου. Τη Σύμβαση υπέγραψαν και επικύρωσαν όλες οι χώρες-μέλη. Από 1^{ης} Μαρτίου 2002 μετά την υιοθέτηση σχετικού Πρωτοκόλλου η Επιτροπή Υπουργών μπορεί να καλέσει οποιονδήποτε μη κράτος – μέλος του Συμβουλίου της Ευρώπης να προσχωρήσει στην Σύμβαση.

Κύρια χαρακτηριστικά της Σύμβασης και της Επιτροπής

Η Σύμβαση δεν διαλαμβάνει ουσιαστικές πρόνοιες επί του θέματος των βασανιστηρίων και της απάνθρωπης ή ταπεινωτικής μεταχείρισης και ούτε γίνεται προσπάθεια για τον προσδιορισμό των εννοιών αυτών. Αποβλέπει στην ενίσχυση της προστασίας των προσώπων που στερούνται της ελευθερίας τους εναντίον των βασανιστηρίων και της κάθε είδους κακομεταχείρισης, με την εγκαθίδρυση ενός μηχανισμού μη δικαστικού προληπτικού χαρακτήρα, βασισμένου στο σύστημα των επισκέψεων.

Για το σκοπό αυτό, και με βάση τη σύμβαση, έχει συσταθεί η Ευρωπαϊκή Επιτροπή για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων και της Απάνθρωπης ή Ταπεινωτικής Μεταχείρισης ή Τιμωρίας, που απαρτίζεται από ανεξάρτητους εμπειρογνώμονες, με απόλυτη εξουσία να επισκέπτεται χωρίς κανένα περιορισμό τόπους κράτησης προσώπων, στερουμένων της ελευθερίας τους, οποιουδήποτε είδους (φυλακές, αστυνομικούς σταθμούς, στρατιωτικά καταλύματα κρατουμένων, ψυχιατρικά ιδρύματα, χώρους κράτησης ανηλίκων, γερόντων, χώρους υποδοχής και κράτησης αλλοδαπών κ.λ.π.) για να εξετάζει τις συνθήκες κράτησης και μεταχείρισης των κρατουμένων και εφόσον κρίνει σκόπιμο να προβαίνει σε συστάσεις προς το ενδιαφερόμενο κράτος με σκοπό την ενίσχυση της προστασίας των κρατουμένων.

Η Επιτροπή έχει έδρα το Στρασβούργο και ίσο με τις χώρες-μέλη της Σύμβασης αριθμό μελών. Τα μέλη της Επιτροπής εκλέγονται με απόλυτη πλειοψηφία σε μυστική ψηφοφορία από την Επιτροπή Υπουργών για περίοδο τεσσάρων ετών από κατάλογο ονομάτων που καταρτίζει το Προεδρείο της Κοινοβουλευτικής Συνέλευσης του Συμβουλίου της Ευρώπης, με βάση τρεις υποψήφιους που υποδεικνύει η Κοινοβουλευτική αντιπροσωπεία της χώρας-μέλους. Τα μέλη της Επιτροπής είναι ανεξάρτητα, υπηρετούν με την προσωπική τους ιδιότητα και, ως εκ τούτου, δεν εκπροσωπούν και δεν παίρνουν οδηγίες από τις κυβερνήσεις του.

Η Επιτροπή αποτελείται σήμερα από 47 μέλη από ισάριθμες χώρες-μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης.

Η Επιτροπή, όπως ήδη αναφέρθηκε, δεν είναι δικαστικό σώμα. Επομένως, το έργο και οι δραστηριότητές της διαφοροποιούνται από εκείνες του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων. Σε αντίθεση με το Δικαστήριο, η Επιτροπή για την πρόληψη των Βασανιστηρίων δεν έχει αρμοδιότητα να επιλαμβάνεται διαφορών με βάση ατομικές ή διακρατικές προσφυγές, ή να επιδικάζει αποζημιώσεις. Ασκεί, κατά κανόνα, προληπτικό έλεγχο και επεμβαίνει με ίδια πρωτοβουλία σε αντίθεση με το Δικαστήριο που θα πρέπει να προηγηθεί σχετική Αίτηση/Προσφυγή. Η Επιτροπή ενεργεί προληπτικά ενώ το Δικαστήριο επεμβαίνει για επανόρθωση. Η Επιτροπή προβαίνει σε εισηγήσεις προς τις Κυβερνήσεις. Το Δικαστήριο εκδίδει αποφάσεις νομικά δεσμευτικές.

Κατά συνέπεια, και πάλι σε αντίθεση με το Δικαστήριο, οι δραστηριότητές της δεν αποβλέπουν στην επίλυση συγκρούσεων σε νομικό επίπεδο, αλλά στην αποφυγή συγκρούσεων σε πρακτικό επίπεδο.

Το έργο και οι δραστηριότητες της Επιτροπής εκτενέστερα

Το έργο της Επιτροπής στηρίζεται στη συνεργασία με τις αρμόδιες κρατικές αρχές. Στόχος είναι η υποβοήθηση των κρατικών αρχών στη βελτίωση και ενίσχυση της προστασίας των κρατουμένων και όχι η άσκηση δημόσιας κριτικής εναντίον τους.

Για το λόγο αυτό, οι εργασίες της Επιτροπής χαρακτηρίζονται από απόλυτη εχεμύθεια και μόνο στην περίπτωση που ένα κράτος αρνείται να συνεργαστεί ή να συμμορφωθεί με τις εισηγήσεις της Επιτροπής, όπως πιο κάτω αναφέρεται, μπορεί να γίνει από την Επιτροπή δημόσια δήλωση επί του θέματος. Στο έργο της, η Επιτροπή καθοδηγείται από τις ακόλουθες αρχές:

(α) η απαγόρευση της κακομεταχείρισης προσώπων που στερούνται της ελευθερίας τους είναι απόλυτη.

(β) η κακομεταχείριση προσώπων είναι απεχθής, ακόμα και στην πιο ήπια εκδήλωσή της.

(γ) η κακομεταχείριση δεν είναι μόνο επιβλαβής για το πρόσωπο που την υφίσταται, αλλά εξευτελιστική και για εκείνον που την προκαλεί ή τη διατάσσει.

Μέσα στα πλαίσια της αποστολής της η Επιτροπή πραγματοποιεί περιοδικές επισκέψεις σε χώρες-μέλη του Συμβουλίου. Επιπρόσθετα, μπορούν να γίνουν και ειδικές (ad hoc) επισκέψεις και/ή όπου οι περιστάσεις το επιβάλλουν. Οι επισκέψεις στις διάφορες χώρες γίνονται από αντιπροσωπείες από δύο έως πέντε μέλη της Επιτροπής που υποβοηθούνται από ειδικούς εμπειρογνώμονες και διαρκούν από μία έως δύο εβδομάδες. Η Επιτροπή διερευνά, κατά προτεραιότητα, την υφιστάμενη πραγματική κατάσταση στις χώρες που επισκέπτεται σε σχέση με την μεταχείριση των

κρατουμένων. Εξετάζει τις συνθήκες κράτησής τους, τη συμπεριφορά των λειτουργών που έχουν την ευθύνη εφαρμογής του νόμου και του άλλου προσωπικού έναντι των κρατουμένων και, παράλληλα, τη νομική ή διοικητική βάση στην οποία έχει στηριχθεί η στέρηση της ελευθερίας. Τα κράτη-μέλη έχουν υποχρέωση να παρέχουν στην Επιτροπή απεριόριστη πρόσβαση σε οποιοδήποτε μέρος κράτησης προσώπων, περιλαμβανομένου και δικαιώματος ελεύθερης διακίνησης εντός των χωρών αυτών.

Η Επιτροπή μπορεί, επιπρόσθετα, να έχει προσωπική συνάντηση με κρατούμενους, χωρίς την παρουσία τρίτων καθώς και με άλλα πρόσωπα, συγγενείς ή φίλους κρατουμένων, δικηγόρους, γιατρούς, δικηγορικούς ή ιατρικούς συλλόγους ή άλλα σώματα που μπορούν να δώσουν σχετικές πληροφορίες. Μπορεί, ακόμα, να προβεί επί τόπου σε οποιοσδήποτε παρατηρήσεις θεωρεί αναγκαίες στον υπεύθυνο του υπό επιθεώρηση ιδρύματος με σκοπό τη βελτίωση της μεταχείρισης των κρατουμένων.

Μετά την επίσκεψη η Επιτροπή υποβάλλει έκθεση στις αρχές της χώρας που έχει επισκεφθεί, με αξιολόγηση της κατάστασης και, όπου τούτο είναι αναγκαίο, με εισηγήσεις για τη λήψη μέτρων για βελτίωση των συνθηκών κράτησης. Η Επιτροπή μπορεί με νέα ειδική επίσκεψη στη χώρα να εξετάσει κατά πόσο τα μέτρα που εισηγήθηκε έχουν εφαρμοστεί.

Κανονισμοί και αρχές που διέπουν τη λειτουργία της Επιτροπής

Με κανονισμούς που θεσπίστηκαν το Νιόβρη τού 1989, όπως τροποποιήθηκαν μεταγενέστερα για αντιμετώπιση ειδικών περιπτώσεων, προβλέπεται η ακολουθούμενη μέθοδος εργασίας και διασφαλίζονται η αμεροληψία και η αποτελεσματικότητα της λειτουργίας της Επιτροπής.

Η απόλυτη αντικειμενικότητα στις αποφάσεις της Επιτροπής επιβάλλεται από τα καθήκοντα και τις αρμοδιότητες της που απορρέουν από τη Σύμβαση.

Η Επιτροπή είχε υιοθετήσει την πρακτική της επιλογής με κλήρο, για τα πρώτα χρόνια από τη σύσταση της, των χωρών στις οποίες πραγματοποιήθηκαν περιοδικές επισκέψεις. Αποφάσισε, επίσης, όπως μη συμπεριλαμβάνεται στην αντιπροσωπεία το μέλος εκείνο που έχει εκλεγεί αναφορικά με τη χώρα που θα πραγματοποιηθεί η επίσκεψη. Ούτε και εμπειρογνώμονες από την υπό επίσκεψη χώρα μπορούν να κληθούν να βοηθήσουν την αντιπροσωπεία. Στην πράξη περιοδικές επισκέψεις σε χώρες – μέλη πραγματοποιούνται κάθε τέσσερα χρόνια η νωρίτερα αν τούτο επιβάλλουν οι περιστάσεις.

Περαιτέρω, το "Εθνικό μέλος" δεν λαμβάνει μέρος στην ψηφοφορία της Ολομέλειας της Επιτροπής για την υιοθέτηση της έκθεσης που αφορά τη χώρα του, παρόλο ότι συμμετέχει στη συζήτηση της προκαταρκτικής

έκθεσης, με την έννοια της παροχής βοήθειας για τυχόν εγειρόμενα ειδικά προβλήματα ή για διευκρινίσεις.

Για την άμεση και αποτελεσματική αντιμετώπιση καταστάσεων, ιδιαίτερα όταν τα στοιχεία που η Επιτροπή έχει ενώπιον της δεν κρίνονται από μόνα τους ικανοποιητικά για πραγματοποίηση ad hoc επίσκεψης στη συγκεκριμένη χώρα, τίθεται σε ενέργεια ο μηχανισμός του Κανονισμού 30, βάσει του οποίου η Επιτροπή, ή ακόμα και το Προεδρείο (Πρόεδρος και δύο Αντιπρόεδροι), μπορεί να ζητήσει από την υπό καταγγελία χώρα πληροφορίες ή εξηγήσεις για την επικρατούσα εκεί γενική κατάσταση πραγμάτων ή σε δεδομένο χώρο, ή για τη μεμονωμένη υπόθεση στην οποία αναφέρεται η έκθεση ή η πληροφορία που έχει στα χέρια της η Επιτροπή.

Σε συνέχεια των πιο πάνω πληροφοριών και εξηγήσεων, η Επιτροπή μπορεί να ζητήσει από τις αρχές της χώρας λεπτομέρειες των μέτρων που η τελευταία έχει πάρει για την αντιμετώπιση της όλης κατάστασης, ή της συγκεκριμένης περίπτωσης.

Θα πρέπει να σημειωθεί πως ο Κανονισμός αυτός έχει εφαρμοσθεί μέχρι σήμερα σε αρκετές περιπτώσεις με θετική ανταπόκριση από τις αρχές των χωρών που αφορούσε.

Η όλη διαδικασία της γνωστοποίησης προς τις ενδιαφερόμενες χώρες των περιοδικών επισκέψεων εξελίσσεται σε τρία στάδια, αφήνοντας πάντα στην Επιτροπή την ευχέρεια αιφνιδιαστικών επισκέψεων. Σε πρώτο στάδιο, περί το τέλος κάθε χρόνου, η Επιτροπή δίδει στις χώρες-μέλη που περιλαμβάνονται στο προκαταρκτικό πρόγραμμα επισκέψεων για τον επόμενο χρόνο, μια πρώτη ένδειξη της πρόθεσης της Επιτροπής για την εκεί πραγματοποίηση περιοδικής επίσκεψης.

Ακολουθεί, σε δεύτερο στάδιο, η επίσημη γνωστοποίηση που συνήθως στέλνεται δυο βδομάδες πριν από την επίσκεψη, με την οποία δίδονται η ημερομηνία, η διάρκεια της επίσκεψης και τα ονόματα των μελών της Επιτροπής που συμμετέχουν στην αντιπροσωπεία, όπως και εκείνα των εμπειρογνομόνων και των μεταφραστών.

Σε τρίτο στάδιο – και μερικές μόνο μέρες πριν την πραγματοποίηση της επίσκεψης – δίδεται προειδοποίηση ως προς τους χώρους που η Επιτροπή προτίθεται να επισκεφθεί. Παρ' όλα αυτά, η αντιπροσωπεία της Επιτροπής μπορεί επί τόπου να αποφασίσει να επισκεφθεί και άλλους χώρους.

Πρωταρχικό μέλημα της Επιτροπής, μετά την πραγματοποίηση μιας επίσκεψης, είναι η συνεχής και στενή παρακολούθηση της όλης κατάστασης για την υλοποίηση από την ενδιαφερόμενη χώρα των εισηγήσεων στις οποίες προέβη η Επιτροπή. Προς το σκοπό αυτό, η Επιτροπή έχει υιοθετήσει την πρακτική να ζητά με την έκθεση της όπως, σε καθορισμένο χρονικό διάστημα, πληροφορηθεί από την ενδιαφερόμενη χώρα όχι μόνο

για τα τυχόν νομοθετικά και διοικητικά μέτρα που λήφθηκαν από τις αρμόδιες αρχές, αλλά και για την εφαρμογή στην πράξη των εισηγήσεων της.

Σύμφωνα με την ακολουθούμενη σήμερα πρακτική, οι ενδιαφερόμενες χώρες υποβάλλουν στην Επιτροπή προκαταρκτική έκθεση, συνήθως έξι μήνες από την ημερομηνία παραλαβής της έκθεσης της Επιτροπής, και τελική σε δώδεκα μήνες.

Θα πρέπει να τονισθεί ιδιαίτερα πως στόχος της Επιτροπής είναι η καθιέρωση ενός μόνιμου διαλόγου με τις αρμόδιες αρχές κάθε κράτους-μέλους και πως η υποβολή της έκθεσης της δεν αποτελεί το τέλος αλλά την αρχή μιας συνεχούς διαδικασίας συνεργασίας και διαλόγου.

Η Επιτροπή από της λειτουργίας της πήρε μεγάλο αριθμό καταγγελιών για κακομεταχειρίσεις σε διάφορες χώρες και πραγματοποίησε επανειλημμένες περιοδικές και/η ad hoc επισκέψεις σε όλες τις χώρες-μέλη που συνδέονται με τη Σύμβαση. Χαρακτηριστικά αναφέρεται πώς στη Τουρκία πραγματοποίησε συνολικά 23 περιοδικές και/ή ειδικές επισκέψεις που επέβαλλαν οι περιστάσεις, στην Ελλάδα 11 και στην Κύπρο 6. Οι εκθέσεις της Επιτροπής για όλες τις χώρες υιοθετήθηκαν ομόφωνα από την Ολομέλεια και στάληκαν στις αντίστοιχες Κυβερνήσεις των χωρών-μελών. Συνολικά η Επιτροπή έχει υιοθετήσει μέχρι σήμερα 347 εκθέσεις εκ των οποίων έχουν δημοσιευθεί οι 305. Έχει επίσης προβεί σε 6 Δημόσιες Δηλώσεις (3 για Ρωσία αναφορικά με Τσετσενία 2 για Τουρκία και 1 για Ελλάδα) για σοβαρές παραβιάσεις Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και μη συμμόρφωση των χωρών αυτών με τις υποδείξεις και εισηγήσεις της Επιτροπής.

Η σύναψη της σύμβασης και η σύσταση της Επιτροπής αποτελούν μια πρωτοποριακή εξέλιξη στη διεθνή κοινότητα. Για πρώτη φορά μια ομάδα κρατών έχει εγκαθιδρύσει ένα διεθνές σώμα από ανεξάρτητους εμπειρογνώμονες, περιβεβλημένο με διευρυμένες εξουσίες ελέγχου στον τομέα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και με το χωρίς προηγούμενο δικαίωμα να εισέρχεται απρόσκοπτα στην επικράτεια κυριάρχων κρατών για την πραγματοποίηση της αποστολής του.

Το σύστημα συνεργασίας που ακολουθείται ενισχύει το διάλογο σαν μέσο προσέγγισης των κρατών και επίτευξης του κοινού στόχου για τη δια παντός εξάλειψη κάθε είδους αυθαιρεσίας από δημόσιες αρχές.

Ο Δικαστής σε περιόδους κρίσεως

Του κ. Μυρ. ΝΙΚΟΛΑΤΟΥ

Προέδρου του Ανωτάτου Δικαστηρίου Κύπρου

Η ομιλία αφιερώνεται στον έντιμο πρώην Πρόεδρο του Ανωτάτου Δικαστηρίου κ. Πέτρο ΑΡΤΕΜΗ, τιμής ένεκεν

Ακρογωνιαίος¹ λίθος της Δημοκρατίας είναι η ανεξάρτητη Δικαστική Εξουσία. Ανεξάρτητη υπό την έννοια ότι δεν ελέγχεται και δεν επηρεάζεται από τις άλλες δύο εξουσίες του Κράτους, την Εκτελεστική και τη Νομοθετική. Η ανεξαρτησία της Δικαστικής Λειτουργίας είναι συνυφασμένη με την αρχή της διάκρισης των εξουσιών, η οποία αναπτύχθηκε, στην αρχαιότητα, από τον Αριστοτέλη και πολύ πιο πρόσφατα από τον Γάλλο πολιτικό φιλόσοφο Montesquieu. Η αρχή της διάκρισης των εξουσιών επιβάλλει ότι η κάθε μια από τις τρεις εξουσίες του Κράτους θα πρέπει να λειτουργεί μέσα στο δικό της τομέα αρμοδιότητας χωρίς να επεμβαίνει στους τομείς αρμοδιότητας των άλλων δύο. Όταν λειτουργούν με αυτό τον τρόπο οι τρεις κρατικές εξουσίες υπάρχουν οι αναγκαίοι συνταγματικοί έλεγχοι και τα ισοζύγια που είναι απαραίτητα για την ομαλή λειτουργία του δημοκρατικού πολιτεύματος και του ευνομούμενου Κράτους.

Στην Κυπριακή Δημοκρατία, η αρχή της διάκρισης των εξουσιών είναι διάχυτη στο Σύνταγμα και επιβεβαιώθηκε από τη νομολογία του Ανωτάτου Δικαστηρίου πολλές φορές. Θεμελιωμένη είναι επίσης η ανεξαρτησία της Κυπριακής Δικαιοσύνης η οποία κατοχυρώνεται από το Σύνταγμα και διαφυλάσσεται από τον τρόπο διορισμού των Δικαστών, τη μονιμότητά τους και την κατοχύρωση των απολαβών τους. Οι Δικαστές των Πρωτόδικων δικαστηρίων διορίζονται και προάγονται από το Ανώτατο Δικαστικό Συμβούλιο το οποίο απαρτίζεται από τον Πρόεδρο και τα Μέλη του Ανωτάτου Δικαστηρίου, χωρίς τη συμμετοχή οποιουδήποτε

1. Ομιλία του (τότε) Δικαστού του Ανωτάτου Δικαστηρίου της Κύπρου και σημερινού Προέδρου του, γενομένη την 5η Φεβρουαρίου 2014 στο Πανεπιστήμιο ΝΕΑΠΟΛΙΣ της Πάφου. Η εισαγωγική Ομιλία επί του θέματος του Καθηγητού κ. Κωνστ. ΓΕ. ΑΘΑΝΑΣΟΠΟΥΛΟΥ Προέδρου της Σχολής Νομικών και Κοινωνικών Επιστημών παρατίθεται στο τέλος αυτού του κειμένου.

εκπρόσωπου της Εκτελεστικής ή Νομοθετικής Εξουσίας ή οποιουδήποτε άλλου ανεξάρτητου αξιωματούχου. Κατ' αυτό τον τρόπο διαφυλάσσεται πλήρως η ανεξαρτησία ως προς το διορισμό και τις προαγωγές των Δικαστών των Πρωτόδικων δικαστηρίων. Ο Πρόεδρος και τα Μέλη του Ανωτάτου Δικαστηρίου διορίζονται από τον Αρχηγό του Κράτους, τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας, ώστε να έχουν την απαραίτητη δημοκρατική νομιμοποίηση, όμως ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας, κατά κανόνα, ακολουθεί τις συστάσεις του Ανωτάτου Δικαστηρίου αναφορικά με τους διορισμούς των Μελών του Ανωτάτου Δικαστηρίου έτσι ώστε να αποκλείεται ο οποιοσδήποτε κίνδυνος πολιτικής ή άλλης παρέμβασης στη διαδικασία διορισμού των Μελών του Ανωτάτου Δικαστηρίου.

Η Κυπριακή Δικαιοσύνη, λοιπόν, η οποία έχει τα εχέγγυα της ανεξαρτησίας και βρίσκεται σε ψηλό επίπεδο, όπως διαπιστώθηκε και από ανεξάρτητους παράγοντες εκτός Κύπρου, είναι σε θέση να διεκπεραιώσει το υψηλό της λειτούργημα, της απονομής της δικαιοσύνης στην Κυπριακή Επικράτεια. Η Κυπριακή Δημοκρατία είναι Κράτος Μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, του Συμβουλίου της Ευρώπης, της Κοινοπολιτείας και των Ηνωμένων Εθνών. Είναι οικονομικό κέντρο στην περιοχή της Ανατολικής Μεσογείου και χώρα παροχής υπηρεσιών, ναυτιλιακών, τραπεζικών, εταιρικών κ.α.. Επομένως η ύπαρξη ενός δικαιοσύνης και δικαστικού συστήματος, ανεξάρτητου και έχοντος τα εχέγγυα της εντιμότητας, της αποτελεσματικότητας και της ταχύτητας, είναι απαραίτητη προϋπόθεση για την εμπιστοσύνη που θα πρέπει να έχουν: στη δικαιοσύνη, τόσο οι πολίτες και οι κάτοικοι της Δημοκρατίας, όσο και ξένοι επενδυτές και εν δυνάμει επενδυτές τους οποίους ο τόπος, ιδιαίτερα σε περιόδους οικονομικής κρίσεως, έχει ανάγκη. Είναι προφανές ότι αν οι ξένοι επενδυτές και επιχειρηματίες δεν μπορούν να βασιστούν και να έχουν εμπιστοσύνη στο δικαιοσύνη και δικαστικό σύστημα μιας χώρας, ότι δηλαδή αυτό θα λειτουργήσει ορθά, έστω και κάτω από πίεση και θα προστατεύσει τα νόμιμα και θεμιτά τους δικαιώματα και συμφέροντα, αυτό θα αποτελεί ισχυρό αντικίνητρο για οποιοσδήποτε επενδύσει στη χώρα.

Παρά τα προαναφερόμενα εχέγγυα για την ομαλή λειτουργία της Δικαστικής Εξουσίας στην Κύπρο, υπήρξαν και υπάρχουν περίοδοι κρίσεων και δυσκολιών στη διεκπεραίωση των καθηκόντων και της λειτουργίας των Δικαστών. Η πρώτη μεγάλη κρίση στο δικαιοσύνη και δικαστικό σύστημα της Κυπριακής Δημοκρατίας επήλθε το 1984 όταν, μετά τις ενδοκοινοτικές ταραχές του 1963-64, η Τουρκοκυπριακή Κοινότητα και οι εκπρόσωποι της στις τρεις πολιτειακές εξουσίες απεσύρθησαν με αποτέλεσμα την αδυναμία λειτουργίας του Κράτους και του πολιτεύματος. Ψηφίστηκε τότε ο Νόμος περί Απονομής της

Δικαιοσύνης (Ποικίλες Διατάξεις) του 1964, Ν 33/64, με σκοπό την αντιμετώπιση των τεράστιων δυσκολιών, συνταγματικών και νομικών, που προέκυψαν, στη λειτουργία του Κράτους, από την απόσυρση των Τουρκοκυπρίων Υπουργών, Βουλευτών και Δικαστών από τα θεσμικά όργανα του Κράτους. Με το Ν 33/64 έγιναν διάφορες τομές στο σύστημα απονομής της δικαιοσύνης, μεταξύ των οποίων ήταν και η ενοποίηση του Ανώτατου Συνταγματικού Δικαστηρίου με το Ανώτατο Δικαστήριο τα οποία προβλέπονταν από το Σύνταγμα του 1960, σε ενιαίο Ανώτατο Δικαστήριο. Στη θεμελιακή απόφαση, για το Συνταγματικό μας Δίκαιο, στην υπόθεση *The Attorney - General of the Republic v. Ibrahim and Others* (1964) C.L.R., 195 το ενοποιημένο Ανώτατο Δικαστήριο, απαρτιζόμενο από τους διακεκριμένους Δικαστές Βασιλειάδη, Τριανταφυλλίδη και Ιωσηφίδη, έκρινε το Ν 33/64 ως συνταγματικό, δυνάμει του δικαίου της ανάγκης, το οποίο είχε εφαρμογή και στην περίπτωση της Κυπριακής Δημοκρατίας παρά το γραπτό της Σύνταγμα. Όπως εξήγησε το Ανώτατο Δικαστήριο στην υπόθεση εκείνη, για να εφαρμοστεί η αρχή του δικαίου της ανάγκης, πρέπει να ικανοποιούνται οι εξής προϋποθέσεις:

(α) Θα πρέπει να υπάρχει μια επιτακτική και αναπόφευκτη ανάγκη ή εξαιρετικές περιστάσεις.

(β) Δεν θα πρέπει να υπάρχει διαθέσιμη οποιαδήποτε άλλη θεραπεία.

(γ) Τα μέτρα που λαμβάνονται θα πρέπει να είναι ανάλογα με την ανάγκη, και

(δ) Τα μέτρα θα πρέπει να είναι παροδικού χαρακτήρα και περιορισμένα, χρονικά, στην περίοδο των εξαιρετικών περιστάσεων (Δέστε την απόφαση του Δικαστή Ιωσηφίδη στην προαναφερόμενη υπόθεση).

Από το 1964, επίκληση του δικαίου της ανάγκης έγινε σε πολλές περιπτώσεις περιλαμβανομένου και των περιπτώσεων των τροποποιήσεων του Συντάγματος της Κυπριακής Δημοκρατίας, οι οποίες έγιναν με την ψήφο των Ελληνοκυπρίων μόνο βουλευτών, δυνάμει του δικαίου της ανάγκης, εξαιτίας της μη επανόδου των Τουρκοκυπρίων Βουλευτών και στη συνέχεια της τουρκικής εισβολής και συνεχιζόμενης κατοχής και της παράλληλης δημιουργίας ενός ψευδοκράτους, ανδρική της κατοχικής δύναμης, στο κατεχόμενο τμήμα της νήσου.

Η επίκληση του δικαίου της ανάγκης, για πενήντα χρόνια, μπορεί να θεωρηθεί ότι συνιστά συνταγματική «ανωμαλία» η οποία όμως, ουσιαστικά, έσωσε την Κυπριακή Δημοκρατία και επέτρεψε την ομαλή λειτουργία των τριών εξουσιών της, παρά τις φοβερές αντίξοες συνθήκες που δημιουργήθηκαν το 1963-64 και εντάθηκαν, σε πολύ μεγαλύτερο

βαθμό, από το 1974. Ως εκ τούτου μπορεί να δικαιολογηθεί, υπό τις κατάλληλες περιστάσεις.

Εκτός όμως από το μεγάλο συνταγματικό ζήτημα, στο οποίο ήδη έγινε αναφορά, η Κυπριακή Δικαιοσύνη αντιμετώπισε και αντιμετωπίζει και άλλες δυσκολίες στην καθημερινή λειτουργία της. Πρόσφατα, ένεκα της οικονομικής κρίσεως που αντιμετωπίζει η χώρα, έγιναν συμφωνίες με την Ευρωπαϊκή Ένωση και Διεθνείς Οργανισμούς, οι οποίες επέβαλαν τη θέσπιση νόμων, προς συμμόρφωση με τα συμφωνηθέντα, οι οποίοι αμφισβητήθηκαν και αμφισβητούνται ως αντισυνταγματικοί επειδή, κατ' ισχυρισμό, παραβιάζουν συνταγματικά κατοχυρωμένα, βασικά δικαιώματα, όπως το δικαίωμα της περιουσίας, της ισότητας, της κατανομής οικονομικών βαρών σύμφωνα με τις δυνάμεις εκάστου κλπ.. Θα αποφύγω να αναφερθώ σε στιδήποτε που είναι επίδικο ενώπιον των Δικαστηρίων σε εκκρεμούσες υποθέσεις, για ευνόητους λόγους, θα προσπαθήσω όμως να εξηγήσω τα προβλήματα που δημιουργούνται και τα οποία αντιμετωπίζουν οι Δικαστές, ιδιαίτερα του Ανωτάτου Δικαστηρίου, το οποίο ασκεί και τις εξουσίες του Ανωτάτου Συνταγματικού Δικαστηρίου.

Εκτός από το δίκαιο της ανάγκης, του οποίου γίνεται επίκληση σε διάφορους νόμους και το Ανώτατο Δικαστήριο καλείται να κρίνει σε κάθε περίπτωση, αν η επίκληση του είναι δικαιολογημένη ή όχι, σε άλλους νόμους γίνεται επίκληση και του δημοσίου συμφέροντος ή της δημόσιας ωφέλειας, με απώτερο σκοπό τον περιορισμό δικαιωμάτων που κατοχυρώνονται από το Σύνταγμα. Αναφορικά με το δίκαιο της ανάγκης, έχουμε ήδη δει ότι τα δικαστήρια οφείλουν να ελέγχουν, πριν αποδεχθούν την εφαρμογή του δόγματος αυτού, ότι υπάρχει επιτακτική και αναπόφευκτη ανάγκη (για τη λειτουργία του κράτους και του πολιτεύματος) ή εξαιρετικές περιστάσεις, ότι δεν υπάρχει άλλη θεραπεία, ότι τηρείται η αρχή της αναλογικότητας μεταξύ του λαμβανομένου μέτρου και της ανάγκης και ότι τα μέτρα δεν υπερβαίνουν χρονικά την περίοδο κατά την οποία διαρκούν οι εξαιρετικές περιστάσεις.

Το δημόσιο συμφέρον είναι όρος νομικός και, σύμφωνα με τη νομολογία, όπου γίνεται επίκληση δημοσίου συμφέροντος θα πρέπει αυτό να εξειδικεύεται και να αιτιολογείται. Δημόσιο συμφέρον εξυπακούει γενικού περιεχομένου ωφέλεια και επομένως θα πρέπει να καθορίζεται ο σκοπός τον οποίον η ωφέλεια εξυπηρετεί. Το δημόσιο συμφέρον πρέπει να είναι δημόσιο, υπό όρους δημοκρατικής οργάνωσης και στο πλαίσιο της δημοκρατικής αρχής. Το δημόσιο συμφέρον καθορίζεται με βάση την αρχή της νομιμότητας σε συνάρτηση με τον σκοπό που επιδιώκει.

Στην Ελλάδα, μετά από πρόσφατες αποφάσεις του Συμβουλίου της Επικρατείας, έγινε πολύς λόγος και συζήτηση αναφορικά με: το κατά

πόσον στο δημόσιο συμφέρον περιλαμβάνεται και το «δημοσιονομικό δημόσιο συμφέρον» το οποίο θεωρείται από κάποιους ως θεσμική μετάλλαξη του «ταμειακού συμφέροντος του δημοσίου», το οποίο στο παρελθόν δεν θεωρείτο, από τα δικαστήρια, ως λόγος παρέκκλισης ή εξουδετέρωσης ατομικών δικαιωμάτων. Στην απόφαση πλειοψηφίας της Ολομέλειας του Συμβουλίου της Επικρατείας στην Υπόθεση 888/2012 γίνεται αναφορά στο δημοσιονομικό δημόσιο συμφέρον, σε υπόθεση που αφορούσε το μέτρο της περικοπής των επιδομάτων εορτών και αδειάς που χορηγούνταν σε συνταξιούχους του δημόσιου και ευρύτερου δημόσιου τομέα. Ανέφερε λοιπόν το Συμβούλιο της Επικρατείας, στην υπόθεση εκείνη, ότι το επίμαχο μέτρο δεν αποβλέπει απλώς στο ταμειακό συμφέρον του δημοσίου, αλλά αποτελεί τμήμα ενός ευρύτερου προγράμματος δημοσιονομικής προσαρμογής και προώθησης διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων, για την ενίσχυση και ανάκαμψη της Ελληνικής οικονομίας, το οποίο, συνολικώς εφαρμοζόμενο, αποσκοπεί τόσο στην αντιμετώπιση της, κατά την εκτίμηση του Νομοθέτη, άμεσης ανάγκης κάλυψης οικονομικών αναγκών της χώρας, όσο και στη βελτίωση της μελλοντικής δημοσιονομικής και οικονομικής κατάστασης, δηλαδή στην εξυπηρέτηση σκοπών που συνιστούν καταρχήν σοβαρούς λόγους δημόσιου συμφέροντος και αποτελούν ταυτοχρόνως και σκοπούς κοινού ενδιαφέροντος των Κρατών Μελών της Ευροζώνης.

Στην ίδια υπόθεση, το Συμβούλιο της Επικρατείας, αφού αναφέρθηκε στα δεδομένα τα οποία, κατά το Νομοθέτη, υπήρχαν κατά το χρόνο θέσπισης των επίμαχων μέτρων, και αφού παρατήρησε ότι τα μέτρα εκείνα, καταρχήν, δεν ήταν προδήλως απρόσφορα για την επίτευξη των επιδιωκόμενων σκοπών ούτε και μη αναγκαία για την αντιμετώπιση της υπό του Νομοθέτου διαπιστωθείσας κρίσιμης δημοσιονομικής κατάστασης, έκρινε ότι τα νομοθετικά εκείνα μέτρα υπόκειντο «σε οριακό μόνον δικαστικό έλεγχο».

Σύμφωνα με την προαναφερόμενη απόφαση φαίνεται να αναγνωρίζεται το δημοσιονομικό δημόσιο συμφέρον, ως δημόσιο συμφέρον, το οποίο υπόκειται μόνο σε οριακό δικαστικό έλεγχο και ο τη βάση των δεδομένων που ο Νομοθέτης; είχε ενώπιον του κατά τη θέσπιση του νομοθετήματος. Ενόψει και του δικονομικού εμποδίου που έχει κάποιος που προσβάλλει τη συνταγματικότητα ενός νόμου, σύμφωνα με το οποίο, αυτός, θα πρέπει να αποδείξει ότι ο νόμος είναι αντισυνταγματικός πέραν πάσης λογικής αμφιβολίας, υπάρχει ο κίνδυνος, κατά τη γνώμη μου, να αφεθεί περιθώριο αυθαιρεσίας στο Νομοθέτη.

Εκτός από το δημοσιονομικό δημόσιο συμφέρον, το οποίο δηλαδή εξυπηρετεί το οικονομικό συμφέρον του κράτους, υπάρχει δημόσιο συμφέρον και για άλλα σημαντικά θέματα, όπως είναι η προάσπιση των

ανθρωπίνων δικαιωμάτων, η ορθή λειτουργία του Συντάγματος, περιλαμβανομένων των δικαιωμάτων και ελευθεριών που κατοχυρώνονται από αυτό, και η ορθή απονομή της δικαιοσύνης. Είμαι, επομένως, της γνώμης ότι δεν πρέπει, με ευκολία, το δημοσιονομικό δημόσιο συμφέρον να ανάγεται σε «υπέρτατο» δημόσιο συμφέρον κατά τρόπο που να δικαιολογείται ο παραγκωνισμός άλλων τύπων δημοσίου συμφέροντος, ως λιγότερο σημαντικών. Αν το δημοσιονομικό δημόσιο συμφέρον ανοιχθεί σε υπέρτατο δημόσιο συμφέρον και αν η θέση που διακηρύχθηκε από την απόφαση πλειοψηφίας του Συμβουλίου της Επικρατείας στην προαναφερόμενη υπόθεση, περί οριακού μόνο δικαστικού ελέγχου, επίσης γίνει δεκτή, τότε, κατά την εκτίμηση μου, υπάρχει κίνδυνος δημιουργίας ενός «νομικοοικονομικού ολοκληρωτισμού», που είναι δυνατό να οδηγήσει σε εξασθένηση του κράτους δικαίου.

Πώς λοιπόν μπορούν να αντιμετωπίσουν τα δικαστήρια ένα τέτοιο κίνδυνο; Τα δικαστήρια βέβαια δεν μπορούν να παραγνωρίσουν τους σοβαρούς κινδύνους που εγκυμονεί η οικονομική κρίση και την ανάγκη το κράτος να νοικοκυρέψει τα δημόσια οικονομικά του. Αν η περίπτωση είναι ακραία ώστε να διακυβεύεται η ίδια η υπόσταση του κράτους και η δημοκρατική οργάνωση του λαού, τότε ισχύει το δόγμα «salus populi suprema lex esto», δηλαδή «η σωτηρία του λαού είναι ο υπέρτατος νόμος», και μπροστά σ' αυτό το διακύβευμα, ουσιαστικά υποχωρούν όλα τα υπόλοιπα.

Όμως εάν η κατάσταση δεν έχει φθάσει στο προαναφερόμενο απροχώρητο σημείο, τότε, κατά την εκτίμηση μου, θα πρέπει να σταθμίζεται το καθετί που θυσιάζεται στο βωμό της προάσπισης του δημοσιονομικού δημόσιου συμφέροντος. Ποιος θα κρίνει όμως εάν η εξυπηρέτηση του δημόσιου συμφέροντος δικαιολογεί την απόκλιση από τη συνήθη νομιμότητα; Σίγουρα η εκλεγμένη πολιτική εξουσία έχει ευρεία και αποφασιστική αρμοδιότητα να κρίνει αν υφίστανται έκτακτες περιστάσεις που δικαιολογούν την απόκλιση από τη νομιμότητα. Ο Δικαστής όμως έχει ύψιστη συνταγματική αποστολή να θέτει τα άρια, τα πλαίσια δηλαδή μέσα στα οποία οφείλει να κινηθεί η πολιτική εξουσία.

Τα δικαστήρια έχουν τρόπους ελέγχου της νομιμότητας των πράξεων της εκτελεστικής και της νομοθετικής εξουσίας, οι οποίοι βασίζονται στο Σύνταγμα και τους Νόμους. Οι τρόποι αυτοί συνίστανται, μεταξύ άλλων: (α) στον έλεγχο της επιτακτικότητας και του αναπόφευκτου της ανάγκης λήψης έκτακτων μέτρων ή των εξαιρετικών περιστάσεων που επιβάλλουν την εξουδετέρωση ή τον περιορισμό κατοχυρωμένων ατομικών δικαιωμάτων, αναγνωρίζοντας φυσικά τις ευρείες αρμοδιότητες της πολιτικής εξουσίας σ' αυτόν τον τομέα, (β) στον

έλεγχου της νομιμότητας της έκτασης των μέτρων αυτών, με βάση την αρχή της αναλογικότητας σύμφωνα με την οποία τα μέτρα πρέπει να είναι ανάλογα προς το διακύβευμα, (γ) στον έλεγχο με βάση την αρχή της χρηστής διοίκησης, (δ) στον έλεγχο με βάση την αρχή της ισότητας, σύμφωνα με την οποία δεν μπορεί να εξισώνονται τα ανόμοια ούτε και να γίνεται αυθαίρετη διαφοροποίηση μεταξύ ομοίων, (ε) στην εφαρμογή της αρχής της προστατευόμενης εμπιστοσύνης, δηλαδή της εμπιστοσύνης που δικαιολογημένα ο πολίτης πρέπει να έχει προς την εξουσία, ότι θα τον χειριστεί κατά τρόπο ακριβοδίκαιο, και (στ) στην υποχρέωση της συνεισφοράς στα φορολογικά βάρη, ανάλογα με τις δυνάμεις έκαστου φορολογούμενου.

Υπάρχουν, εξάλλου, αποδεκτοί και θεμιτοί τρόποι βελτίωσης των οικονομικών του κράτους. Αυτοί οι τρόποι θα πρέπει να έχουν, γενικά, μελλοντικό προσανατολισμό και όχι χαρακτήρα βεβιασμένων, πρόχειρων και μεμονωμένων ρυθμίσεων και θα πρέπει να συμμορφώνονται, γενικά, προς τις προαναφερόμενες αρχές. Ας μη ξεχνούμε ότι και τα λαμβανόμενα οικονομικά μέτρα δεν αναγνωρίζονται πάντοτε και από όλους, ως θέσφατο, αλλά κάποτε αμφισβητούνται έντονα. Αυτός είναι ένας επιπρόσθετος λόγος για τον οποίο το κόστος λήψης τους δεν πρέπει να είναι υπέρμετρο για την κοινωνία.

Χωρίς αμφιβολία, ο Νομοθέτης νομοθετεί εν τη σοφία του και ο Δικαστής εφαρμόζει το νόμο. Ο Δικαστής δεν νομιμοποιείται, δημοκρατικά, είτε να αμφισβητεί την εκφρασθείσα βούληση του Νομοθέτη, είτε να προβαίνει σε τέτοια εφαρμογή του νόμου που, στην ουσία, να νομοθετεί ο ίδιος. Οι γενικές αρχές του Διοικητικού Δικαίου επιβάλλουν όμως στο Νομοθέτη να δίνει επαρκή αιτιολογία, ιδίως όταν επικαλείται το δημόσιο συμφέρον και ο Δικαστής έχει δικαίωμα και καθήκον να ελέγχει την αιτιολογία που δίδεται. Ο Δικαστής, ακόμα, δεν μπορεί να απεμπολήσει το ρόλο του ως θεματοφύλακα της νομιμότητας και να επιτρέψει, χωρίς μεγάλο προβληματισμό, την υπαγωγή βασικών ατομικών δικαιωμάτων σε ένα «υπέρτατο» δημόσιο συμφέρον, το οποίο μάλιστα να αφήνει και, ουσιαστικά, ανέλεγκτο. Οφείλει να ελέγξει τις άλλες δύο εξουσίες, με τους τρόπους που είναι καλά γνωστοί στο Δικαστή, δηλαδή τους προαναφερόμενους τρόπους ελέγχου της νομιμότητας των πράξεων των δυο άλλων εξουσιών. Αυτό το καθήκον είναι επιτακτικό, στα πλαίσια της λειτουργίας του δημοκρατικού πολιτεύματος, το οποίο επιβάλλει την ύπαρξη συνταγματικών ελέγχων και ισοζυγίων. Ο Δικαστής δεν έχει τα εφόδια ελέγχου της πολιτικής ή της σκοπιμότητας των νόμων, γι' αυτό και δέχεται ότι κάποιες πράξεις (οι καθοριζόμενες ως Πράξεις Κυβερνήσεως) είναι ανέλεγκτες δικαστικά, αναγνωρίζοντας έτσι ότι αυτές εμπίπτουν στον τομέα της αποκλειστικής αρμοδιότητας της εκτελεστικής εξουσίας.

Οφείλει όμως να προασπίσει τα νόμιμα και θεμιτά δικαιώματα και συμφέροντα όλων όσων βασίζονται σ' αυτόν (το Δικαστή). Στις περιόδους κρίσεως ο ρόλος του Δικαστή είναι πιο δύσκολος και πιο κρίσιμος, καθότι υπάρχει κίνδυνος οι άλλες δύο εξουσίες να πιεστούν ή και να υποχρεωθούν να περιορίσουν ή και να καταργήσουν, ακόμα και βασικά δικαιώματα. Η απάντηση του Δικαστή, σ' αυτά το ενδεχόμενο, είναι μόνο μία. Αυτή που επιβεβαιώθηκε πρόσφατα από την Ολομέλεια του Ανωτάτου Δικαστηρίου στις Υποθέσεις της αντιμισθίας των δικαστών (Συνεκδικαζόμενες Υποθέσεις 397/12 και 480/12, Φυλακτού κ.α. ν. Δημοκρατίας κ.α., ημερ. 14.6.2013), ότι δηλαδή οι Δικαστές μπορούν να κάνουν και θα κάνουν μόνο ένα πράγμα, αγνοώντας οτιδήποτε άλλο. Αυτό είναι να εφαρμόσουν το Νόμο.

Όπως τονίστηκε και στην υπόθεση Γενικός Εισαγγελέας ν. Σιδερένιου κ.α. (2008) 2 ΑΑΔ 319, στη 328: «Οι Δικαστές συνεχίζουν το έργο τους και απονέμουν το δίκαιο σύμφωνα με τις αέναες αρχές της δικαιοσύνης, όπως έχουν θεσμοθετηθεί στο Σύνταγμα, στους Νόμους και στις Διεθνείς Συμβάσεις. Ο σεβασμός στους δημοκρατικούς θεσμούς της Πολιτείας είναι ίδιον των πολιτών με στοιχειώδη πολιτική αγωγή. Η ανταπόκριση των Δικαστηρίων και η άμυνα τους σε περίπτωση κρίσης των θεσμών είναι ακριβώς η συνέχιση του έργου τους για την υπεράσπιση, κυρίως των ατομικών δικαιωμάτων που έχει ο άνθρωπος σε μια δημοκρατική και καλά αναπτυγμένη κοινωνία».

Ο Δικαστής, σύμφωνα με τον όρκο του, διαχρονικά απονέμει το δίκαιο σε όλους, σύμφωνα με το Νόμο, χωρίς φόβο ή πάθος, προκατάληψη ή εύνοια.

Της ομιλίας του κ. Μ. ΝΙΚΟΛΑΤΟΥ είχε προηγηθεί η ακόλουθη Εισήγηση του Καθηγητού **Κωνστ. Γε. ΑΘΑΝΑΣΟΠΟΥΛΟΥ**.

Εκλεκτοί Παριστάμενοι,

Στοιχείο του Κόσμου είναι ο ρυθμός.

Στον ανόργανο και στον οργανικό κόσμο τα πάντα εμφανίζονται, αναπτύσσονται και εξαφανίζονται ομοιομόρφως, ως απόρροια φυσικών, αμετακίνητων νόμων.

Κατ' αναλογία, τα αυτά συμβαίνουν και στις ανθρώπινες κοινωνίες: ο Άνθρωπος φύσει φέρεται προς τον Άνθρωπον, κατ' ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΝ:

Ο Άνθρωπος φύσει πολιτικόν ζών.

Φύσει η ορμή εν πάσιν επί την κοινωνίαν ενώ κατά τον ΠΛΑΤΩΝΑ:

Πας γαρ ο βίος του Ανθρώπου ευρυθμίας τε και εναρμοστίας δείται.

Ο Άνθρωπος, λοιπόν, έχει έμφυτη την τάση προς τον ρυθμόν και την αρμονία, αλλά ρυθμός δεν νοείται άνευ κανόνος.

Και τους κανόνες, οι οποίοι αφ' εαυτών συνιστούν το έρρυθμο της συμβιώσεως, επιβάλλουν εις εαυτούς οι συμβιούντες εν Πολιτεία Άνθρωποι.

Η Πολιτεία ενέχει την δύναμη, ούσα υπεράνω την καθ' έκαστον Ανθρώπων, να κανονίζει τον ρυθμόν, τους κανόνες, της συμβιώσεως.

Είναι αυτονόητο, ότι ο ρυθμός, ο κανών υπάρχει τότε μόνον, όταν εφαρμόζονται επί πάντων, αρχόντων και αρχομένων, εκείνα,

Α οι Πολίται συνθέμενοι ά τε δεει ποιείν και ων απέχεσθαι εγράψαντο, κατά τον ΞΕΝΟΦΩΝΤΑ.

Η υποταγή και των αρχόντων στον κανόνα είναι κατά τον Νομοδιδάσκαλο STAMMLER:

Το ακατάλυτο στοιχείο του κανόνος, η δε υποταγή και των αρχομένων, είτε επιδοκιμάζουν είτε αποδοκιμάζουν τον κανόνα, είναι το αυταρχικό στοιχείο του.

Το υπέροχο, και εν τ' αυτώ ατελές, Ανθρώπινο όν, από της πρώτης παρουσίας του επί γης ενεφάνισε δείγματα ήθους και σεβασμού των κανόνων, αλλά και εκτροπής εκ των ορίων, πέραν του συνήθως παραδεκτού, εντός κοινωνικών σχηματισμών.

Έτσι, η επινόηση εν πνεύματι Δικαίου, μηχανισμών καταστολής μη συννόμων δράσεων, μηχανισμών υποτυπωδών εν αρχή και περισσότερο πολυπλόκων βραδύτερον, κατέστη αναπόφευκτος.

Στις θεόθεν προερχόμενες έννοιες: Θέμιστες, Θέμις, Δικαιοσύνη, προσετέθησαν με την πάροδο του χρόνου νέες, όπως ο Κριτής, ο Δικαστής, τα Δικαστήρια, ιδίως υπό Φιλοσόφων των αρχαίων Αθηνών και διλήμματα, όπως εκείνη του Βασιλέως ΚΑΜΒΥΣΗ, (κατά πόσον και ο άρχων υπάγεται σε κανόνες ως οι αρχόμενοι), το δηνάριον του Καίσαρος, και «τις με ώρισεν Κριτήν», του ΙΗΣΟΥ ΤΟΥ ΝΑΖΩΡΑΙΟΥ.

Κατά τον ΗΡΟΔΟΤΟΝ ο βασιλεύς των Περσών ΚΑΜΒΥΣΗΣ, 16ος αιών π.Χ., «ηράσθη μής των αδελφών αυτού» και βουλόμενος να τελέση μετ' αυτής γάμον, ηρώτησε τους βασιληίους Δικαστάς εάν υπάρχει σχετικός νόμος περί του θέματος.

Οι Δικαστές, φοβηθέντες «μη αυτοί απόλωνται», δηλαδή μήπως σε περίπτωση δυσαρεσκείας του τους δολοφονήσει ο ΚΑΜΒΥΣΗΣ, απήντησαν, ότι εύρον νόμον, «ος εξείναι (επιτρέπει) τω Βασιλεύοντι Περσέων ποιείν ο αν βούληταν αυτός μόνον, και όχι και οι Διοικούμενοι υπ' αυτού».

Κυρίες και Κύριοι,

Η παντοδυναμία της Πολιτείας περί την θέσιν κανόνων Δικαίου φραγμόν έχει την Δικαιοσύνην.

Εάν όμως Πατήρ του νόμου είναι ο Νομοθέτης, Μήτηρ του νόμου είναι η Δικαιοσύνη: Η γαρ Δικαιοσύνη καθολικωτέρα του νόμου τυγχάνει.

Το γε νυν έχον, η χαλάρωση των ηθών, και όχι μόνον των συναλλακτικών, επιτάσσει σε Κράτη Δυτικού Τύπου, αρτίως ωργανωμένα συστήματα απονομής ουσιαστικής Δικαιοσύνης, εν μέσω μάλιστα πολυπολιτισμικών Κοινωνικών σχηματισμών και ανυποληψίας θεσμών και προσώπων.

Ο Εντεταλμένος, όμως προς απονομήν της Δικαιοσύνης είναι Άνθρωπος, ο Δικαστής, ο οποίος υπό το βάρος ετεροκλήτων δεδομένων και ενδεχομένως, ποικίλων εξωγενών πιέσεων, πρέπει να λειτουργήσει λυσιτελώς, αποτελεσματικώς, ταχέως και πρωτίστως δικαίως, της κρίσεώς του υποκειμένης εν ταυτώ σε πλείστες όσες λανθάνουσες ή μη, σύννομες ή μη, αμφισβητήσεις.

Το αντιπεπονηθός καταγράφεται, ως γνωστόν, εις τον ΡΑΔΑΜΑΝΘΥ, ένα εκ των τριών Δικαστών του Άδου και αποδίδεται με την φράση: «Ει και πάθοι τα τ' έρεξε δίκη και ιθεία γένοιτο», δηλαδή, όταν κανείς πάθει εκείνα τα οποία έκαμε αδικών, τούτο είναι καθαρά Δικαιοσύνη.

Με την άποψη αυτή διεφώνησε, ως γνωστόν, ο ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ απορρίψας την ιδέα, ότι η Δικαιοσύνη είναι αντιπεπονηθός δηλαδή μόνον τιμωρός, κατά το οφθαλμόν αντί οφθαλμού.

Υπενθυμίζεται, ότι κατ' ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΝ ο Δικαστής ώσπερ αργυρογνώμων, δηλαδή αργυροχρυσόχοος, κριτής έστιν, όπως διακρίνη το κίβδηλον Δίκαιον και το αληθές.

Αλλ' είναι αυτόχρημα πασιφανές ότι το όλον εγχείρημα της απονομής ουσιαστικής Δικαιοσύνης είναι ιδιαζόντως δυσχερές, των δυσχερειών μάλιστα εντεινομένων, ιδίως σε περιόδους κρίσεων παντοίας μορφής, ως οι τρέχουσες κατ' αυτής εν μέσω καχεξίας αξιών και θεσμών.

Κυρίες και Κύριοι,

Με εισήγηση του Προέδρου του Επιστημονικού Συμβουλίου του Πανεπιστημίου ΝΕΑΠΟΛΙΣ κυρίου Π. ΑΡΤΕΜΗ, τ. Προέδρου του Ανωτάτου Δικαστηρίου Κύπρου προσεκλήθη ο Δικαστής του ιδίου Δικαστηρίου κ. Μύρων ΝΙΚΟΛΑΤΟΣ να διαπραγματευθεί σήμερα το θέμα: ο Δικαστής σε περιόδους κρίσεως.

Ως Υπεύθυνος του Προγράμματος Νομικής εκτιμώ, ότι είναι ιδιαίτερος τιμητική για μας η αποδοχή αυτής της πρόσκλησης και απευθύνω θερμές ευχαριστίες προς αμφοτέρους.

Σας παραδίδω τώρα στη γοητεία του λόγου των Δικαστών και επαναλαμβάνω αναλογικώς, ότι υπάρχουν τω όντι ευκλείεις Δικαστές εις το Βασίλειον της Δανιμαρκίας (της Κύπρου).

GIORGOS GEORGIS - GIORGOS KAZAMIAS

editors

LINKED BY HISTORY - UNITED BY CHOICE
Cyprus and its European Union Partners

EN TIPIS PUBLICATIONS

NICOSIA 2012

INTRODUCTION

The volume *LINKED BY HISTORY-UNITED BY CHOICE: Cyprus and its European Union Partners*, is published on the occasion of the Cyprus Presidency of the European Union Council. It aims to present the multi-faceted relations between Cyprus and its European Partners, through time. The volume is the result of wide-ranging research, undertaken by the Department of History and Archaeology of the University of Cyprus, in close cooperation with the Ministry of Foreign Affairs of the Republic of Cyprus. The research base is part of the Programme “Evrodaktylios” which aims at creating a databank regarding the political, diplomatic, cultural, commercial and other relations between Cyprus and the countries of the EU. Based on this research, a volume on the bilateral relations between Cyprus and the country holding the EU presidency has been produced biannually for the last years. Four such volumes have been published to date, on Cyprus’ relations with Spain, Hungary, Poland, and Denmark.

This volume, the fifth in this series, is a journey through time and history, where individual personalities and events form the tesserae in the mosaic of relations of Cyprus and its partners; these document the long term, multi-level presence of Cyprus in the European continent as well as the multiple and varied bonds linking Europe and Cyprus. Needless to say in such an ambitious and wide-ranging project, in the majority of cases we cannot (and do not) claim to have exhausted the subject: to each topic examined, there are bound to be others (sometimes many others) that we have not been able to include.

The road leading to the completion of this volume has been long and many persons and organisations have helped us along the way.

First and foremost we wish to thank the Minister of Foreign Affairs Dr. Erato Kozakou-Marcoullis for her continuous support and cooperation in our efforts to bring this project to fruition. Her contribution is far greater than our expression of thanks can convey. We believe that this book will become a valuable contribution in the field of cultural diplomacy, an area to which the Minister has herself greatly contributed.

We also wish to thank the Permanent Secretary of the Ministry of Foreign Affairs, Ambassador Petros Eftychiou for his support and encouragement. Mrs Androula

Laniti, Director of the Communication Policy Division of the Ministry of Foreign Affairs extended her cooperation to us; she showed constant care for our work and contributed time and effort that allowed us to overcome the multiple practical and other problems we came across in the course of our research and particularly during the production phase of the volume.

We also wish to thank all the authors who contributed to the volume. Special thanks should go to Mrs. Maria Mavrou; beyond her contributions, Maria also oversaw the practical, day to day process. The members of the large team who worked for this project merit special mention: Constantinos Kouratos, Elli Athanasiou, Demetra Demetriou, Kyriakos Iakovides, Christos Alexandrou and Lambros Kaoullas. We also wish to thank Anna Maragou, Ioannis Theocharides, Maria Michail, Anastasia Yiangou, Anastasia Hamatsou and Anna-Maria Kopatos Ferrer who wrote texts on areas they specialise in for this volume. Our friend Filippos Stylianou, experienced journalist and translator had the difficult task of the linguistic homogenisation of the final translated text, produced by the no less than seven individual translators; we extend our thanks to each and every one of them.

Our thanks also go to the Heads of the many Government Departments and other organisations that have allowed us to use material from their archives; particular mention should be made of the Press and Information Office, the State Archive, the Archives of the Ministry of Foreign Affairs and the Library of the Holy Archbishopric of Cyprus.

Last but not least, we must express our thanks to the *En Tipis Publishers* and specially to its Director Mrs. Voula Kokkinou, for the continuous interest and constant care they showed all the way to the realisation of a high quality publication.

This is a collective work in which many persons and organisations have contributed. We believe that the end result is something we can all be proud of.

Giorgos Georgis
Associate Professor of Modern Greek History,
Department of History and Archaeology,
University of Cyprus

Giorgos Kazamias
Associate Professor of Modern European History,
Dean of the School of Letters,
University of Cyprus

ΓΙΩΡΓΟΣ ΓΕΩΡΓΗΣ - ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΑΖΑΜΙΑΣ

επιμ.

GEORGIOS GEORGHIS - GEORGIOS KAZAMIAS

red.

ΔΑΝΙΑ - ΚΥΠΡΟΣ

Όταν οι Βίκινγκς συνάντησαν την Αφροδίτη

DANMARK - CYPERN

Da vikingerne mødte Afrodite

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΕΝ ΤΥΠΟΙΣ FORLAGET EN TÍPIS

Λευκωσία 2012 Nicosia

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Το ερευνητικό ταξίδι για τις σχέσεις της Κύπρου με τη Δανία μάς έδωσε πλούσιους καρπούς. Η έρευνα ανέδειξε γεγονότα και δράσεις, που συνθέτουν μια εντυπωσιακή εικόνα. Ξεκινήσαμε με στόχο μια μικρή έκδοση και καταλήξαμε σ' ένα ογκώδη τόμο. Η συμβολή των δανικών αρχαιολόγων στην κυπριακή αρχαιολογία, η μακρά παρουσία του δανικού αποσπάσματος στην UNFICYP, οι εμπορικές σχέσεις και ιδιαίτερα η δραστηριοποίηση της Carlsberg, οι διπλωματικές σχέσεις και οι επίσημες επισκέψεις είναι μερικά από τα θέματα που αναπτύσσονται στο βιβλίο, που καλύπτει επίσης πολλές άλλες παραμέτρους των κυπροδανικών σχέσεων. Είναι μια κατάθεση γνώσης και φιλίας, που γίνεται με τη σειρά της ένας ακόμη κρίκος στην πολύτιμη αλυσίδα των σχέσεων Δανίας-Κύπρου.

Η έκδοση ετοιμάστηκε με την ευκαιρία της Δανικής Προεδρίας στο πλαίσιο του *Ερευνητικού Προγράμματος «Ευρωδακτύλιος»* του Τμήματος Ιστορίας και Αρχαιολογίας του Πανεπιστημίου Κύπρου, που υλοποιείται με τη συνεργασία του Υπουργείου Εξωτερικών της Κυπριακής Δημοκρατίας. Το πρόγραμμα αποσκοπεί στη δημιουργία μιας τράπεζας πληροφοριών για τις σχέσεις της Κύπρου με κάθε χώρα-μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Ευχαριστούμε θερμά την Υπουργό Εξωτερικών Ερατώ Κοζάκου-Μαρκουλλή για την υποστήριξη που μας παρέχει, αναδεικνύοντας το πρόγραμμα και τις σχετικές εκδόσεις ως βασικό άξονα της κυπριακής πολιτιστικής διπλωματίας. Ήταν η πρώτη που υιοθέτησε την ιδέα και η συμπαράστασή της εξακολουθεί να είναι πολύτιμη. Ευχαριστίες οφείλουμε επίσης στο Γενικό Διευθυντή του Υπουργείου Εξωτερικών Πέτρο Ευτυχίου και στον Πρέσβη της Κύπρου στη Δανία Γιώργο Κασουλίδη, για την πολύτιμη συμβολή του και όλο το προσωπικό της Πρεσβείας για την πρόθυμη εξυπηρέτησή του.

Το πρόγραμμα και η έκδοση υλοποιούνται χάρις στην επιμονή και την υπομονή της Διευθύντριας Διαφώτισης του Υπουργείου Εξωτερικών Ανδρούλας Λανίτη, που μας βοηθά με πολύτιμες υποδείξεις και αναλαμβάνει την επίλυση πολλών δυσκολιών που αντιμετωπίζουμε.

Ξεχωριστά ευχαριστούμε τους επιστημονικούς συνεργάτες του προγράμματος Μαρία Μαύρου, Κωνσταντίνο Κουράτο, Έλλη Αθανασίου, Δήμητρα Δημητρίου,

Γιώργο Χρίστου, Χρήστο Αλεξάνδρου, Κυριάκο Ιακωβίδη και Λάμπρο Καούλλα.

Πολύτιμη ήταν η βοήθεια του John Lund, προϊσταμένου ερευνητή στο Αρχαιολογικό Μουσείο της Δανίας, στην εξασφάλιση των αρχαιολογικών κειμένων και τον ευχαριστούμε θερμά, όπως και τη Louise Mejer, υπεύθυνη έκδοσης του περιοδικού *SFINX* και το δανό αρχαιολόγο Niels Hannestad.

Ειδικές ευχαριστίες οφείλονται στον ομότιμο καθηγητή του Πανεπιστημίου Κύπρου, διαπρεπή κύπριο αρχαιολόγο Βάσο Καραγιώργη για την πρόθυμη παραχώρηση των κειμένων του, στον πρόεδρο του Πολιτιστικού Ιδρύματος Φώτος Φωτιάδης για τη βοήθειά του και στον εκπρόσωπο Τύπου της UNFICYP για την πρόθυμη εξυπηρέτηση. Ακόμη στους Χρήστο Αριστείδου, Αικατερίνη Αριστείδου, Βαγγέλη Αρεταίο και Ανδρέα Πουλλικά που έγραψαν ή παραχώρησαν κείμενα για τον τόμο.

Για τη μετάφραση ευχαριστούμε το Σωτήριο Σουλιώτη, που σήκωσε το βάρος της μετάφρασης από τα ελληνικά στα δανέζικα, και το Φίλιππο Στυλιανού για τις μεταφράσεις του από τα αγγλικά.

Για την πολύτιμη συνεργασία της στην επιμέλεια της μετάφρασης στα δανέζικα, παρά το σύντομο χρονικό διάστημα που είχε, ευχαριστούμε την Λέκτορα Νεοελληνικών Σπουδών του Τμήματος Διαπολιτισμικών και Διακρατικών Σπουδών, του Πανεπιστημίου της Κοπεγχάγης, Pia Johansen. Οι περισσότερες φωτογραφίες του βιβλίου προέρχονται από το φωτογραφικό αρχείο του Γραφείου Τύπου και Πληροφοριών, για τις οποίες ευχαριστούμε θερμά. Για την έκδοση και την αρμονική συνεργασία ευχαριστούμε τις εκδόσεις Εν Τύποις και τη διευθύντρια του εκδοτικού οίκου, Βούλα Κοκκίνου.

Πιστεύουμε ότι η κοινή προσπάθεια όλων κατέληξε σε μια έκδοση, για την οποία μπορούμε να είμαστε υπερήφανοι.

Γιώργος Γεωργής
Αν. Καθηγητής της Νεότερης Ελληνικής
Ιστορίας Πανεπιστημίου Κύπρου

Γιώργος Καζαμίας
Αν. Καθηγητής, Κοσμήτορας Φιλοσοφικής
Σχολής Πανεπιστημίου Κύπρου

ΤΡΕΙΣ ΙΕΡΑΡΧΕΣ¹ ΕΥΘΥΝΗΣ ΤΑΓΟΙ

Του Ομότ. Καθηγητή του Α.Π.Θ, Νικ. Γρ. ΖΑΧΑΡΟΠΟΥΛΟΥ

Αντιπρύτανη του Πανεπιστημίου «Νεάπολις» Πάφου

Εκκλησία και εκπαίδευση αντάμα στη χαρμόσυνη τούτη μέρα. Ένα δίδυμο που στον χώρο του Ελληνισμού μεγαλούργησε. Η σημερινή σύμπραξη του αποβλέπει σε απόδοση τιμής σε υψηλής υφής αξίες, σε έξαρση της σημασίας της παιδείας, σε συνδυασμό με αναφορά σε εξέχουσες προσωπικότητες της Εκκλησίας αλλά και στους σύγχρονους εκπαιδευτικούς. Οι τελευταίοι αυτοί επιχείρησαν να χρησιμοποιήσουν τα τάλαντά τους και να μεταδώσουν στους νέους δημιουργική δύναμη, κατορθώνοντας να κάνουν πολλούς συμμύστες και συνεκδήμους στην πορεία της ζωής.

Από τη θέση αυτή ας μου επιτραπεί να συγχαρώ εγκάρδια, ως εκπρόσωπος του ανώτατου εκπαιδευτικού ιδρύματος της πόλης μας, του Πανεπιστημίου «Νεάπολις», τους σημερινούς εκπροσώπους της γιγάντιας, όσο όμως και αποτελεσματικής, προσπάθειάς του υπέροχου, δηλαδή, αυτού διδύμου, ενώ συγχρόνως να παρακαλέσω το φιλόθεο και φιλέορτο εκκλησιαστικό πλήρωμα, να μου χαρίσει την προσοχή του για την εκφώνηση ενός σύντομου πανηγυρικού, που ίσως αποτελέσει συμβολή στις σκέψεις για μελλούμενες λυσιτελείς ενέργειες.

Σεβάσμιοι κληρικοί και ελλόγιμοι διδάσκαλοι, συγχαίρω για την προσπάθειά σας, ενώ έρχομαι με τη σύντομη ομιλία μου να συμβάλω, κατά το ενόν, στην περαιτέρω επίτευξη του κύριου σκοπού σας. Οι εκπαιδευτικοί και ο κλήρος, αποτελούν τη ραχοκοκαλιά κάθε κοινωνίας, που, κατά κανόνα, προσεγγίζουν υψηλές ιδέες, κατακτούν και μεταδίδουν τη γνώση, όπως είναι πασιφανές, προβάλλουν εξέχουσες αρχές ζωής και επιχειρούν, κατά το δυνατό και

¹ Ομιλία που εκφωνήθηκε την 30/1/2015 στον Μητροπολιτικό ναό του Αγίου Θεοδώρου της Πάφου, κατά την εορτή των Τριών Ιεραρχών.

ποικιλοτρόπως, να τις βιώσουν, κατευθύνοντας τα μέλη της κοινωνίας στη ζήτηση γνώσης, αρετής, ευθύνης, αγώνα και δράσης, και όχι μόνο. Τώρα, ελάτε, παρακαλώ, να ανασκαλέψουμε τη μνημοσύνη με κάποια αυτού του είδους υποδείγματα. Η μνήμη, πάντως, δεν πρέπει να μένει μια ιστορική μόνο επισημάνση και επιβεβαίωση, αλλά να οδηγεί στο γεγονός της αυτοσυνειδησίας και υπευθυνότητας τόσο απέναντι στο παρόν όσο και απέναντι στη γενεσιουργό αφορμή της ιστορικής μνήμης και της προέκτασής της στο μέλλον. Έτσι μόνο ένας πανηγυρικός λειτουργεί ως μια πολυδιάστατη, δυναμική και όχι στατική μνημοσύνη, που μπορεί πάντοτε να δώσει μια ξεχωρη αφορμή αυτοσυνειδησίας.

Με αυτή την προοπτική, λοιπόν,
Πανιερώτατε πάτερ και δέσποτα,
κ.κ. Βουλευτές
κ. Δήμαρχε
κ. εκπρόσωποι των στρατιωτικών και αστυνομικών αρχών
κ. Πρόεδρε
κ. Πρώτοι λειτουργοί Εκπαίδευσης
κ. Διευθυντές των σχολείων
κ. Συνάδελφοι

Αγαπητό εκκλησίασμα

ανατρέχουμε στην ιστορία, αποφεύγοντας τελείως τα τσιτάτα, όχι ρομαντικά, αλλά στην ιστορία ερευνητικά, για να προσδιορίσουμε κάποιο φωτεινό στίγμα της και να μπορέσουμε να σηματοδοτήσουμε μια νέα πορεία.

Αναφερόμαστε σε Τρεις μεγάλους Ιεράρχες, τους οποίους τιμούμε απέρριπτα στη σημερινή εορταστική τελετή. Η τέλεση μιας τέτοιας εορταστικής εκδήλωσης πάνε δέκα περίπου αιώνες που ορίστηκε να γίνεται, ασφαλώς όπως γνωρίζετε, εξαιτίας μιας έντονης έριδας που ανέκυψε στην Κωνσταντινούπολη.

Σύμφωνα με όσα σημειώνει ο Συναξαριστής, ο λαός είχε διαιρεθεί σε τρεις αντιμαχόμενες ομάδες, τους Ιωαννίτες, Βασιλείτες και Γρηγορίτες. Η παρέμβαση των αγίων για καταστολή της διαμάχης, με την εμφάνισή τους σε εναργές όραμα που είδε ο Ιωάννης ο Μαυρόπους, ο επίσκοπος Ευχαΐτων, έδωσε το ποθούμενο αποτέλεσμα, της ενότητας των πιστών. Έτσι καθιερώθηκε ο συνεορτασμός τους.

Δεν ξέρω, βέβαια, γιατί στις μέρες μας δεν εμφανίστηκαν οι άγιοι σε έναν από τους επισκόπους μας να του μηνύσουν πως οι έριδες μεταξύ μας είναι απαράδεκτες, και οδηγούν σε ολέθριες καταστροφές,

όπως αυτές που στο πρόσφατο σχετικά παρελθόν υπέστη η Κύπρος μας και που τις συνέπειές τους τις υφίσταται ακόμη μέχρι σήμερα ο λαός της.

Οι Τρεις Ιεράρχες, ως ηγέτες, και υπόδειγμα ηγετών, έδειξαν σε όλες τις φάσεις της ζωής τους υπευθυνότητα, και με αυτόν τον τρόπο κατόρθωσαν να αναδειχθούν αξιομίμητα πρότυπα, όχι απλώς εκκλησιαστικής ζωής, αλλά γενικώς αναστήματα θείας δημιουργίας, ανθρωπίνης δυναμικής τάσης και θεμελιακής της ζωής στάσης.

Και πρώτα από όλα ας αναφερθούμε στην εικόνα την εξωτερική που οι τρεις άγιοί μας παρουσίαζαν και που αναμφίβολα αποτελούσε έκφραση της εσωτερικότητάς τους, και αδιάψευστη μαρτυρία για τον τρόπο ζωής τους. Την εικόνα τους αυτή, που ήταν στο πλαίσιο της ευθύνης τους έναντι των πιστών, την περιγράφει το Συναξάρι. Ας την παρακολουθήσουμε.

Το Συναξάρι, λοιπόν, σημειώνει : «Ήσαν δε την θέσιν του σώματος και την μορφήν οι Άγιοι ούτοι έχοντες ούτως», και αρχίζει η περιγραφή ενός εκάστου με τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του. Ο ένας πιο ψηλός, ο άλλος μικρόσωμος, εκείνος με μεγάλο μέτωπο, ο άλλος ευθυτενής κ.ο.κ. Η λεπτομερής πάντως περιγραφή, γενικώς, τείνει να δείξει ότι η εικόνα που παρουσίαζαν οι άνθρωποι αυτοί προς τα έξω δεν ήταν εκείνη των καλοζωισμένων, αυτών που ζουν, κατά κανόνα, τρυφηλή ζωή, που νοιάζονται για το σαρκίο τους, που το ντύνουν γενικώς με εναλλασσόμενη καθημερινά πολυτέλεια. Αντίθετα, τους αγιούς μας, ή εικόνα, τους περιγράφει -σύμφωνα φυσικά με τον σωματότυπό τους- λιπόσαρκους, ισχνούς, με βαθουλωμένες κόγχες ματιών, με τραβηγμένες προς τα έσω παρειές, με πρόωρη λεύκανση από τις πάμπολλες έγνοιες, με ωχρή όψη, γέρνοντας προς τα εμπρός, σε μια στάση ετοιμασίας για κίνηση προσφοράς κάθε καλού, ή για μετάβαση στην εξορία στο πλαίσιο της υπεράσπισης της αλήθειας, κι όμως με βλέμμα ήρεμο και προσηνές, γλυκύτητα, αλλά και έκφραση πόνου για ό,τι γύρω τους στον ταλαιπωρημένο κόσμο συνέβαινε. Με λίγες λέξεις φυσιογνωμίες αρετής και ευθύνης. Οι συγκρίσεις με αυτό που επικρατεί στην κοινωνία μας και το άλλο, το σήμερα και το χθες, δικές σας.

Η περαιτέρω ευθύνη τους εκδηλώθηκε με πολλούς και ποικίλους τρόπους. Ας την παρακολουθήσουμε επιλεκτικά και ας βγάλουμε τα συμπεράσματά μας.

Η ευθύνη που ένωσαν οι Τρεις μεγάλοι Ιεράρχες σύγκειται κυρίως στη σημασία που έδωσαν στον άνθρωπο ως πρόσωπο, στο

φυσικό περιβάλλον ως το κατοικητήριό του, και στην κοινωνία, στην ευρύτερη έννοιά της και στη στενότερη της εκκλησιαστικής συσσωμάτωσης, ως το αποτελεσματικό μέσο για τη διαμόρφωση του ανθρώπου και τη σωτηρία του.

Θέλησαν ο άνθρωπος, ο συνάνθρωπός τους, να αναπτύξει στο έπακρο το μοναδικό σε πλάσμα του κόσμου μας προνόμιό του, να είναι δηλαδή ελεύθερος, να έχει τη δυνατότητα της αυτοσυνειδησίας, το δικαίωμα της εκλογής και επιλογής, το δικαίωμα της αμφισβήτησης, του διαλόγου και της ενσυνείδητης συμμετοχής στις από κοινού εκδηλώσεις. Με όλη τη στάση τους έδειξαν πως αντιλαμβάνονταν ότι ο άνθρωπος με λιγότερη ελευθερία, αποβαίνει λιγότερο άνθρωπος.

Οι Τρεις Ιεράρχες, περαιτέρω, ασχολήθηκαν σοβαρά και υπεύθυνα με την εκπαίδευσή τους. Η μόρφωσή τους έπρεπε να ανταποκρίνεται στις υφιστάμενες ανάγκες. Οι γνώσεις τους όφειλαν να καλύπτουν πολλούς και ποικίλους τομείς. Οι σπουδές τους, εξάλλου, επεκτάθηκαν σε πολλές και ποικίλες επιστήμες.

Οι Τρεις Ιεράρχες κατανόησαν τα προβλήματα της εποχής τους και ανταποκρίθηκαν στις ζητήσεις των ανθρώπων τους. Έκαναν σε όλους τους τομείς την απαραίτητη επανάστασή τους, με σύνεση, μεθοδικά. Οργάνωσαν το έργο τους με αίσθημα ευθύνης και έτσι μπόρεσαν να ανταποκριθούν στις ανάγκες των πιστών της εποχής τους.

Η Εκκλησία τότε, έχοντας την αίσθηση της ευθύνης της για την ανακούφιση του ταλαιπωρούμενου ανθρώπου, πρόσφερε τις μονές της όχι ως τουριστικά αξιοθέατα, με πολυτελείς εγκαταστάσεις, αλλά ως καταφύγια ταλαιπωρημένων ψυχικά ανθρώπων, που ζητούσαν ανακούφιση, παρηγοριά, βάλσαμο στα ψυχικά και σωματικά τραύματά τους.

Κώδικες που έχουν βρεθεί με κανονισμούς, τα λεγόμενα Τυπικά, λειτουργίας των ιδρυμάτων αυτών αποτελούν αξιοθαύμαστα δείγματα οργάνωσής τους.

Ο άνθρωπος, ως προσωπικότητα, αποτελεί το κέντρο της μέριμνας των ανθρώπων της Εκκλησίας και της εκπαίδευσης. Αυτοί γνώριζαν πολύ καλά πως οι ανάγκες των αναξιοπαθών ανθρώπων και των ζηλωτών της γνώσης και πνευματικής καλλιέργειας είναι συνεχείς και ατέλειωτες, όπως ατέλειωτη είναι η ευθύνη όλων μας για την ικανοποίηση των αναγκών τους και ανακούφισή τους. Το κοινωνικό και μορφωτικό έργο των Τριών Ιεραρχών, αλλά και γενικότερα της

Εκκλησίας και των εκπαιδευτικών, σε περιόδους δημιουργικής υπόστασής τους, υπήρξε υπεύθυνο, συνεχές και αποτελεσματικό.

Η σημερινή εποχή παρουσιάζει αυξημένες απαιτήσεις από τα ηγετικά στελέχη της Εκκλησίας και της πολιτείας καθώς και τους εκπαιδευτικούς, αλλά και από το καθένα από μας, ύστερα από την κατάντια στην οποία οδηγήθηκε και οδηγείται περαιτέρω η ανθρωπότητα. Απαιτούνται νέοι σχεδιασμοί, και καινοτομίες στην προσφορά της αλληλεγγύης.

Η δημιουργία θέσεων εργασίας από πλευράς Εκκλησίας και πολιτείας για ανέργους γενικώς, αλλά και ειδικώς για στρατιά ανέργων εκπαιδευτικών συναδέλφων μας αποτελεί επιτακτική σήμερα ανάγκη.

Η Εκκλησία παλαιότερα δημιούργησε απaráμιλλες τέτοιες ευκαιρίες για απασχόληση εργατικού δυναμικού και ανάπτυξη του πολιτισμού. Αρχιτεκτονική, ζωγραφική, μικροτεχνία, ψηφιδωτών τέχνη, μουσική, ποίηση, χρονογραφία, έρευνα και μελέτη των ζητημάτων που απασχόλησαν την ανθρωπότητα, παιδαγωγία και εκπαίδευση βρήκαν στον χώρο της Εκκλησίας και στους ανθρώπους της τον καταλληλότερο τρόπο και χώρο της έκφρασής τους. Αυτή η δύναμη της έκφρασης έχει, κατά κάποιο τρόπο, στραγγαλιστεί και πρέπει να καταβληθεί προσπάθεια να αναζωογονηθεί.

Το παράδειγμα των μεγάλων πατέρων της Εκκλησίας προβάλλει την επιτακτική απαίτηση μιας συνεχούς προσαρμογής στα δεδομένα κάθε εποχής, στους εκάστοτε κώδικες επικοινωνίας και συναντίληψης των ανθρώπων, στις μεταβαλλόμενες ζητήσεις τους, στις υπάρχουσες ανάγκες έκφρασής τους, στις ανάγκες επιβίωσής τους.

Κοντά σε αυτά και άλλα πολλά, ας επισημάνουμε ακόμη ένα σημείο. Η ευθύνη όλων μας πρέπει να περάσει ενεργά, και στη στάση μας, έναντι του περιβάλλοντος, το οποίο με τόση ευαισθησία το προσέγγισαν οι Τρεις Ιεράρχες.

Προσπάθησα να σας δώσω μερικές παραμέτρους της ευθύνης που ένιωσαν οι μεγάλοι μας άγιοι και μεταρρυθμιστές της ανθρωπίνης πορείας, με την πρόθεση να διεγείρω τη μνήμη σας, να αναδείξω την αξία τους, να υποβοηθήσω την τυχόν πρόθεσή μας για αυτοσυνειδησία και να καταγράψω ιδιαίτερα θετικά την προσπάθειά της εκπαιδευτικής και εκκλησιαστικής μας οικογένειας να τους τιμήσει. Τιμή όμως, γενικότερα, οφείλουμε και σε αυτή την πολύπειρη και πολύπαθη οικογένεια που, στις πολλές και αξιόλογες ευθύνες που

αναλαμβάνει, έχει τάξει τον εαυτό της να μας υπενθυμίζει ό,τι μπορεί να μας καθιστά περισσότερο ανθρώπους.

Θα ήθελα να τελειώσω εντάσσοντας το έργο της σε ό,τι υποδηλώνει μια λαϊκή παράδοση. Λένε πως, όταν ο αυτοκράτορας θέλησε να αναθέσει την εκπόνηση σχεδίου για την Αγια-Σοφιά, αναζήτησε τον καλύτερο τεχνίτη. Η αναζήτηση του αυτή δεν είχε το αναμενόμενο αποτέλεσμα. Κάποια μέρα ο αυτοκράτορας με το τέλος της λειτουργίας πήγε να πάρει αντίδωρο από τον πατριάρχη, που του έπεσε όμως κατάχαμα. Τότε έσκυψε να το μαζέψει, μα είδε μια μέλισσα να το αρπάζει και να φεύγει, πετώντας βιαστικά. Τότε διέταξε να ψάξουν σε όλες τις κυψέλες για να βρουν το αντίδωρο. Στην κυψέλη ενός μαστορα βρέθηκε τότε ένα ομοίωμα ναού φτιαγμένο από κερι που στην αγία τράπεζά του ήταν τοποθετημένο το αντίδωρο. Το μήνυμα το έλαβε ο αυτοκράτορας. Κάλεσε τον μαστορα να του φτιάξει με αυτό το σχέδιο την Αγια-Σοφιά.

Σεις οι εκπαιδευτικοί και κληρικοί, όπως οι μέλισσες, σχεδιάζετε το μέλλον της κοινωνίας μας. Τοποθετείστε στην αγία τράπεζα του έργου σας το αντίδωρο όλων αυτών που με τη χάρη του Θεού πλουσιοπάροχα μας χάρισαν οι Τρεις Ιεράρχες.

ΚΡΑΤΟΣ ΚΑΙ ΔΙΑΦΘΟΡΑ Εθνικές και Διεθνείς Εκφάνσεις. Ετερόκλητες Προσεγγίσεις Διαχείρισης

Της κυρίας Άρτ. Δ. ΣΑΒΒΙΔΟΥ

Δικηγόρου, Υποψ. Δ. Ν., Μέλους Ειδικού Διδακτ.
Προσωπ. Πανεπιστημίου ΝΕΑΠΟΛΙΣ, Πάφος

Εκλεκτοί Παριστάμενοι*,

Παρακαλώ βεβαιωθείτε, ότι διακατέχομαι από ιδιαίτερη συγκίνηση γιατί έχω την τιμή να απευθύνομαι σε ένα εκλεκτό ακροατήριο, όπως το ιδικό Σας.

Συγχαίρω την Οργανωτική Επιτροπή του Συνεδρίου για την πρωτοβουλία της διοργάνωσής του, και ευχαριστώ για την τιμή της σύντομης Εισήγησης, που θα Σας παρουσιάσω.

Εκτιμώ, ότι διοργανώσεις αυτού του είδους είναι ιδιαίτερος σημαντικές για σειρά λόγων:

Πρώτον επιτρέπουν την διάχυση πολύτιμων πληροφοριών, ενίοτε δυσχερούς ανίχνευσης.

Δεύτερον αποτελούν την βάση δημιουργικών προβληματισμών ή και επιστημονικών αντιπαραθέσεων, οι οποίες, εξ άλλης πλευράς, ίσως λειτουργούν «παραγωγικώς».

Σπεύδω ευθύς εξ αρχής να Σας πληροφορήσω, ότι δεν είναι εφικτό να Σας παρουσιάσω ένα γλαφυρό κείμενο επιστημονικού λόγου, εξ αιτίας της ιδιάζουσας υφής του θέματός μου περί Κράτους και διαφθοράς.

Θα είμαι εκ των πραγμάτων αποσπασματική και ελπίζω σαφής.

Ο Έλλην Κυνικός Φιλόσοφος ΑΝΤΙΣΘΕΝΗΣ¹ μας κληροδότησε ένα σπουδαίο επιστημονικό αξίωμα: «Αρχή σοφίας ονομάτων επίσκεψις».

* Εισήγηση στο Α΄ Παγκύπριο Συνέδριο Ποινικού Δικαίου και Εγκληματολογίας. Λευκωσία, Μάρτιος 2015

¹ Επιφανής Κυνικός Φιλόσοφος. Αθήνα, 444 π.Χ. – 366 π.Χ. Κατά τον ΑΝΤΙΣΘΕΝΗ οι γενικές έννοιες είναι ανύπαρκτες, κάθε δε έννοια δηλοί ένα πράγμα.

Υπ' αυτή την έννοια, λοιπόν, σπεύδω να οριοθετήσω ορισμένες βασικές παρεμπίπτουσες έννοιες για την πληρότητα της ανάπτυξης του θέματός μου.

Γνωρίζετε ασφαλώς την έννοια του Κράτους. Εδώ θα περιορισθώ να αναφέρω ενδεικτικώς τα εξής:

Σημειώνω τις οριοθετήσεις της έννοιας υπό του Georg JELLINEK², (ορίσαντος το Κράτος ως νομικό πρόσωπο ενός Λαού εξοπλισμένο με πρωτογενή εξουσιαστική ισχύ, Λαού εγκατεστημένου εντός συγκεκριμένου χώρου), και του Max WEBER³, (ο οποίος εθεώρη το Κράτος ως θεσμό διαθέτοντα το μονοπώλιο της νομιμοποιημένης φυσικής βίας, το μονοπώλιο της εξουσίας).

Σήμερα ό,τι αποκαλείται Κράτος, δικαιούται τον χαρακτηρισμό «Κράτος», όταν είναι κυρίαρχο, και θεωρείται κυρίαρχο, όταν σε μία ωρισμένη γεωγραφική περιοχή μορφοποιείται μία πρωτογενής αυτοδύναμη και ανεξάρτητη μορφή έννομης πολιτειακής οργάνωσης, ή τάξης, η οποία μπορεί να επιβάλλεται αφ' εαυτής ως υπέρτατη εξουσία.

Το σύγχρονο Κράτος⁴ μπορεί ακόμη να αποκληθεί και εθνικό, ως έκφραση της μορφοποιημένης εξουσίας ενός έθνους.

Κατ' άλλη προσέγγιση⁵, Κράτος είναι «η εν λειτουργία συνένωσις Δικαίου και Κοινωνίας». Κατά την άποψη αυτή, «χάνεται» το στοιχείο του καταναγκασμού και παρατηρείται υπέρβαση (κατάργηση) λειτουργικού διαχωρισμού του Κράτους από την Κοινωνία.

Πέραν αυτών, σήμερα, ο όρος Κράτος είναι συνώνυμος της Κρατικής Εξουσίας, αλλά και της έννομης τάξης.

Περί της τελευταίας υπενθυμίζεται εδώ, η άποψη του ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ⁶: Έστι δε ουδέν όντως ουτ' εύχρηστον, ούτε καλόν Ανθρώποις ως η Τάξις.

Σε σχέση με την άλλη συνιστώσα του θέματός μου, την έννοια της διαφθοράς, σημειώνονται ενδεικτικώς τα εξής:

² G. JELLINEK, 16/6/1851 Λειψία, 12/1/1911 Χαϊδελβέργη. M. WEBER, 21/4/1864 Έρφουρτ, 14/6/1920 Μόναχο.

³ Βλ. Ευάγγ. ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ: Μαθήματα Συνταγματικού Δικαίου. Έκδ. Α. ΣΑΚΚΟΥΛΑ, Αθήνα, 2008, σ. 320 επόμε.

⁴ Βλ. Αντ. ΜΑΝΙΤΑΚΗΣ: Συνταγματική Οργάνωση του Κράτους. Έκδ. ΣΑΚΚΟΥΛΑ. Αθήνα, 2009, σ. 134 επόμε.

⁵ Βλ. Δ. ΤΣΑΤΣΟΣ: Συνταγματικό Δίκαιο. Τόμος Α΄. Έκδ. Α. ΣΑΚΚΟΥΛΑ. Αθήνα, 1996, σ. 86 επόμε.

⁶ ΞΕΝΟΦΩΝ: Οικονομικός: 7, 4.

Τα φαινόμενα διαφθοράς εντός του Ελλαδικού χώρου συνιστούν ενδημική ή οικογενή, (κατά την Κυπριακή ιατρική ορολογία) κατάσταση.

Επί τροχάδην αναφέρω Δικανικούς Λόγους επιφανών Αθηναίων Ρητόρων, αττικές κωμωδίες, νομοθετικά μέτρα, τα οποία εθέσπισε η Αθηναϊκή Πολιτεία προς πάταξη φαινομένων διαφθοράς, (της θανατικής καταδίκης περιλαμβανομένης), ενώ κατ' εξοχήν τρόπος άσκησης δίωξης, υπό το καθεστώς του Αττικού Δικαίου, ήταν «Η Άσκηση Γραφής»: Γραφή Δώρων (Δωροδοκίας), Γραφή Κλοπής, Γραφή Κλοπής Δημοσίων Χρημάτων κ.ά.⁷

Πέραν του κοσμικού κράτους η έννοια της διαφθοράς απαντάται μεταγενεστέρως σε κείμενα της Χριστιανικής Φιλολογίας⁸, κυρίως προτρεπτικώς προς αποφυγήν:

«Παραδιατριβαί διεφθαρμένων Ανθρώπων τον νουν και απεστηρημένων της αληθείας, νομιζόντων πορισμόν είναι την ευσέβειαν, αφίστασθε από των τοιούτων».

Εκ των προσφάτων προσεγγίσεων της έννοιας της διαφθοράς εντός του χώρου των Πολιτικών Επιστημών, μνημονεύεται εδώ εκείνη, η οποία θεωρεί την διαφθορά μέρος του μείζονος ζητήματος ιδιοποίησης (οικειοποίησης) της Πολιτικής από τους Εκπροσώπους του Πολιτικού Συστήματος.

Υπ' αυτή την άποψη γίνεται λόγος για δύο διυστάμενες μεταξύ τους προσεγγίσεις της έννοιας: την ηθική και την πολιτική⁹.

Η πρώτη, η ηθική, προϋποθέτει κανόνες συμπεριφοράς, οι οποίοι εκκινούν από την αφετηρία, ότι ο Άνθρωπος «λειτουργεί» αφ' εαυτού κατά τρόπο ηθικό.

Η δεύτερη, η πολιτική, προϋποθέτει πρόσημο «αντιπροσωπευτικής υφής», δεδομένου, ότι ιδίως περί Πολιτικών, ο Πολιτικός εδώ λειτουργεί ως εντολοδόχος του Εκλογικού Σώματος (εντολέως).

Κατ' άλλη προσέγγιση¹⁰ με τον εν λόγω όρο περιγράφεται ένα κοινωνικοπολιτικό φαινόμενο, όπου ατομικές ή ομαδικές

⁷ ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ: Αθηναίων Πολιτεία: 59,3. Μ.Η. HANSEN: The Athenian Democracy in the Age of Demosthenes. Oxford, 1991, p. 191. ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΣ: Βίοι Παράλληλοι: ΣΟΛΩΝ / ΠΟΠΛΙΚΟΛΑΣ. Έκδ. ΖΗΤΡΟΣ. Αθήνα, Κεφ. 6.

⁸ ΠΑΥΛΟΣ: Επιστολή Α' προς ΤΙΜΟΘΕΟΝ, 6, 5.

⁹ Βλ. σχετικές οριοθετήσεις και προβληματισμούς στο: Γιώργος ΚΟΝΤΟΓΙΩΡΓΗΣ: Διαφθορά και Πολιτικό Σύστημα. Η κομματοκρατία ως Πολιτικό Σύστημα. Έκδ. Πανεπιστημίου Κρήτης, 2004.

συμπεριφορές προσκρούουν σε ωρισμένο κανονιστικό σύστημα, επειδή αποβλέπουν, όχι στην εξυπηρέτηση συμφερόντων και αγαθών, την οποία το εν λόγω σύστημα επιβάλλει, αλλά πρωτίστως σε ιδιοτελή συμφέροντα.

Ως κυριώτερες εκφάνσεις της διαφθοράς εντός του δημοσίου χώρου θεωρούνται η διαφθορά των Μελών του Πολιτικού Συστήματος και του Διοικητικού Προσωπικού των Υπηρεσιών του Κράτους, ανεξαρτήτως χωρικού επιπέδου λειτουργίας τους, (Κεντρικού, Περιφερειακού, Τοπικού).

Όλος ενδεικτικώς σημειώνεται εδώ, και η «συναφής» έννοια διαπλοκή, η οποία μετά της διαφθοράς, αποτελούν παράλληλες εκφάνσεις του σύγχρονου νεωτερικού Κράτους, «εκκολλαπτόμενες στα κενά και στις αδυναμίες, οι οποίες παρουσιάζονται στις Δομές και στις Υπό – δομές του Κράτους, το οποίο χαρακτηρίζεται ως ο Μεγάλος Ασθενής»¹¹.

Σε σχέση με τα εκλαμβανόμενα ως αίτια (ή και ευκαιρίες) διαφθοράς αρκούμε εδώ να αναφέρω, ότι αυτά είναι πολλά και ποικίλλα, ενδογενή ή εξωγενή, ιδιοτελή ή άλλα, πορισμού ιδίου οφέλους ή οφέλους τρίτου, άπαξ ή περιοδικώς εμφανιζόμενα κ.ά., και είναι δυνατόν «να ανιχνευθούν», τόσο σε φαινόμενα διαφθοράς εντός του δημοσίου, όσο και του ιδιωτικού πεδίου.

Πέραν αυτών, σημειώνεται, ότι ως παράγοντες «διευκολύνοντες» ή «συντελούντες» στην παραγωγή φαινομένων διαφθοράς είναι δυνατόν να αναφερθούν και οι εξής:

Οι ατελείς διαδικασίες αναζήτησης αρχών και όρων λειτουργίας της εν γένει συλλογικής ζωής ενός Λαού.

Η έλλειψη άσκησης «κοινωνικού ελέγχου» επί μορφών κρατικής εξουσίας, π.χ. επί Δημοσίων Επιχειρήσεων.

Η μη διαμόρφωση «κοινωνικών ταυτοτήτων».

Η παρατηρούμενη τάση ενίσχυσης της Εκτελεστικής Εξουσίας σε βάρος της Νομοθετικής, (φαινόμενο «νόσφισης» με έκδοση π.χ. Πράξεων Νομοθετικού Περιεχομένου υπό Υπουργικών Συμβουλίων, αντί της ψήφισης Νόμων κ.ά.).

Οι τρέχουσες αλλαγές στο διεθνές ιδίως οικονομικό πεδίο.

¹⁰ Βλ. Απόστ. ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ: Διαφθορά στην Δημόσια Διοίκηση και στην Πολιτική. Έκδ. Ι. ΣΙΔΕΡΗΣ. Αθήνα, 2007, σ. 2.

¹¹ Βλ. Κ. ΚΑΡΑΜΑΝΛΗΣ, Πρωθυπουργός Ελλάδος: Η Διεθνής Διαφάνεια. Εισήγηση σε Ημερίδα. Αθήνα, 14 Ιανουαρίου 2008.

Η παγκοσμιοποίηση¹².

«Τομές διαίρεσης» εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης με συνεχώς καταγγελλόμενο τον Κοινοτικό Νότο, ότι επιχειρεί, όχι πάντοτε με σύννομο τρόπο, «να επωφεληθεί» από τον πλούτο του Βορρά χωρίς κόστος, με αποτέλεσμα συνεχείς διαμάχες μεταξύ πλουσίων και πτωχών, καταγγελίες περί διαφθοράς σε σχέση (και) με κοινοτικά κονδύλια κ.ά.¹³

Η έλλειψη πολιτικής κουλτούρας¹⁴.

Το τελευταίο, όπως γνωρίζετε, συναρτάται με το Πολιτικό Σύστημα σε δεδομένο χώρο και χρόνο και, βεβαίως, με τα λειτουργούντα νομίμως, (ή κατ' επίφαση), Πολιτικά Κόμματα, τα οποία «ενοχοποιούνται» εν πολλοίς και κατά κανόνα για τις «πελατειακές σχέσεις», τις οποίες καλλιεργούν με τους Πολίτες, ιδίως όταν καταλαμβάνουν την εξουσία.

Στην «συλλειτουργία» Πολιτικού Συστήματος και Κομμάτων επί παραγωγής φαινομένων διαφθοράς, είναι δυνατόν να συμμετάσχει και ένας ακόμη παράγων, τα Στελέχη του Κρατικού Μηχανισμού, εν

¹² Βλ.: Άρτ. Δ. ΣΑΒΒΙΔΟΥ: Θέματα Ανταγωνισμού: Ρυθμίσεις Ευρωπαϊκής Ένωσης και Κρατών Μελών. Έκδ. Κ.Ε.Μ.Ε.Α. Αθήναι, 2014, σ. 11, (όπου και σχετική Βιβλιογραφία): Η παγκοσμιοποίηση, ιδίως ως προς την οικονομική της διάσταση δεν είναι μηχανικό αποτέλεσμα των νόμων της οικονομίας ή της τεχνικής, αλλά το προϊόν μίας πολιτικής εφαρμοζόμενης υπό συνόλου θεσμών και φορέων δημιουργηθέντων εκ προθέσεως προς εξυπηρέτηση συγκεκριμένων στόχων, όπως π.χ. η απελευθέρωση του εμπορίου, πράγμα το οποίο, από άλλη πλευρά, οδηγεί στην απαξίωση ή και στην εξάλειψη των εθνικών ρυθμίσεων για τις επενδύσεις, τις επιχειρήσεις κ.ά. Άλλοι ορίζουν την παγκοσμιοποίηση ως σύνολο φαινομένων, τα οποία προκύπτουν από το διαρκώς διευρυνόμενο άνοιγμα των οικονομιών μεταξύ διαφόρων Κρατών και των αναζητήσεων από τις επιχειρήσεις μεγαλύτερων ευκαιριών κέρδους. Βλ. ακόμη και: Noam CHOMSKY: Ο σύγχρονος ελευθεριάζων Σοσιαλισμός. Α' έκδ. Αθήνα 2000, σ. 109.

¹³ Βλ. Β.Δ. ΔΕΛΗΘΕΟΥ: Ευρωπαϊκοί Αναπτυξιακοί Θεσμοί: Κρατικές ενισχύσεις και Ιδιωτικές επενδύσεις. Έκδ. Κ.Ε.Μ.Ε.Α. Αθήναι, 2010, σ. 45 επόμ.

¹⁴ Κατά μία προσέγγιση, μάλλον κρατούσα, η πολιτική κουλτούρα ενός Λαού «συγκροτείται» από τις στάσεις, τις προσλήψεις, τις πεποιθήσεις, τις αντιλήψεις, τα συναίσθημα και τις αξίες, ήτοι από στοιχεία σχετιζόμενα με δεδομένο Πολιτικό Σύστημα, και τα οποία αφορούν εμμέσως ή αμέσως σε πολιτικά ζητήματα. Τα αναφερθέντα στοιχεία ενδεχομένως σε μέρος του Λαού να μην είναι πλήρως συνειδητά, αλλά να λειτουργούν (και) κατά τρόπο λανθάνοντα. Βλ. και: A.R. BALL, B.G. PETERS: Modern Politics and Government. Ed. MacMILLAN Pr. 2000, p. 122.

πολλοίς υπό καθεστώς μονιμότητας και χαλαρών πειθαρχικών και ελεγκτικών μηχανισμών¹⁵.

Εν προκειμένω σημειώνεται, ότι Κράτη του Κέντρου, (π.χ. Κεντρικής Ευρώπης), θεωρούνται «εξαγωγείς» διαφθοράς προς Κράτη της Περιφέρειας, (π.χ. Κοινοτικός Νότος), όπου τα φαινόμενα διαφθοράς για σειρά λόγων, (π.χ. χαμηλές αμοιβές των Στελεχών της Κρατικής Μηχανής), είναι συχνότερα, γεγονός, το οποίο επιβεβαιώνει επισκόπηση της τρέχουσας κατάστασης.

Με δεδομένη, λοιπόν, την παραδοχή, ότι τόσο η διαφθορά, όσο και η συναφής με αυτήν κατάσταση διαπλοκής (π.χ. Πολιτικής Εξουσίας / Κόμματος Μέσων Μαζικής Επικοινωνίας¹⁶, Οικονομικών Κέντρων, Εθνικών ή Διεθνών αδιαφόρων κ.ά.), είναι «συνήθη» πλέον φαινόμενα, τίθεται το ερώτημα ποία θα ήταν ενδεχομένως εκείνα τα μέτρα, θεσπισμένα ή μη, τα οποία θα συνέτειναν στην περιστολή του πράγατος και θεωρητικώς στην εξάλειψη του φαινομένου.

Κατ' αρχάς, αναφέρω τις Συνταγματικές Αρχές περί διάκρισης των λειτουργιών ως ουσιώδες στοιχείο «αποτροπής» φαινομένων διαφθοράς εντός του Δημοσίου Χώρου.

Δεν θα διστάσω όμως να δεχθώ τυχόν ενστάσεις, όποθεν δήποτε διατυπούμενες, ότι ο νικητής των εθνικών εκλογών, κατά κανόνα, ως πλειοψηφίσα Κόμμα ελέγχει το Κοινοβούλιο, («αρχή της δεδηλωμένης»), άρα περιστέλλεται η δυνατότητα λυσιτελούς και τελεσφόρου ελέγχου του), διορίζει την ηγεσία της Δικαιοσύνης, (συνήθως), και, βεβαίως, διά του Αρχηγού του Κόμματος και Πρωθυπουργού ή Προέδρου Δημοκρατίας, ελέγχει την Κυβέρνηση και διά των Υπουργών τους επί μέρους Κλάδους της Δημόσιας Διοίκησης.

Κατ' αυτόν τον τρόπο, και δεδομένων και των ειδικών ευνοϊκών ρυθμίσεων περί ευθύνης Υπουργών και λοιπών συναφών διατάξεων, μία θεμελιώδης συνταγματική αρχή αποδυναμώνεται εν τη ουσία.

Βεβαίως, τα σύγχρονα Συντάγματα περιλαμβάνουν και άλλες «αρχές» αποτρεπτικές θεωρητικώς φαινομένων διαφθοράς, και μη «συμβιβαζόμενες» με φαινόμενα διαφθοράς, όπως π.χ. η αρχή του

¹⁵ Βλ. συναφή θέματα στα: Κ. ΓΕ. ΑΘΑΝΑΣΟΠΟΥΛΟΣ: Διοικητικό Δίκαιο. Έκδ. Κ.Ε.Μ.Ε.Α. Αθήνα, 2010, σ. 191, επόμ. R. NOE, J. HOLLENBECK, B. GERHART, P. WRIGHT, Κ. ΓΕ. ΑΘΑΝΑΣΟΠΟΥΛΟΣ / Επιστ. Υπεύθυνος: Διαχείριση Ανθρωπίνων Πόρων. Έκδ. ΠΑΠΑΖΗΣΗΣ, Αθήνα, Τόμ. Α', 2006, Τόμ. Β' 2007.

¹⁶ Βλ. Κωνστ. ΓΕ. ΑΘΑΝΑΣΟΠΟΥΛΟΣ: Δημόσιες Σχέσεις. Νέα έκδ. Έκδ. Κ.Ε.Μ.Ε.Α. Αθήνα, 2010, σ. 112 επόμ. Β. ΜΑΡΚΕΖΙΝΗΣ: Μία νέα εξωτερική πολιτική για την Ελλάδα. Έκδ. ΛΙΒΑΝΗΣ. Αθήνα, 2010, σ. 470: Η διαστρεβλωτική επιρροή των Μ.Μ.Ε.

Κοινωνικού Κράτους Δικαίου, η αρχή της ισότητας των Πολιτών έναντι των Νόμων, η αρχή της αξιοκρατίας, η αρχή του σεβασμού της αξίας του Ανθρώπου, αλλά και περιορισμού της εξουσίας των Οργάνων του, οι οποίοι, εξ άλλης πλευράς, λειτουργούν ως εγγυήσεις τήρησης της νομιμότητας.

Πέραν αυτών, προβλέπονται οι λεγόμενες Ανεξάρτητες Αρχές, άλλοι μηχανισμοί ελέγχου, π.χ. εκείνες του Ελεγκτικού Συνεδρίου, αλλά και πλήθος ειδικώτερων διατάξεων.

Σε επίπεδο πρακτικών αμέσων κυρωτικών διαδικασιών σημειώνονται σχετικές ρυθμίσεις της Κυπριακής Δημοκρατίας, οι οποίες λόγω της μεγάλης έκτασης της σχετικής καταγραφής, δεν είναι δυνατόν να αναφερθούν εδώ και γι' αυτό το λόγο σας έχουν ήδη διανεμηθεί σε φωτοτυπίες.

Κυρίες και Κύριοι,

Η διαφθορά δεν ενδημεί μόνον εντός εθνικών συνόρων, αλλά και πέραν αυτών, καθώς και εντός των κόλπων διεθνών Οργανισμών.

Εκ των τελευταίων αυτών αναφέρεται εδώ η περίπτωση της Ευρωπαϊκής Ένωσης, νομικού μορφώματος πρωτοφανούς και εν δυνάμει οδούντος προς την οριστική μορφή του.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση, λοιπόν, διαθέτει ίδιους μηχανισμούς προς ανίχνευση και πάταξη φαινομένων διαφθοράς, εν συνεργασία εννοείται με αντίστοιχους μηχανισμούς των Κρατών Μελών.

Έτσι, «λειτουργεί» εντός της Ένωσης Ελεγκτικό Συνέδριο από το έτος 1975, το οποίο εδρεύει στο Λουξεμβούργο¹⁷.

Τα Μέλη του, ένα εξ εκάστης Χώρας Μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης¹⁸, διορίζονται επί θητεία διαρκείας έξη ετών υπό του Συμβουλίου της Ένωσης. Ο Πρόεδρος του Ελεγκτικού Συνεδρίου εκλέγεται υπό των Μελών του επί θητεία διαρκείας τριών ετών, επιτρεπομένης της επανεκλογής.

Κυρία αποστολή του Ελεγκτικού Συνεδρίου είναι ο έλεγχος της κανονικής εκτέλεσης του προϋπολογισμού της Ένωσης, δηλαδή ο έλεγχος νομιμότητας των εσόδων και δαπανών της Ένωσης καθώς και η χρηστή δημοσιονομική διαχείριση.

¹⁷ Βλ. Κ. ΓΕ. ΑΘΑΝΑΣΟΠΟΥΛΟΣ: Το Δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, Τόμ. Α'. Έκδ. Κ.Ε.Μ.Ε.Α. Αθήναι, 2010, σ. 87 επόμε.

¹⁸ Η διάταξη περί συμμετοχής ενός υπηκόου εξ εκάστης Χώρας Μέλους προσετέθη υπό της Συνθήκης της Νίκαιας.

Ακόμη, το Ελεγκτικό Συνέδριο έχει το δικαίωμα να ελέγχει οίο δήποτε πρόσωπο, φυσικό ή νομικό, το οποίο διαχειρίζεται πόρους της Ένωσης, ακόμη και με επισκέψεις επί τόπου.

Πέραν αυτών, το Ελεγκτικό Συνέδριο επικουρεί το έργο, τόσο του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, όσο και του Συμβουλίου, υποβάλλον κατ' έτος σχετική Έκθεση Ελέγχου του προηγηθέντος οικονομικού έτους.

Επίσης, λειτουργεί ειδική Ευρωπαϊκή Επιτροπή Καταπολέμησης της Απάτης, (OLAF), εντός της Επιτροπής, υπό ειδικό καθεστώς ανεξαρτησίας βάσει της Απόφασης 199/352/ΕΚ, ΕΚΑΧ, ΕΥΡΑΤΟΜ, των Κανονισμών 1073/99 Ε.Κ. και Συμβουλίου και 1074/1999 ΕΥΡΑΤΟΜ, και Συμφωνίας της 25^{ης} Μαΐου 1999 μεταξύ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων.

Μεταξύ των αρμοδιοτήτων της OLAF συγκαταλέγονται:

Η διεξαγωγή εξωτερικών ερευνών στα πλαίσια της καταπολέμησης της απάτης, της διαφθοράς και κάθε παράνομης δραστηριότητας σε βάρος των οικονομικών συμφερόντων της Ένωσης.

Η διεξαγωγή εσωτερικών διοικητικών ερευνών με στόχο την καταπολέμηση της απάτης και της διαφθοράς σε βάρος των οικονομικών συμφερόντων της Ένωσης.

Η διερεύνηση παραλείψεων ή πλημμελούς άσκησης καθηκόντων υπό Υπαλλήλων της Ένωσης.

Η υποστήριξη επί συναφών δράσεων Εθνικών Αρχών των Κρατών Μελών της Ένωσης κ.ά.

Πέραν αυτών υπάρχουν και άλλες ρυθμίσεις, όπως π.χ. οι εφαρμοζόμενες επί θεμάτων αθεμίτου ανταγωνισμού¹⁹.

Εξ άλλης πλευράς, σύμφωνα με πρόσφατες αποφάσεις του Συμβουλίου της Ευρώπης, η διαφθορά πρέπει να αντιμετωπισθεί σε τρία επίπεδα:

Πρώτον σε επίπεδο πρόληψης, (μέσω εξασφάλισης διαφάνειας στην δράση της Δημόσιας Διοίκησης και των Πολιτικών Στελεχών).

Δεύτερον σε επίπεδο εκπαίδευσης των Πολιτών, με παράλληλη προώθηση κουλτούρας μη ανοχής σε μη σύννομες δράσεις.

Τρίτον σε επίπεδο αποτελεσματικής, καταστολής και επιβολής ανάλογων κυρώσεων.

¹⁹ Βλ. εν εκτάσει: Άρτ. Δ. ΣΑΒΒΙΔΟΥ: Θέματα ανταγωνισμού: Ρυθμίσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης και Κρατών Μελών. Έκδ. Κ.Ε.Μ.Ε.Α. Αθήναι, 2014.

Υπενθυμίζεται, ότι το Συμβούλιο των Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης συνέταξε προ ετών κατάλογο περιλαμβάνοντα 20 κανόνες για την καταπολέμηση της διαφθοράς, με ειδική αναφορά στην ανάγκη περιορισμού των ασυλιών δίωξης, (ιδίως των πολιτικών προσώπων) και στην ταχεία εκδίκηση σχετικών εγκλημάτων.

Πέραν αυτών, σε διεθνές επίπεδο έχει υπογραφεί σειρά συμβάσεων καταπολέμησης της διαφθοράς όπως εκείνες της Ευρωπαϊκής Ένωσης του έτους 1995, του Οργανισμού Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης του έτους 1998, του Συμβουλίου της Ευρώπης, (Group of States against Corruption), του έτους 2000, του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών του έτους 2007, κ.ά.

Σε σχέση, τέλος, με την διαφθορά η μεγάλη πρόκληση για το Ποινικό Δίκαιο είναι αυτό να περιλαμβάνει διατάξεις, βάσει των οποίων θα πατάσονται και θα τιμωρούνται φαινόμενα διαφθοράς, ανεξαρτήτως ιδιότητας δραστών, αλλά με παράλληλο σεβασμό στην αρχή της νομιμότητας, όπως αυτή συνήθως διατυπώνεται σε ρυθμίσεις Συνταγμάτων και νόμων:

Έγκλημα δεν υπάρχει, ούτε ποινή επιβάλλεται χωρίς νόμο, που να ισχύει πριν από την τέλεση της πράξης και να ορίζει τα στοιχεία της (άρθρο 7 Συντάγματος της Ελλάδος).

Λαμβάνοντας υπόψη την φύση του Ποινικού Δικαίου, πρέπει να καταστεί σαφές, ότι κατά την οριοθέτηση του εγκλήματος, και των προβλεπόμενων γι' αυτό ποινών, δεν αρκεί να επιχειρείται μόνον η ποσοτική διευθέτηση της προκληθείσας βλάβης, αλλά πρέπει παράλληλα να επιχειρείται η αποκατάστασή της με γνώμονα ωρισμένη κατά περίπτωση κλίμακα αξιών.

Σας ευχαριστώ για την ακρόαση και την ενδεχόμενη αποδοχή των σκέψεών μου.

**ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ «Ευαγόρας ΠΑΛΛΗΚΑΡΙΔΗΣ»
ΕΥΑΓΟΡΕΙΑ 2015**

Θέμα:

**Ο Ευαγόρας ΠΑΛΛΗΚΑΡΙΔΗΣ διαχρονικό
αγωνιστικό σύμβολο της Νεολαίας**

Ευαγόρας ΠΑΛΛΗΚΑΡΙΔΗΣ
26/2/1938 – 14/3/1957

Εισηγητής
Καθηγητής Κων. ΓΕ. ΑΘΑΝΑΣΟΠΟΥΛΟΣ

Πάφος, Παρασκευή 6 Μαρτίου 2015

Ο Αθάνατος Εθνικός Ήρωας,
Ο Αιώνιος Έφηβος,
Ο Ποιητής,
Ο Ανιδιοτελής Εραστής της Ελευθερίας,
Ο Ωραίος ως Άγγελος Έλληνα,

Ευαγόρας ΠΑΛΛΗΚΑΡΙΔΗΣ, υιός του Μιλτιάδη και της Αφροδίτης ΠΑΛΛΗΚΑΡΙΔΗ, αποτελεί διαχρονικό σύμβολο και φωτεινό μετέωρο, αυταπάρνησης, αυτοθυσίας, ηρωϊσμού και αγάπης προς την Πατρίδα, πηγή ακένωτη φωτός, άσβεστη δάδα για τους επιγενομένους και υλικό αναμνήσεων για το μέλλον μας.

Προσέρχομαι ενώπιόν Σας, Εκλεκτοί Παριστάμενοι, νέες Μαθήτριες και νέοι Μαθητές, με σεβασμό και σκέψεις ιερές, για να μοιρασθώ μαζί Σας σύντομη αναφορά σε Ιδανικά, Αρχές και Αξίες, τις οποίες ένας Έφηβος, σε καιρούς χαλεπούς, ενστερνίσθηκε, αγάπησε και τελικώς, την υστάτη ώρα, πότισε με το αίμα του το πολυπόθητο δένδρο της Ελευθερίας, προς κατάπληξη των δημίων του και της ανθρωπότητας.

Διότι ο Ευαγόρας ΠΑΛΛΗΚΑΡΙΔΗΣ, σάρξ εκ της σαρκός του υπερηφάνου Λαού της θαλασσοφίλητης Κύπρου, με τις υπέρ Πατρίδος επιλογές του, συνέχισε, οικεία και ελευθέρα βουλήσει, γνώριμους παλιούς δρόμους αρχαίων ενδόξων Προγόνων, και επιβεβαίωσε με την μαρτυρική θυσία του το λεχθέν, ότι «Λαός βαδίζων προς τον θάνατο άδων, βαδίζει προς την ζωή».

Προκαλεί θαυμασμόν και ρίγη βαθείας συγκίνησης η προσέγγιση της προσωπικότητας και της θυσίας του Ευαγόρα ΠΑΛΛΗΚΑΡΙΔΗ, ο οποίος, παρά το βραχύτατο της επίγειας παρουσίας του με δράσεις ηρωϊκές κατέκτησε περίλαμπρη θέση στο Πάνθεον των Εθνικών Ηρώων του απανταχού της γης Ελληνισμού και φέγγει έκτοτε ως φάρος τηλαυγής ανεσπέρου φωτός.

Ο Ευαγόρας ΠΑΛΛΗΚΑΡΙΔΗΣ, λίαν ενορίς, (το έτος 1954 ήταν ήδη ενεργό Μέλος της ΕΟΚΑ), ένωσε το κάλεσμα του υπερτάτου υπέρ Πατρίδος καθήκοντος, άκουσε το μήνυμα των καιρών, συγκλονίσθηκε από έρωτα ανιδιοτελή για την Ελευθερία, και έταξε εαυτόν υπηρέτην του κοινού αγαθού των πολλών, και της Πατρίδος, καταστάς οικουμενικός ήρωας, πρότυπο σύνθεσης μηνυμάτων Ιστορίας και μακραίωνης παραδόσεως.

Η ηρωϊκή πατριωτική του δράση Σας είναι γνωστή.

Θα αναφέρω εδώ μία άλλη πτυχή της προσωπικότητάς του, την Λογοτεχνική.

Είναι αυτονόητο, ότι λόγω των ιδιαιτέρων συνθηκών υπό τις οποίες έζησε και μεγαλούργησε ο Ευαγόρας ΠΑΛΛΗΚΑΡΙΔΗΣ, δεν είχε την πολυτέλεια, πριν και κατά την σύντομη ενασχόλησή του με την Ποίηση, να εντρυφήσει παραλλήλως στις αυστηρές τεχνικές και στις έννοιες της Μετρικής και της Στιχουργικής και να συνθέσει ποιήματα σε προδιαγεγραμμένο Ιαμβικό, Τροχαϊκό, Αναπαιστικό, Δακτυλικό και Μεσοτονικό Μέτρο.

Είχε όμως ένα άλλο στοιχείο: ευαισθησίες πρωτόφαντες, ακένωτη έμπνευση και σπάνιο μεγαλείο ψυχής.

Έτσι, χωρίς υποθέτω ούτε ο Ίδιος να το γνωρίζει, μας κατέλειπε ποιήματα ιδιαίτέρως μεγαλόπνοα, ευφωνικά, μεστά μηνυμάτων αθανάτων.

Αναφέρω, ελλείψει χρόνου, όλως ενδεικτικώς μερικές στροφές ποιημάτων του.

Το υπό τον τίτλο ΕΓΕΡΤΗΡΙΟ ΣΑΛΠΙΣΜΑ εστάλη ως επιστολή στους Συμμαθητές του του Γυμνασίου, την παραμονή της δίκης του, όταν απεφάσισε να βγει αντάρτης στα βουνά και συνοδεύεται από εισαγωγική διευκρίνιση:

Παλιόι συμμαθηταί.

Αυτή την ώρα κάποιος λείπει από ανάμεσά σας
κάποιος που φεύγει αναζητώντας λίγον ελεύθερο αέρα.
κάποιος που μπορεί να μην τον ξαναδείτε,
παρά μόνο νεκρό.

Μη κλάψετε στον τάφο του.
Δεν κάνει να τον κλαίτε...
Λίγα λουλούδια του Μαγιού σκορπάτε του
στον τάφο.
Του φτάνει αυτό ΜΟΝΑΧΑ.

Θα πάρω μian ανηφοριά
Θα πάρω μονοπάτια
Να βρω τα σκαλοπάτια
Που παν στην Λευτεριά.

Θ'αφήσω αδέρφια, συγγενείς,
Τη ΜΑΝΑ τον ΠΑΤΕΡΑ
Μεσ' στα λαγκάδια πέρα
Και στις βουνοπλαγιές

Ψάχνοντας για την Λευτεριά
Θάχω παρέα ΜΟΝΗ
Κατάλευκο το χιόνι,
Βουνά και ρεματιές.

Τώρα κι αν είναι χειμωνιά,
Θαρθή το καλοκαίρι
Τη Λευτεριά να φέρει
Σε πόλεις και χωριά.

Σε άλλο ποίημά του καταγράφει την εύλογη νοσταλγία του για το σπίτι του και την Μάννα του:

ΓΥΡΙΣΜΟΣ

Φυσάει τριγύρω ανάλαφρος μπάτης
φουσκώνει της βάρκας το άσπρο πανί.
Σε λίγο στο βάθος εκεί θα φανεί
το σπίτι κι η Μάνα.

Κάνε φτερά βαρκούλα μου
να πάμε στη Μανούλα μου.

Στο κύμα γλιστράει και τρεχ' η βαρκούλα
λες κ' έχει στ' αλήθεια φτερά
κι εκεί στο γιαλό περιμέν' η Μανούλα.

Φυσούσε τριγύρω ανάλαφρος μπάτσης
και κει στην ολόασπρη ακρογιαλιά
ζευγάρι αλλάζει φιλιά
και είναι ο γιος με τη Μάνα.

Εξ άλλης πλευράς, ο Έφηβος Ευαγόρας ΠΑΛΛΗΚΑΡΙΔΗΣ, ως ευαίσθητος Έφηβος «ενδίδει» σε νεανικές επιθυμίες και αδυναμίες, ευγενείς, τρυφερές, ανθρώπινες, και αποτυπώνει τα συναισθήματά του σε στίχους, καίτοι ζει κάτω από συνθήκες υψίστης επικινδυνότητας και οσμής θανάτου:

ΖΗΛΕΥΩ

Ζηλεύω τρομερά
γι' αυτό κάθε φορά
που βλέπω κάποιον άλλο στο πλευρό σου
μου φεύγει η χαρά
κι ειν' όλα θλιβερά
σαν είναι γι' άλλον το χαμόγελό σου.

Ζηλεύω μια καρδιά
γι' αυτό κάθε βραδιά
νομίζω πως μου φεύγει και μ' αφήνει
κι ας είναι ψέμ' αυτό
σαν σίδερο καυτό
με καίει και με λιώνει και με σβήνει.

Ζηλεύω κάθε τι
και μη ρωτάς γιατί
το κάθε τι που πιάνεις μεσ' στα χέρια
Ζηλεύω και θρηνώ
για σένα και πονώ
ζηλεύω το φεγγάρι και τ' αστέρια.

Ζηλεύω μια καρδιά
γι αυτό κάθε βραδιά
νομίζω πως μου φεύγει και μ' αφήνει
κι ας είναι ψεμ' αυτό
σαν σίδερο καυτό
με καίει και με λιώνει και με σβήνει.

Εκλεκτοί Παριστάμενοι,

Οι Άνθρωποι παρέρχονται, αλλά ενίοτε, όπως στην περίπτωση του Ευαγόρα ΠΑΛΛΗΚΑΡΙΔΗ, το έργο τους παραμένει, αιόδιο, τηλαυγές, αιώνιο, και ως άλλος Πολικός Αστéρας, φωτίζει, εμπνέει, οδηγεί τους επιγενομένους και ιδίως τους Νέους προς την οδόν του καθήκοντος και βεβαίως εκ του ασφαλούς προκαλεί την αποδοχή του υπό των Μεταγεστέρων.

Και η αποδοχή και ο δημόσιος έπαινος για την θυσία του Ευαγόρα ΠΑΛΛΗΚΑΡΙΔΗ είναι δεδομένα αβιάστως.

Πρόεδρο Δημοκρατίας, όπως ο Πρόεδρος της Ελλάδος Κάρολος ΠΑΠΟΥΛΙΑΣ, οι αείμνηστοι Κύπριοι Πρόεδροι Γλαύκος ΚΛΗΡΙΔΗΣ και Τάσος ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ, ο τέως Πρόεδρος Δημήτρης ΧΡΙΣΤΟΦΙΑΣ, Ανώτατοι Κληρικοί, όπως ο Αρχιεπίσκοπος Κύπρου κύριος ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ ο Β΄, ο Πανιερώτατος Μητροπολίτης Πάφου κύριος ΓΕΩΡΓΙΟΣ, Υπουργοί, Πρέσβεις, Βουλευτές, Πρυτάνεις, Καθηγητές Πανεπιστημίων, Ποιητές, Συνθέτες Μουσικής, Απλοί Άνθρωποι, έχουν τονίσει κατ' επανάληψη με λόγους θερμούς επαινετικούς το μέγεθος της προσφοράς στην Πατρίδα του Ευαγόρα ΠΑΛΛΗΚΑΡΙΔΗ, χαρακτηρίζοντάς τον, πέραν των άλλων, αδαμάντινο σύμβολο της αδάμαστης υπερόχου Κυπριακής Ψυχής.

Ευαγόρα ΠΑΛΛΗΚΑΡΙΔΗ,

Τύχη αγαθή, η ανυπέβλητος και μεγίστη ανιδιοτελής θυσία σου υπέρ Πατρίδος, σε ενέταξε εις το Πάνθεον των Εθνικών Ηρώων, ως σύμβολο υπερτάτης αυτοθυσίας και φιλοπατρίας και ως ενστερνισθέντα εκείνες τις αρχαίες επιταγές ευκλεών Προγόνων:

«Μητρός τε και Πατρός τε και των άλλων προγόνων απάντων, τιμιώτερον εστίν η Πατρίς, και σεμνότερον και αγιώτερον και εν μείζονι μοίρα, παρά Θεοίς και παρ' Ανθρώποις τοις νουν έχουσιν» (ΠΛΑΤΩΝ: Κρίτων, 12).

Ευγνωμόνως ευχαριστώ Σας για την τιμητική πρόσκληση και την ακρόαση και συγχαίρω για το σπουδαίο έργο το οποίο επιτελείτε στον Πολιτιστικό Σύλλογο «Ευαγόρας ΠΑΛΛΗΚΑΡΙΔΗΣ».

Νέες Εκδόσεις

Professor Const. GE.

ΑΘΑΝΑΣΟΠΟΥΛΟΣ

Postgrad. Progr. Panteion University
of Social and Political Sciences,
Postgrad. Progr. Univ. of Athens,
Postgrad. Progr. Law Sch.
of "Neapolis" Univ., Pafos
Lawyer,
Ex Ch.L.U.L., Bruxelles,
Ex Int. I.I.A.P., Paris

Καθηγητής Κωνστ. ΓΕ.

ΑΘΑΝΑΣΟΠΟΥΛΟΣ

Μετ. Προγρ. Σπ. Παντείου Πανεπ.
Κοιν. και Πολ. Επιστημών
Μετ. Προγρ. Σπ. Πανεπ. Αθηνών
Μετ. Προγρ. Σπ. Νομικ. Σχ.
Πανεπ. «Νεάπολις», Πάφος
Δικηγόρος,
Ex Ch.L.U.L., Bruxelles,
Ex Int. I.I.A.P., Paris

**ADMINISTRATIVE
LAW**

**New
edition**

Athens, 2014

**ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ
ΔΙΚΑΙΟ**

**Νέα
έκδοση**

Αθήναι, 2014

ΑΝΔΡΕΑ Δ. ΣΥΜΕΟΥ

Η ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΗΣ ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑΣ
ΚΑΙ
Η ΑΝΑΓΚΑΣΤΙΚΗ ΑΠΑΛΛΟΤΡΙΩΣΗ ΤΗΣ
ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ

ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ
ΝΟΜΟΛΟΓΙΑ
ΑΠΟΖΗΜΙΩΣΕΙΣ

ΚΥΠΡΟΣ 2003

ΠΡΟΛΟΓΟΣ ΣΥΓΓΡΑΦΕΑ

Το βιβλίο αυτό είναι μια νομική μελέτη, με την οποία επιχειρείται η ανασκόπηση του θέματος της προστασίας της ιδιωτικής ιδιοκτησίας και της αναγκαστικής απαλλοτριώσεως της στην Κύπρο, καθώς και άλλων συναφών θεμάτων. Ειδικότερα αναλύεται, με κριτική διάθεση, η νομοθεσία, η νομολογία και θέματα αποζημιώσεων.

Η προστασία του δικαιώματος της ατομικής ιδιοκτησίας είναι μια αναγκαιότητα σε ένα σύγχρονο ευνομούμενο κράτος. Παράλληλα η επιβολή περιορισμών στη χρήση της καθώς και η στέρηση της/ απόκτηση της από το κράτος για σκοπούς δημόσιου συμφέροντος είναι αναγκαία κακά, τα οποία επιβάλλουν η ιδέα του κοινωνικού κράτους και οι αυξημένες ανάγκες του, καθώς και η αρχή ότι το δημόσιο όφελος-συμφέρον έχει προτεραιότητα απέναντι στο ιδιωτικό συμφέρον.

Στην Κύπρο, τα θέματα της ιδιοκτησίας, της ακίνητης ιδιοκτησίας ειδικότερα, έχουν ιδιαίτερη σημασία λόγω της στενότητας του χώρου, της παραδοσιακής ταύτισης του Κυπρίου με τη γη αλλά και των τραγικών γεγονότων και των ανώμαλων πολιτικών συνθηκών που αυτά δημιούργησαν. Η σημασία των θεμάτων της ιδιοκτησίας αυξάνεται με την πάροδο του χρόνου. Οι συνθήκες στα τέλη του δέκατου ένατου αιώνα, όταν θεσπίστηκε από την τότε αποικιοκρατική Κυβέρνηση ο πρώτος νόμος για τις αναγκαστικές απαλλοτριώσεις, ήταν πολύ διαφορετικές. Σήμερα, παράγοντες όπως η τρομακτική αύξηση στις αξίες της ακίνητης ιδιοκτησίας, οι πολλαπλάσιες ανάγκες του κράτους για απόκτηση γης με σκοπό την εκτέλεση έργων ανάπτυξης και γενικά την ικανοποίηση σκοπών δημόσιας ωφέλειας, η αυξημένη ευαισθησία των πολιτών σε θέματα ανθρωπίνων δικαιωμάτων και το άλυτο πολιτικό πρόβλημα, έχουν προσδώσει στα θέματα της ιδιοκτησίας πολύ μεγαλύτερη σπουδαιότητα.

Η κατάληψη μεγάλου μέρους του εδάφους της Κύπρου από τα τουρκικά στρατεύματα κατοχής, η εκδίωξη μεγάλου αριθμού ελληνοκυπρίων από τα σπίτια τους και η παράλληλη φυγή των τουρκοκυπρίων στις κατεχόμενες περιοχές ή στο εξωτερικό, με όλες τις πολιτικές και νομικές συνέπειες που ακολούθησαν, αύξησαν την πολυπλοκότητα του θέματος και δημιούργησαν την ανάγκη για σημαντικές τροποποιήσεις στη νομοθεσία, που βασίστηκαν σε μεγάλο βαθμό, στην επίκληση του δικαίου της ανάγκης. Παράλληλα έχει αυξηθεί σε πολύ μεγάλο βαθμό και ο όγκος της νομολογίας.

Η *Ευρωπαϊκή Σύμβαση Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων* (ΕΣΔΑ) κατοχυρώνει, μεταξύ άλλων θεμελιωδών δικαιωμάτων και το δικαίωμα της ιδιοκτησίας (περιουσίας). Το Άρθρο (1) του Πρώτου Πρωτοκόλλου της Σύμβασης προβλέπει (επίσημη ελληνική μετάφραση):

"παν φυσικόν ή νομικόν πρόσωπον δικαιούται σεβασμού της περιουσίας του¹. Ουδείς δύναται να στερηθεί της ιδιοκτησίας αυτού ειμί δια λόγους δημοσίας ωφελείας και υπό τους προβλεπόμενους υπό του νόμου και των γενικών αρχών του διεθνούς δικαίου όρους. Αι προαναφερόμενα! διατάξεις δεν θίγουσι το δικαίωμα παντός Κράτους όπως θέσει εν ισχύι Νόμους, ους ήθελε κρίνει αναγκαίον προς ρύθμισιν της χρήσεως αγαθών² συμφώνως προς το δημόσιον συμφέρον ή προς εξασφάλισιν της καταβολής φόρων ή άλλων εισφορών ή προστίμων."

Όπως είναι διατυπωμένο το άρθρο καλύπτει τρία σκέλη α) Τη γενική αρχή του σεβασμού της ιδιωτικής ιδιοκτησίας β) τις προϋποθέσεις κάτω από τις οποίες μπορεί να στερηθεί κάποιος την ιδιοκτησία του και γ) τις προϋποθέσεις κάτω από τις οποίες μπορεί να γίνει ρύθμιση "χρήσης αγαθών".

Το δεύτερο σκέλος (στέρηση ιδιοκτησίας και ειδικότερα η αναγκαστική απαλλοτρίωση ιδιοκτησίας) αποτελεί τον πυρήνα της μελέτης αυτής. Εξετάζονται ειδικότερα οι περιστάσεις, οι κανόνες και οι διαδικασίες με βάση τις οποίες μπορεί να επιτευχθεί η απαλλοτρίωση, το δικαίωμα του ιδιοκτήτη ή άλλου προσώπου που έχει συμφέρον στην ιδιοκτησία να αμφισβητήσει την αναγκαιότητα της απαλλοτρίωσης της συγκεκριμένης ιδιοκτησίας, όπως και το δικαίωμα του να διεκδικήσει δίκαιες αποζημιώσεις στην περίπτωση που η απαλλοτρίωση υλοποιείται, οι κανόνες εκτίμησης ιδιοκτησίας, όπως έχουν καθορισθεί από τον Νόμο και την νομολογία και όλα τα συναφή θέματα. Ένα τέτοιο σχετικό θέμα είναι η επίταξη ιδιοκτησίας, που αποτελεί μια μορφή προσωρινής στέρησης της ιδιοκτησίας αλλά και ένα πολύ αποτελεσματικό εργαλείο για επίτευξη των σκοπών της απαλλοτρίωσης.

Γύρω από τον πυρήνα αυτό εξετάζεται, σε γενικές γραμμές το ευρύτερο θέμα της προστασίας (σεβασμού) της ιδιωτικής ιδιοκτησίας όπως και θέματα περιορισμών στη χρήση της, στο βαθμό που συνδέονται με το ειδικότερο θέμα της μελέτης.

Οι βασικότεροι πυλώνες της μελέτης, που αποτελούν και τον υπότιτλο του βιβλίου είναι:

¹ Στα αγγλικά "peaceful enjoyment of ... possessions".

² Στα αγγλικά "control the use of property".

- α) η Νομοθεσία
- β) η Νομολογία και
- γ) θέματα Αποζημιώσεων.

Η *Νομοθεσία* περιλαμβάνει το *Σύνταγμα*, τον 'υπέρτατο Νόμο' της Κυπριακής Δημοκρατίας και ειδικότερα το *Άρθρο 23*, το οποίο αναφέρεται στην προστασία της ιδιοκτησίας, τη διαδικασία και τις επιπτώσεις επιβολής περιορισμών και στέρησης της και άλλα συναφή θέματα. Περιλαμβάνει επίσης τον βασικό Νόμο για τις απαλλοτριώσεις, τον περί *Αναγκαστικής Απαλλοτρίωσης Νόμο*, αλλά και τον περί *Επίταξης Ιδιοκτησίας Νόμο* και άλλη σχετική Νομοθεσία. Συνοπτικός κατάλογος των Νόμων στους οποίους γίνεται αναφορά, φαίνεται στον *Πρώτο Πίνακα* του βιβλίου. Στον όρο νομοθεσία¹ περιλαμβάνεται επίσης *δευτερογενής νομοθεσία*, όπως οι περί Ειδικού για τον Καθορισμό Αποζημίωσης Δικαστηρίου Κανονισμοί.

Η *Νομολογία* αφορά κυρίως αποφάσεις του Ανώτατου Δικαστηρίου και του καταργηθέντος Ανώτατου Συνταγματικού Δικαστηρίου, οι οποίες είναι δεσμευτικές για τα Επαρχιακά Δικαστήρια. Συζητούνται επίσης και αποφάσεις των Επαρχιακών Δικαστηρίων, οι οποίες, άνκαι μη δεσμευτικές, περιέχουν συχνά κατευθυντήριες γραμμές και αποτελούν πρακτική εφαρμογή του δικαίου. Η νομολογία στην οποία γίνεται αναφορά και η οποία είναι εκτενής, φαίνεται στον Δεύτερο Πίνακα του βιβλίου.

Οι *Αποζημιώσεις* αποτελούν την πεμπτούσια και το κατ' εξοχήν ζητούμενο σε κάθε διαδικασία αναγκαστικής απαλλοτρίωσης. Γίνεται εκτενής αναφορά στους κανόνες και μεθόδους εκτίμησης και σε συγκεκριμένες εφαρμογές τους σε διάφορες περιπτώσεις, με αναφορά στη νομολογία, ενώ ειδική αναφορά γίνεται και στον ρόλο των εμπειρογνωμόνων - εκτιμητών.

Η συγγραφή ενός νομικού βιβλίου δεν είναι εύκολο εγχείρημα. Η συγγραφή ενός κυπριακού νομικού βιβλίου είναι ακόμα δυσκολότερο εγχείρημα, αν λάβει κανένας υπόψη την περιορισμένη βιβλιογραφία που υπάρχει, τις δυσκολίες στην εξασφάλιση του απαραίτητου υλικού, τις ιδιομορφίες του νομικού μας συστήματος, που αποτελεί μια μετεξέλιξη του αγγλικού συστήματος (μπολιασμένου με τις απαιτήσεις του Συντρηγματος της Δημοκρατίας, τις ειδικές ανάγκες και προτεραιότητες του τόπου μας ιδιαίτερα λόγω των ανώμαλων πολιτικών συνθηκών, τις σημαντικές επιδράσεις του ελληνικού δικαίου, ιδιαίτερα στον τομέα του

συνταγματικού δικαίου και, πρόσφατα, την προσπάθεια προσαρμογής με το ευρωπαϊκό κεκτημένο κλπ.).

Κατά την έκδοση του βιβλίου, οι συνομιλίες για εξεύρεση λύσης στο Κυπριακό πρόβλημα πάνω στη βάση ενός διζωνικού, δικοινοτικού, ομόσπονδου Κράτους είχαν ναυαγήσει, λόγω της αδιάλλακτης στάσης της τουρκικής και τουρκοκυπριακής πλευράς. Ταυτόχρονα η Κύπρος είχε κάμει ένα ακόμα βήμα για την οριστική ένταξη της στην Ευρωπαϊκή Ένωση, με την υπογραφή, στην Αθήνα, της Συνθήκης Προσχώρησης. Το σχέδιο λύσης των Ενωμένων Εθνών, εξακολουθεί να παραμένει, εντούτοις, στο τραπέζι των διαπραγματεύσεων. Η ελληνική και ελληνοκυπριακή πλευρά, ενώ εξακολουθούν να το αποδέχονται σαν βάση για διαπραγματεύσεις, ζητούν μεγαλύτερη προσαρμογή του στο Ευρωπαϊκό Κεκτημένο.

Η προστασία των ιδιοκτησιακών δικαιωμάτων των εκτοπισμένων, με βάση τις διακηρυγμένες αρχές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων αλλά και με βάση το Ευρωπαϊκό Κεκτημένο, υπήρξε πάγιο αίτημα της ελληνοκυπριακής πλευράς, στη διάρκεια των διαφόρων φάσεων των διαπραγματεύσεων για λύση του Κυπριακού. Δεν αποκλείεται, εντούτοις, σε περίπτωση εξεύρεσης λύσης να υπάρξουν, περισσότερο ή λιγότερο σημαντικές, παρεκκλίσεις από τις αρχές αυτές. Είναι, εξάλλου, φανερό ότι οποιαδήποτε λύση με βάση την ομοσπονδιακή δομή θα επιφέρει σημαντικές αλλαγές στο σημερινό νομικό σύστημα και στο ισχύον δίκαιο.

Το βιβλίο έχει προκύψει από την ενασχόληση του συγγραφέα με το θέμα, τόσο την θεωρητική, σαν νομικού, εκτιμητού γης και μελετητή, όσο και την πρακτική, σαν λειτουργού του Τμήματος Κτηματολογίου και Χωρομετρίας. Απευθύνεται κατά κύριο λόγο σε νομικούς - δικηγόρους, φοιτητές νομικής, εκτιμητές ακίνητης ιδιοκτησίας και κτηματικούς συμβούλους. Ελπίζω, εντούτοις, ότι αυτό θα διαβαστεί και από μη ειδικούς, αφού ασχολείται με ένα θέμα, εξειδικευμένο μεν, αλλά γενικού ενδιαφέροντος.

Είναι αυτονόητο ότι ο συγγραφέας αναλαμβάνει ολόκληρη την ευθύνη για οποιαδήποτε λάθη ή παραλείψεις. Είμαι παραπάνω από πρόθυμος να δεχθώ οποιαδήποτε κριτική ή σχόλια για τη δουλειά μου. Τέτοια κριτική θα βοηθήσει στη βελτίωση του βιβλίου σε περίπτωση επανέκδοσης του.

Η μελέτη έχει προσπαθήσει να αναπτύξει το Δίκαιο για το θέμα, όπως ίσχυε μέχρι το τέλος Απριλίου 2003.

The American corral - the European souk

By Georgios - Spyridon Const. ATHANASOPOULOS

Harvard University - Graduate School of Design
Master of Architecture in Urban Design 2014

Introduction

The purpose of this essay is not to unravel the entire history of urban civilization in America. That would be impossible. It is not about unfolding the evolution of European cities either. It should rather be seen as an attempt to explore the main principles that created cities in both continents, in order to interpret their urban morphologies and their particular character. Following this direction, one should go back in time and primarily focus on the forces and conditions that made it possible for cities and settlements to happen. For that reason, this essay will try to investigate the initial states on which both the American and the European cities were founded. This type of investigation will allow us to extract legible conclusions regarding the urban form of cities on the two sides of the Atlantic and more specifically, regarding the American cities. It is more than obvious that, as it is always the case in academia, this particular research (as any other) only reflects the author's ideas on a particular time in the history of a scholar, and in that sense it always remains open to further explorations and interpretations. Additionally, it should not be regarded per se as a crystallized result, but rather as an open-ended process.

Tracing the origins of Settlements-The European Approach on Cities

As this essay tries to argue, in order for someone to understand and interpret the shape of cities, the focus should go way back to the city origins. In other words, as any cityscape is the result of processes in time, the conditions that initially created a city should be examined, in order to extract the forces that guided the evolution process.

It is probably one of the ironies of history that, even if today we regard cities as an apotheosis of human civilization, the first settlements were created around cemeteries. After the first inhabitants of this planet managed to cover their demands on sheltering and cover their basic needs, the first kind of gathering shifted from the cave, where they would gather around the fire, to another kind of space that had a spiritual and religious dimension. According to Lewis Mumford, people would gather around tombs on a frequent basis in order to mourn the beloved ones. Thus, as people were gathering around the

tombs, they started creating a built environment that could cover their needs for a particular time lapse, and it could be argued that this kind of settlement evolved to the first villages. Even if there is no scientific proof of that, one could just take a look at the pyramids of Egypt and realize that one of the first landmarks on earth, that seized human civilization, was a mausoleum that would host the king to eternity.

From that point of view, one of the basic functions that gave birth to cities was articulated around religion, and probably it would take thousands of years for that function to be put aside on the process of founding a city. However, in addition to that religious aspect, one of the key elements of any kind of city had to be the landmark of the local authority. In other words, the second main characteristic of a city needs to be related, in one way or the other, to the man or the group of power. After the temple or the tomb, the second element that generated a concentration of population was the palace, an entity that would be later transformed to the parliament.

But one of the key aspects of human settling and probably, the key feature of man's activity is always based on the discipline of the economy. For a particular time lapse the main activity that generated the economy was a kind of nomad-based stock raising. There was a particular moment in history when the economy shifted from that to the individual agriculture. The first result of that was the birth of the notion of land-ownership and this would bring changes to the evolution of the city. The settlement expanded from a nucleus based model to a spread of several properties. And as agriculture evolved, this led to the need to start exchanging goods, and that of course, had to take place in the center of the cities. The city of the medieval times was there, a place of commerce, a place to exchange goods, that had not yet lost its religious character (since temples were still there), and it had not still lost its agencies as local authorities were still exposing themselves through gigantic structures.

But aside from the above mentioned principles, as history evolved, it brought another parameter that would affect the way cities were articulated. As the population was growing in several parts of Europe, empires were growing and that generated the notion of the city-state. The nation-state-city had to protect itself from any enemies, and that led to the creation of fortification. This created an urban morphology that was more or less typical in Europe, that kind of a settlement that had the right size to protect itself within designated boundaries, where the main human activities were articulated around commerce and religion with a parallel exposition of the local authority in terms of the built environment. From that particular context where the reflection of an agency of any type (clergy or ministry), luckily, there were a series of Europeans that could not conform with these conditions, and in that way they would discover the New World later on.

The Absence of Ethos-the Spirit of Freedom and the American Landscape

Lewis Mumford could not have put it in a better way: "Human life swings between two poles: movement and settlement". From the origins of civilization until today, these two principles have guided the formation of the cities. And if European cities were initiated as castles and fortresses that followed an expanding process, the American cities were created as settlements from scratch and they were perceived as future cities that would host larger populations. If one would have to select what was the primary axis that created the American cities, this would rather be the idea of movement.

As the first settlers moved to America, there is one main principle that guided them on how to create their new settlements. The spirit of freedom and probably a slight exaggeration of that made it possible for them to perceive the new land as a land of freedom, a land of no rules, a land of anarchy. The spirit of individualism would lead the growth of the American cities for the years to come. Probably one of the key aspects that played a really important role in the formation of the American cities was the absence of a strict ethos, an absence of moral problematics that would form a series of principles that could have shaped a specific framework of a particular tradition. This absence of ethics should not necessarily be considered as a disadvantage, but rather as a driving force that was born under the principles of freedom.

But none of the above would have ever happened if there was not another variable that absolutely played its role in the growth of the American city. And this would be the vastness of the American landscape. At the end, the American city was the outcome of these two main principle and values, the spirit of freedom, and the American landscape. Probably for the first time in history, a huge area of land was inhabited with such a speed. The topography of America gave the colonials the chance to expand rapidly from the one part of the continent to the other. This was the moment when the cell of the American growth was born, the egalitarian grid. The grid represents the idea of equality and at the same time the right for individual growth to everyone. And this is precisely how the Jeffersonian grid should be perceived, as the unique corral that represents the right of ownership.

A Dialect between the American Corral and the European Souk-The Fox and the Hedgehog

If the European city up to a point was partially based on commerce and it existed as a souk, the American city should be perceived as the corral. At this point, regarding this dipole, it may be worth recalling Colin Rowe's ideas about another dipole that could be detected on the urban morphology of the cities, the one between the hedgehog and the fox. Colin Rowe quotes Isaiah Berlin trying to state that there are two main elements in the city, the one

would be the fabric(adaptable to any situation as a fox) and the other one would be the monument(the hedgehog that only does one thing). This could be a relative analogy between the European and the American city. The corral is the monument, the boundaries between properties, and the souk would be the commercial centre at European cities.

However, what might be happening is actually the opposite. Sartre perceives the American city as a camp in the desert, as an ultimate expression of ephemerality. The American city is there just to repeat itself in time. "In the United States, communities are born as they die, in a day". Later on he says: "For us [the Europeans] a city is, above all, a past; for them it is mainly a future;what they like in the city is everything it has not yet become and everything it can be. In that way all of a sudden the corral, even if it can be perceived as the "hedgehog" it becomes a fox. The egalitarian grid was the ultimate background to make anything to happen. The European fabric has lost its abilities as a fox a long time ago. The Jeffersonian grid would be exactly what Colin Rowe had on his mind when writing about the fox.

On the other hand, what is left regarding the European city is a strict conservatism, a place of inertia where everything becomes and stays related to its history. It rather stays fixed to a condition able enough to offer what Mumford would call "a sense of defensive isolation". European cities lost their evolving character exactly because the American cities were created. The spirit of freedom and the notion of evolution has abandoned Europe centuries ago, right when the discovery of the New World happened.

Concluding remarks

Throughout the pages of this essay, there was the attempt to reinterpret the forces that gave birth to European and American cities. Following a particular process, it was argued that the American cities were based in the notion of freedom and thus, they maintain their ephemeral character. On the other hand, even if European cities have faced a series of transitions through the ages, it could be argued that their urban morphology does not reflect any attempt to evolve or transform. It rather reflects a more conservative approach regarding the city. And this would be the idea of a city as a secure shelter for its inhabitants. The dipole of the corral and the souk turned out to be the exact opposite of what the morphology of the city on the two locations implies and as a result, the American city becomes the fox, that can adopt, because of its grid and egalitarian character, as opposed to the European perspective that wants the city to remain steady and not seeking its future.

As a final remark it could be argued that the urban morphology of a city not only reflects the way it evolved in time, but at the end, it can stay open to interpretations regarding its inhabitants. In other words, even if the morphology of the American city reveals its main principles it does not

necessarily reflect its character, the ephemerist character of the American city cannot be directly seen at one snapshot. One really needs to understand and seek the values for this characteristic. As opposed to European cities, where agency is significant, even visually (everything seems to belong to history, nothing is actually evolving), one could not extract the relation between the American city and how it can change over time just by trying to understand its visual morphology. From that point of view, once again, the Jeffersonian grid was probably the right tool at the right time. As it was laid out on the American landscape, it allowed plenty of space (metaphorically) for any future adaptation and adjustment to the inhabitants.

Bibliography

Ciucci, Giorgio. *The American City : From the Civil War to the New Deal*. Cambridge, Mass.: MIT Press, 1979. Print.

Colin Rowe and Fred Koetter. "Collision City and the Politics of "Bricolage". *Collage City*. Cambridge: MIT Press, 1979. Print

Jean-Paul Sartre: "American Cities"

Mumford, Lewis. *The City in History : Its Origins, its Transformations, and its Prospects*. 1st ed. London: Secker & Warburg, 1961. Print.

Stan Allen, "The Thick 2-D: Mat-Building in the Contemporary City," *Practice: Architecture Technique + Representation*, Expanded Second Edition. Abbingdon: Routledge, 2009.

Ελένη Νίνα - Παζαρζή

Κοινωνιολογία

Η μελέτη και κατανόηση των ανθρώπινων κοινωνιών

Αθήνα 2012

Πρόλογος

Το βιβλίο «Κοινωνιολογία. Η μελέτη και κατανόηση των ανθρώπινων κοινωνιών» απευθύνεται κυρίως στους φοιτητές και τις φοιτήτριές μου, αλλά και σε όσους ενδιαφέρονται για το αντικείμενο και την προβληματική της κοινωνιολογικής σκέψης.

Η διάρθρωση της ύλης έχει σχεδιαστεί με τέτοιο τρόπο ώστε να καλύψει τις απαιτήσεις ενός διδακτικού εγχειριδίου και να καταστήσει προσφιλές το αντικείμενο του κλάδου με στόχο να παράσχει την πληρέστερη δυνατή κατανόηση της κοινωνικής πραγματικότητας καθώς και να συντελέσει στην υποκίνηση θετικών ενδιαφερόντων για την επιστήμη της κοινωνιολογίας.

Το πρώτο μέρος του βιβλίου περιλαμβάνει δύο κεφάλαια και αναφέρεται στο αντικείμενο του κλάδου της κοινωνιολογίας, στα κύρια αντικείμενα μελέτης και στις ερευνητικές μεθόδους της κοινωνιολογικής έρευνας.

Το δεύτερο μέρος, το οποίο αποτελείται από επτά κεφάλαια, είναι αφιερωμένο στην κοινωνιολογική θεωρία. Στο δεύτερο κεφάλαιο γίνεται συνοπτική αναφορά της κοινωνικής σκέψης από την αρχαιότητα έως τον 19^ο αιώνα ενώ το τρίτο αναφέρεται στο έργο των πρώτων θεωρητικών της κοινωνιολογίας. Στο τέταρτο κεφάλαιο αναλύεται το έργο των πέντε κύριων κλασικών κοινωνιολόγων. Στα κεφάλαια 5, 6 και 7 αναπτύσσεται η σύγχρονη κοινωνιολογική θεωρία. Συγκεκριμένα, το κεφάλαιο 5 αναφέρεται σε επιλεγμένες κύριες ταξινομήσεις των κοινωνιολογικών θεωριών, στο κεφάλαιο 6 αναλύονται οι κύριες κοινωνιολογικές θεωρήσεις και το έργο των βασικών θεωρητικών εκπροσώπων τους και τέλος το κεφάλαιο 7 αναφέρεται συνοπτικά στο έργο των κύριων θεωρητικών του 20^{ου} αιώνα. Το κεφάλαιο 8 περιλαμβάνει επιλεγμένα κείμενα στα οποία εκφράζονται κοινωνιολογικοί προβληματισμοί.

Το τρίτο μέρος αποτελείται από εννέα κεφάλαια στα οποία αναπτύσσονται ειδικά θέματα της κοινωνιολογικής ανάλυσης, όπως η κοινωνική οργάνωση, η κοινωνικοποίηση του ατόμου, τα φαινόμενα συλλογικής συμπεριφοράς, η επίδραση της

παγκοσμιοποίησης στις εργασιακές σχέσεις, η κοινωνική ασφάλιση, η συμμετοχή των γυναικών στην αγορά εργασίας, οι σχέσεις των φύλων στην εργασία και η κοινωνική ευθύνη των επιχειρήσεων. Το κεφάλαιο 17 αναφέρεται στην ανάπτυξη του κλάδου της κοινωνιολογίας στην Ανώτατη Εκπαίδευση στην Ελλάδα. Στο παράρτημα περιλαμβάνονται συμπληρωματικά στοιχεία ορισμένων κεφαλαίων.

Αυτό το βιβλίο βασίστηκε κυρίως σε προηγούμενα διδακτικά μου εγχειρίδια και αποπειράται να καταστήσει τους αναγνώστες κοινωνούς μιας διαφορετικής οπτικής, ίσως διαφορετικής από το κύριο αντικείμενο σπουδών τους, με την πεποίθηση ότι η «κοινωνιολογική φαντασία» όπως την διατύπωσε ο C. Wright Mills δεν αποτελεί απαραίτητο στοιχείο μόνο των κοινωνιολόγων για την κατανόηση και εξήγηση της κοινωνικής ζωής, αλλά και των μελών της κοινωνίας ώστε να κατανοήσουν την ίδια τη ζωή τους.

Αυτό το βιβλίο, όπως και κάθε άλλο έργο μου, δεν θα ήταν δυνατόν να ολοκληρωθεί χωρίς τη συνδρομή και υποστήριξη του συζύγου μου Μιχάλη. Ιδιαίτερες ευχαριστίες στην κόρη μου Γεωργία για την συμβολή της στην επιμέλεια της έκδοσης του βιβλίου.

Αθήνα 2012
Ελένη Νίβα - Παζαρζή

Discourse analysis, Richard Taruskin
'Text and Act'
Essays on Music and Performance

Της κυρίας Ευγενίας - Μαρίας Κ. ΑΘΑΝΑΣΟΠΟΥΛΟΥ

Abstract*

Τα θέματα που διερευνά ο Richard Taruskin στο βιβλίο του 'Text and Act/ *Essays on Music and Performance*', έχουν διευρύνει τους μουσικούς και φιλοσοφικούς ορίζοντες των μελετητών στο χώρο της μουσικής και της επιτέλεσής, της καθώς έχουν προσκομίσει και νέα δεδομένα στην προσέγγιση της ερμηνείας και αναβίωσης παλαιών προτύπων. Ο Taruskin είναι σε θέση να διατυπώσει αναμφισβήτητες αλήθειες μέσα από τα δικά του βιώματα στον τομέα της μουσικής και να προσφέρει απλόχερα στο κοινό του τις εμπειρίες του.

Το κλειδί για την κατανόηση του βιβλίου αυτού βρίσκεται στο κατά πόσο ο αναγνώστης προχωρά πέρα από τους κανόνες και τα συστήματα εκπαίδευσης, πέρα από την επίκληση στην αυθεντία (που εδώ το ρόλο αυτό έχει η παράδοση) και το κατά πόσο καταφέρνει να αντιληφθεί τη θέση της μουσικής σε κάθε εποχή και ανάλογα με το πλαίσιο υπό το οποίο αυτή διαμορφώνεται.

Η ερμηνεία ενός μουσικού έργου και το πού έγκειται τελικά αυτή , είναι ερωτήματα τα οποία θα εξακολουθούν να υπάρχουν, όσο η μουσική δεν προσεγγίζεται επί της ουσίας της. Αυτά τα ζητήματα προσπαθεί να αναδείξει ο συγγραφέας επιδιώκοντας ταυτόχρονα, το αναγνωστικό του κοινό, να προσεγγίσει με κριτική διάθεση θέματα της ερμηνείας και της παράδοσης της μουσικής.

Acknowledgements

Η παρούσα εργασία στο Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα οφείλεται στο μεγαλύτερο μέρος της στην καθοδήγηση και υποστήριξη του Καθηγητή μου, Παύλου Κάβουρα που με περισσή ενθάρρυνση και τόλμη μου επέτρεψε να δουλέψω πάνω σε ένα τόσο δύσκολο βιβλίο στο πρώτο μόλις εξάμηνο των μαθημάτων, έχοντας μερική γνώση και επίγνωση των

* Εργασία εκπονηθείσα στα πλαίσια του Μαθήματος: «ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ / ΑΝΑΛΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΛΟΓΟΥ» / Discourse Analysis του Μεταπτυχιακού Προγράμματος «ΔΙΑΤΜΗΜΑΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ», «Μουσική Κουλτούρα και Επικοινωνία, Ανθρωπολογικές και Επικοινωνιακές προσεγγίσεις της Μουσικής» του ΕΘΝΙΚΟΥ και ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΚΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΑΘΗΝΩΝ, Καθηγητής: Παύλος ΚΑΒΟΥΡΑΣ.

ζητημάτων μεθοδολογίας και ανάλυσης, και όχι ιδιαίτερη αντίληψη των θεμάτων που πραγματεύεται ο συγγραφέας. Είμαι ευγνώμων στον Καθηγητή, επειδή με καθοδήγησε να επιδιώκω άμεσα μια περισσότερο διεισδυτική ματιά στο υλικό που θα έχω σε κάθε περίπτωση προς ανάλυση, και επειδή με έκανε να εκπλαγώ από τις δυνατότητες μου και διεύρυνε τους ορίζοντες της συνθετικής μου σκέψης.

INTRODUCTION

Το βιβλίο του Richard Taruskin, μέρους του οποίου ακολουθεί συνοπτική ανάλυση στην παρούσα εργασία, περιλαμβάνει πολύπλευρη επιστημονική μελέτη της μουσικής παρακαταθήκης, της ερμηνείας της, της μετάδοσης και της διαχείρισής της από παλαιότερες γενιές έως την εποχή του. Ο συγγραφέας αντιλαμβάνεται το θέμα του βιβλίου του σφαιρικά αλλά το εξετάζει και το επεξηγεί και ειδικώτερα μέσα από παραδείγματα παρμένα από το χώρο της μουσικής, αλλά και της εθνογραφίας, της ιστορικής προσέγγισης των γεγονότων, της ανθρωπολογίας και της μουσικολογίας ως επιστήμης. Μέσα από συγκεκριμένη μεθοδολογία ο Taruskin, περνά από διάφορες μουσικές εποχές και αναλύει τρόπους επιτέλεσης των έργων, αντιλήψεις της εποχής, αποκαλύπτει αντιφάσεις και επικεντρώνεται στην ουσία της μουσικής και στο πού αυτή έγκειται τελικά.

Το εγχείρημα αυτής της εργασίας σχετικά με τα μέρη του βιβλίου που μελετά, θα είναι να κατανοήσει την μεθοδολογία του συγγραφέα, να παραθέσει και να αναλύσει ως ένα βαθμό τα θέματα που απασχολούν τον Taruskin ως μουσικό πρωτίστως και να προσπαθήσει να συνδυάσει το παρελθόν με το παρόν και το μέλλον, όσον αφορά σε ζητήματα αυθεντικότητας, παράδοσης, ερμηνείας και αντίληψης της μουσικής κατά την προσέγγιση του συγγραφέα.

Αρχικά επιχειρείται discourse analysis του τίτλου και του εξωφύλλου του βιβλίου, όπως και του οπισθόφυλλου, και εν συνεχεία καταγράφεται μία συνοπτική ανάλυση των περιεχομένων και ενός από τα κεφάλαια του βιβλίου.

Τέλος, ακολουθεί κριτική του έργου και παρατίθενται, παράρτημα της εργασίας και μέρος της βιβλιογραφίας του βιβλίου του Taruskin.

Against the positivism which halts at phenomena – ‘There are only facts’ – I would say: no, facts are just what there aren’t, there are only interpretations.

Friedrich Nietzsche¹

¹ Notebook 7, end of 1886-spring 1887, translated by Kate Sturge in *Writings from the Late Notebooks*, edited by Rudiger Bittner (Cambridge University Press, 2003), 139.

CHAPTER ONE: ***Title-Subtitle Analysis***

Συγγραφέας: Richard Taruskin

Τίτλος βιβλίου: 'Text and Act'

Υπότιτλος : *Essays on Music and Performance*

Το βιβλίο είναι μονογραφία. Ο τίτλος είναι διμερής. Στον τίτλο εμπεριέχεται η «υπόσχεση» μελέτης διαφορετικών μουσικών πολιτισμών με τρόπο που δεν διαφαίνεται αρχικά. Η μελέτη ή η καταγραφή δεδομένων της κουλτούρας ίσως προκύπτει από πολλαπλές μορφές τέχνης και όχι μόνο της μουσικής, όπως σε άλλες τελεστικές τέχνες, όπερα, δράμα, θέατρο καθώς σε όλες αυτές τις μορφές τέχνης υπάρχει κείμενο και επιτέλεση βασιζόμενη σε αυτό.

Σε ένα δεύτερο επίπεδο, ο τίτλος εκπέμπει μία αύρα μυστηρίου σχετικά με τον γεωπολιτισμικό χώρο, που ερευνά ο συγγραφέας. Ο χώρος και ο χρόνος παραμένουν ακαθόριστα παρόλο, που από τον εξειδικευμένο αυτόν τίτλο θα μπορούσε ο αναγνώστης-ερευνητής να συμπεράνει, ότι πρόκειται για μελέτη της τέχνης σε ένα ευρύ γεωπολιτισμικό τελικά πλαίσιο. Η εντύπωση που δίνεται με μια πρώτη ανάγνωση του τίτλου τείνει στο να θεωρηθεί, ότι το 'Text and Act' αποτελεί μια καταγραφή πολλαπλών και επαρκών στοιχείων της τέχνης έπειτα από μελέτη ενός ικανοποιητικού αριθμού πολιτισμών.

Ο υπότιτλος εστιάζει στις αντιλήψεις περί απόδοσης και επιτέλεσης της μουσικής βάσει θεωρητικών κειμένων ή δοκιμιών πιθανότατα διαφόρων συγγραφέων ίσως και από διαφορετικά και πολλαπλά πεδία έρευνας και επιστήμης. Σαν ένα πρώτο συμπέρασμα, θα μπορούσε σε αυτό το σημείο να ειπωθεί, ότι μελετάται εδώ το κείμενο, μουσικό κατά συνέπεια, και η αναπαράστασή του. Δίνεται η μορφή, η εικόνα δηλαδή του κειμένου ως άψυχου υλικού έτσι, ώστε να παραχθεί ένα έμψυχο υλικό τελικά, το οποίο θα είναι η παρουσίαση, επιτέλεση, δημιουργία της μουσικής τέχνης ή οποιασδήποτε άλλης μορφής τελεστικής πάντα τέχνης. Ίσως στη λέξη

'essays', διαφαίνεται και μία ατμόσφαιρα διαφορετικών ή διφορούμενων απόψεων και αντιλήψεων περί του αντικειμένου που μελετά στο βιβλίο του ο R.,Taruskin.

Ίσως εδώ να κρύβεται και μία έννοια του κατασκευασμένου, που έρχεται σε σύγκρουση με το αυθεντικό σχετικά με την ιστορικότητα της μουσικής και την αυθεντικότητα της επιτέλεσής της, η οποία διαμορφώνεται μέχρι και σήμερα στη μοντέρνα εποχή.

Ειδικά σε αυτό το σημείο θα ήταν σημαντικό να υπογραμμιστεί το πώς διαμορφώνει την κουλτούρα ένα υποκείμενο αρχικά, είτε μέσω της

ιδιάζουσας περίπτωσης ταλέντου του, όπως ένας συνθέτης, είτε ως άτομο, που διαμορφώνει μία άποψη μέσω ενός κειμένου και επηρεάζει τα άλλα μέλη μιας κουλτούρας.

Όλες οι διαφωνίες και οι αντίθετες απόψεις των μελετητών π.χ., σχετικά με το πώς πρέπει να παίζονται τα έργα, συμβάλλουν σε μια νέα κάθε φορά θεώρηση των τεχνών και της επιτέλεσής τους και στην επανεκτίμηση ιστορικών αξιών και τακτικών. Εδώ λοιπόν γεννάται το ερώτημα:

Whose rationality? Whose modernity? Whose sound?

Και τελικά ποιος θα είναι ο φορέας, που θα διαμορφώσει και θα καθορίσει το τι θα επικρατήσει και το πώς θα διοχετευθεί η τέχνη; Εδώ έρχεται το *discourse on social power*, που όμως επισημαίνω απλώς λόγω του ότι δεν το πραγματεύεται η παρούσα εργασία, κατέχει όμως, εξέχουσα θέση στον τομέα της μεθοδολογίας.

Από τον τίτλο και τον υπότιτλο ο συγγραφέας παρουσιάζεται σαν να μην παίρνει κάποια θέση και απλώς να παραθέτει ένα ζήτημα, το οποίο δείχνει να είναι φλέγον λόγω της ιδιαιτερότητάς του και της ανεπαρκούς μέχρι τότε έρευνάς του. Παρόλο, που ο τίτλος δείχνει ελλιπής καθώς περιλαμβάνει δύο λέξεις μόνο, που όμως περικλείουν τόσα πολλά ζητήματα, ο αναγνώστης, με σαφήνεια και καθοδηγητικό τρόπο, διακρίνει το ζήτημα, που θα πραγματευτεί το βιβλίο μέσω της διττής φύσης του τίτλου 'Text' και 'Act', δηλαδή του τρόπου με τον οποίο διαβάζουμε και τελούμε την τέχνη.

Με το 'Essays on music and Performance', ο αναγνώστης υποθέτει, ότι θα παρατεθούν τρόποι ή πολλαπλές απόψεις και αισθητικές αντιλήψεις όσον αφορά στον τρόπο, που ακούει κανείς τη μουσική, το πώς την αντιλαμβάνεται, πώς την δημιουργεί, ποιο είναι το πλαίσιο που καθορίζει και διαχωρίζει την μουσική σε ψυχαγωγία ή υψηλό ιδανικό (*sublime and the arts*/το ιερό, το βαθύ που οδηγεί στην αυτογνωσία και κατά επέκταση στη θεογνωσία), οι χώροι που φιλοξενούν τη μουσική και οι κανόνες, που τη διέπουν.

Photographic discourse

Η φωτογραφική απεικόνιση στο εξώφυλλο του βιβλίου επιζητεί την προσήλωση του παρατηρητή καθώς το έντονο κόκκινο χρώμα είναι επιβλητικό, ενεργητικό και δυναμικό. Με λίγη παραπάνω παρατηρητικότητα, ο μελετητής διακρίνει μέσα στο χρώμα μία ορχηστρική παρτιτούρα σε όλη την έκταση του εξωφύλλου. Η μουσική παρτιτούρα παραπέμπει τον παρατηρητή-μουσικό στο να δοκιμάσει να ακούσει τη μουσική αυτή μέσα στο μυαλό του ή να την ταυτίσει ίσως με μία ήδη γνωστή σε αυτόν μουσική απεικόνιση/σύνθεση.

Η παρτιτούρα εξ' άλλης πλευράς δηλώνει την επίσημη μορφή μουσικής αποτύπωσης μιας σύνθεσης, όπως και προσδιορίζει και συγκεκριμενοποιεί το πεδίο, το οποίο θα πραγματευτεί το βιβλίο, δηλαδή την κλασική μουσική. Με αυτή την φωτογραφική απεικόνιση, ο αναγνώστης αντιλαμβάνεται, ότι το βιβλίο απευθύνεται οπωσδήποτε σε μουσικούς και ιδιαίτερα σε εξειδικευμένους μελετητές περισσότερο από ότι σε ερασιτέχνες μουσικούς και τυχαίο αναγνωστικό κοινό. Αναμφίβολα είναι μία πηγή πληροφοριών στο πεδίο του ως βιβλίο, για τον οποιονδήποτε ενδιαφερόμενο, όμως θα ήταν περισσότερο κατανοητό εάν ο αναγνώστης κατείχε γνώσεις μουσικής ή έστω γνώσεις ιστορίας της μουσικής.

Όπως σε κάθε κλάδο της επιστήμης, έτσι και στην τέχνη και τη μουσική περιέχεται η διαχρονικότητα. Το κάθε πεδίο χρήζει περαιτέρω έρευνας και επέκτασής του άρα και η μουσική είναι διαχρονική και απασχολεί τους μελετητές ανά τους αιώνες, προς μία ερμηνευτική και επεξηγηματική κατεύθυνση και αυτό προκύπτει από τον τίτλο, υπότιτλο και τη φωτογραφική απεικόνιση σε συνδυασμό μεταξύ τους. Εάν απομονώσει κανείς το οπτικό του πεδίο στην παρτιτούρα αρχικά και εν συνεχεία προσθέσει τον τίτλο και τον υπότιτλο, που αναγράφεται ακριβώς πάνω στην παρτιτούρα, τότε θα διαπιστώσει τη διαχρονικότητα της μουσικής και το γεγονός, ότι αυτή πάντα θα ερευνάται σε επίπεδα ερμηνευτικής και επιτέλεσης. Είναι όμως αυτονόητο και σαφές, ότι μία φωτογραφική απεικόνιση μπορεί να γίνει αντιληπτή με πολλαπλούς τρόπους από διαφορετικούς παρατηρητές.

Σχετικά με την έκδοση ενός βιβλίου και ιδιαίτερα την εκτύπωση του εξωφύλλου του, ίσως να παίζει ρόλο το αγοραστικό κοινό, τα συστήματα εκμάθησης και κατανόησης της μουσικής μέσα στα κατασκευασμένα πλαίσια της μόρφωσης των μαζών και όχι τόσο το να απευθύνεται αυτό σε ένα πιο ιδιαίτερο αναγνωστικό κοινό. Ο συγγραφέας όμως μπορεί να κάνει το άλμα να διαφοροποιηθεί και να τονίσει τη δική του πλευρά ως ένα βαθμό έτσι, ώστε να μπορέσει να κερδίσει και το υποψιασμένο κοινό, έστω και αν έχει απόλυτη ανάγκη τον εκδοτικό οίκο, (που ίσως έχει άλλη προσέγγιση του θέματος).

Συμπληρωματικά θα μπορούσε σε αυτό το σημείο να ειπωθεί, ότι η απεικόνιση της παρτιτούρας στο εξώφυλλο ίσως να δηλώνει την ύπαρξη ενός κοινού κώδικα μεταξύ μουσικών, ο οποίος βασίζεται στην κατανόηση της μουσικής σημειογραφίας, που αφορά στην κλασική μουσική.

Backcover Analysis

Το οπισθόφυλλο του βιβλίου περιέχει τρεις κριτικές προώθησης και διαφήμισης του συγγραφικού αυτού έργου του Taruskin αρχικά, εν συνεχεία περιέχει ένα κείμενο, που αποτελείται από τρεις παραγράφους, που δηλώνουν, ότι το βιβλίο αυτό συγκεντρώνει πολλά από τα δοκίμια του

συγγραφέα πάνω στο θέμα. Επίσης στις παραγράφους αυτές περιγράφονται συνοπτικά το πώς έχει επηρεάσει το συγκεκριμένο βιβλίο τον τρόπο, που πραγματεύονται και ορίζουν οι μελετητές την αυθεντικότητα της μουσικής του παρελθόντος και των ρευμάτων, που την επεξεργάζονται προς έκφρασή της στο ευρύτερο κοινό σήμερα. Τέλος, το κείμενο αυτό ρίχνει φως σε πολλές πτυχές της σύγχρονης αντίληψης και δημιουργίας της μουσικής μέσα από την πολλαπλού επιπέδου επιχειρηματολογία του συγγραφέα.

Σε επόμενη παράγραφο συνοψίζονται ορισμένα βιογραφικά στοιχεία του συγγραφέα καθώς και αναφορές σε άλλο συγγραφικό του έργο.

Πιο αναλυτικά θα μπορούσε να ειπωθεί σε αυτό το σημείο, ότι το οπισθόφυλλο εμπεριέχει έμμεσα τον τίτλο του βιβλίου, καθώς ωθεί τον αναγνώστη στην αρχική του ιδέα περί του περιεχομένου του βιβλίου από τη στιγμή, που στο οπισθόφυλλο επισημαίνεται η αναβίωση παλαιότερων παραδόσεων, η αυθεντικότητα της πρώιμης μουσικής και η αναπαράστασή της έως και σήμερα, όπως, επίσης, η εκπροσώπηση και ο συμβολισμός της μουσικής και ο τρόπος εκτέλεσής της στις μέρες μας.

Από το οπισθόφυλλο διαφαίνεται, ότι ο συγγραφέας είναι μουσικός σε πολλαπλά επίπεδα και ότι έχει ασχοληθεί σε βάθος με τη μελέτη του αντικειμένου, που τον απασχολεί, συνδυάζοντας πηγές και πολιτισμούς χωρίς να διαφαίνεται απαραίτητα, ότι έχει προηγηθεί επιτόπια έρευνα καθώς δηλώνεται και ο φιλοσοφικός προσανατολισμός του συγγραφέα, όσον αφορά στη μουσική.

Τέλος, δίνονται πληροφορίες για το σχέδιο του εξωφύλλου, όπως επίσης δίνεται και το ISBN του βιβλίου προς ευχερέστερη εύρεσή του.

CHAPTER TWO *Contents Analysis*

Η δομή του βιβλίου κατά τον πίνακα των περιεχομένων είναι διμερής. Στα περιεχόμενα διακρίνονται δύο μέρη με ενότητες των οποίων προηγούνται ένα εισαγωγικό σημείωμα του συγγραφέα, η εισαγωγή του βιβλίου, την οποία ακολουθεί η συμπληρωματική παράθεση των σκέψεων του συγγραφέα πάνω στο θέμα που πραγματεύεται και η απάντησή του σε κάποιους μελετητές ή επικριτές του έργου του. Επίσης, διακρίνεται, *Index* στο τέλος του βιβλίου και δεν υπάρχει ενιαία βιβλιογραφία αλλά συναντάται μόνο μέσα στις σελίδες του βιβλίου.

Το πρώτο μέρος φέρει τίτλο και απαρτίζεται από επτά ενότητες (επτά δοκίμια). Το δεύτερο μέρος φέρει και αυτό τίτλο και απαρτίζεται από δεκατρείς ενότητες (δοκίμια)χωρισμένες άνισα μεταξύ τους, οι οποίες αντιστοιχούν σε συγκεκριμένους συνθέτες και ποικίλουν αριθμητικά,

ανάλογα με το περιεχόμενο, που αφορά στον κάθε συνθέτη και κατά τη βούληση του συγγραφέα.

Τα περιεχόμενα αυτού του βιβλίου δεν έχουν τη συνήθη δομή, που συναντά κανείς σε άλλα βιβλία. Εδώ δίνεται με σαφήνεια ο διαχωρισμός των μουσικών εποχών ανάλογα με το όνομα του συνθέτη και την αντίληψη γύρω από τη μουσική του, που πραγματεύεται ο συγγραφέας καθώς διακρίνεται και από τους τίτλους του δευτέρου μέρους ένας βαθύτερος προβληματισμός σχετικά με την ασάφεια και την αθωότητα της μουσικής προσέγγισης της πρώιμης μουσικής εποχής.

Σε αυτό το σημείο των περιεχομένων ακριβώς, εννοώντας, στην προτελευταία ενότητα του δευτέρου μέρους, επισημαίνεται και ως τίτλος της ενότητας αυτής ο ίδιος ο τίτλος του βιβλίου, που αυτό σημαίνει, ότι υπάρχει μία κυκλική μορφή και αντίληψη από πλευράς του συνθέτη να επανατοποθετηθεί στον τίτλο, που είναι και τελικά η προβληματική του βιβλίου του. Ο συγγραφέας δείχνει να θέλει να συνοψίσει τη μελέτη του και ίσως και να προτείνει περαιτέρω ζητήματα.

Έχοντας λοιπόν δημιουργήσει έναν άξονα στα περιεχόμενα, περνώντας σε θεωρητικό επίπεδο από την πρώιμη μουσική εποχή και την αντίληψη, που επικρατεί σήμερα σχετικά με την επιτέλεση της μουσικής αυτής, περνώντας από τον Μπετόβεν, τον Μότσαρτ, τον Μπαχ και φτάνοντας έως και τον Στραβίνσκι, (και σχετικά με τα θέματα που πραγματεύτηκε στις ενότητες αυτές), ο αναγνώστης αντιλαμβάνεται, ότι το κέντρο βάρους του βιβλίου του Taruskin πέφτει πάνω στην παράδοση και τη νεωτερικότητα, που δημιουργούν αμφιλεγόμενες απόψεις σε ζητήματα αισθητικής αποτύπωσης και επιτέλεσης τουλάχιστον, της μουσικής.

Στην προσπάθειά του ο αναγνώστης-ερευνητής να εξετάσει και εν συνεχεία να συνδυάσει τα μέρη, τις ενότητες και τους τίτλους τους θα διακρίνει, ότι ο συγγραφέας μιλά στο πρώτο μέρος το οποίο τιτλοφορείται ως Θεωρία (In Theory), προφανώς για τη θεωρία, που έχει διατυπωθεί όσον αφορά σε ζητήματα του εντοπισμού της αυθεντικότητας της μουσικής, της σύγχρονης επιτέλεσης πρώιμης μουσικής και αναπαράστασής της και του κατά πόσο ίσως υφίστανται δικαιώματα να παρέμβει κανείς σήμερα έτσι, ώστε να αναπαραστήσει, να επιτελέσει με την έννοια του performing ή να «εξηγήσει» την μουσική σύμφωνα με την παράδοση.

Πιο συγκεκριμένα, τελικά διαφαίνεται ότι ο συγγραφέας διατηρεί μια πιο υποψιασμένη ματιά στο όλο ζήτημα της αυθεντικότητας της μουσικής και της σύγχρονης αντίληψης περί μουσικής επιτέλεσης, αν κρίνει κανείς από το πνεύμα των τίτλων των εννοιών στο πρώτο μέρος των περιεχομένων (In Theory, 1-7).

Θα μπορούσε κανείς βοηθητικά προς κατανόηση του υλικού του πρώτου κεφαλαίου να συνδυάσει τον τίτλο της πρώτης ενότητας του

πρώτου μέρους (On Letting the Music Speak for Itself), με τον τίτλο της έβδομης ενότητας (Tradition and Authority), όπου διαφαίνεται το πόσο σημαντικό είναι τελικά να βασίζεται κανείς στην ουσία της μουσικής πέρα από τους κανόνες και τα στερεότυπα, που έχουν δημιουργηθεί γύρω από την τέχνη αυτή. Μόνο τότε θα πλησιάσει κανείς το έργο του συνθέτη όσο το δυνατόν περισσότερο και κυρίως μέσω της προσωπικής του αντίληψης του έργου ίσως και ενσπικτωδώς πιο πολύ από την ακολουθία κανόνων ερμηνείας ενός μουσικού έργου.

Ο συνδυασμός αυτός μας οδηγεί στον υπότιτλο του βιβλίου, on music and performance. Επόμενος συνδυασμός μπορεί να θεωρηθεί ο τίτλος τέσσερα με τον τίτλο έξι, όπου πραγματεύονται ζητήματα ερμηνείας της μουσικής έχοντας ως βάση το παρελθόν, αλλά και με μία πιο ευρεία αντίληψη περί αισθητικής επιτέλεσης της μουσικής σύμφωνα με το προσωπικό στοιχείο ενός καλλιτέχνη. Ο συνδυασμός του τίτλου τρία με τον τίτλο πέντε ίσως μας δηλώνει, ότι υπάρχουν πολλαπλές πλευρές του ίδιου ζητήματος και όχι μόνο μία, και ότι ίσως πρέπει να υπάρξει ένα πλαίσιο εξερεύνησης των πηγών και των αντιλήψεων πάνω στη μουσική.

Μία άλλη προσέγγιση, που θα μπορούσε να ισχύει είναι, ότι ο δεύτερος τίτλος (The Limits of Authenticity: A Contribution) μπορεί να θεωρηθεί ως προάγγελος τελικά όλων των ακόλουθων τίτλων και περιεχομένου, που πραγματεύονται, εφόσον φαίνεται σα να μας προϊδεάζει για το τι θα ακολουθήσει, το οποίο είναι τελικά μια άποψη του συγγραφέα όπως διαφαίνεται από τους τίτλους, η οποία τείνει προς την υποστήριξη της παραδοχής ότι υπάρχουν σοβαρά εμπόδια στην κατανόηση των πηγών των μουσικών έργων, εφόσον περιέχουν ελλιπή στοιχεία από τον ίδιο τον συνθέτη, (είτε επειδή δε χρειαζόταν να δώσει λεπτομέρειες, που όμως είναι αναγκαίες για εμάς σήμερα, είτε για συντομία, είτε για άλλους λόγους) και επίσης τείνει στο ότι είναι μεγαλύτερη ανάγκη να αντιληφθούμε βαθύτερα τη μουσική και να μην επιδιώκουμε μία τόσο στενή αντίληψη και τυπική αναπαραγωγή των έργων.

Άρα υπάρχει μία κυκλική μορφή των τίτλων, που εμπεριέχονται ο ένας στον άλλον, θέτοντας ως αφετηρία την ίδια τη μουσική, τίτλος ένα 'On Letting the Music Speak for Itself'.

Τελικά, όλο το πρώτο μέρος μας οδηγεί στον τίτλο και στον υπότιτλο του βιβλίου καθώς είναι μια διευρυμένη ανάλυσή τους επειδή πραγματεύονται ακριβώς αυτά τα ζητήματα που αφορούν στις γραπτές πηγές των μουσικών έργων και στο debate όσον αφορά στο performing.

Το δεύτερο μέρος των περιεχομένων περιέχει αναφορές σε συνθέτες, οι οποίοι αποτελούν χαρακτηριστικά παραδείγματα και αναγκαία στοιχεία για τον συγγραφέα έτσι, ώστε να αναδείξει και να φωτίσει πλευρές του προβλήματος της αυθεντικότητας και της αντίληψης σχετικά με τους

κανόνες που έχουν οριστεί από τις ομάδες, που διαμορφώνουν τη μουσική σε παγκόσμιο επίπεδο.

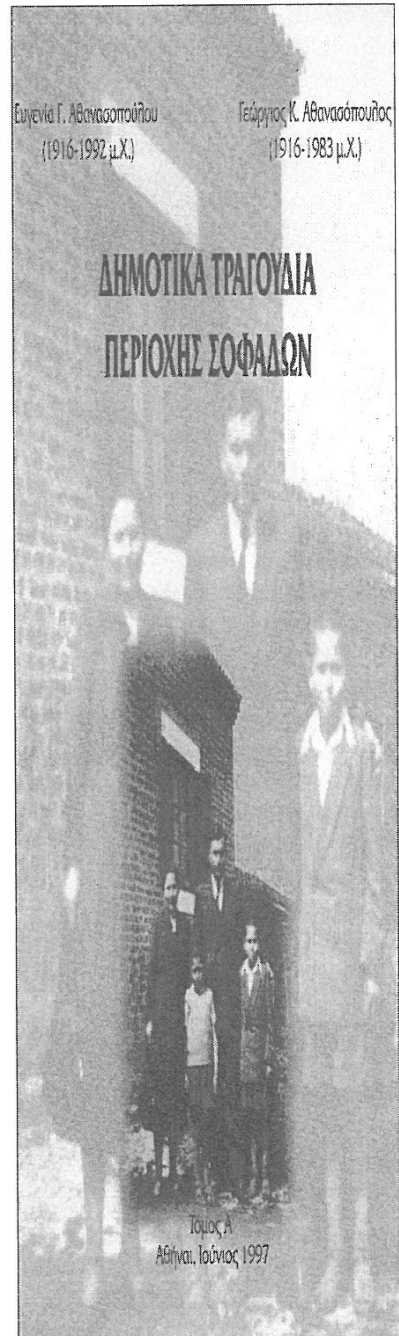
Πιο συνοπτικά θα μπορούσαν να σχολιαστούν οι τίτλοι του δευτέρου μέρους σχετικά με την τάση για μία πιο σύγχρονη προσέγγιση της μουσικής επιτέλεσης σε σχέση με το παρελθόν, οι οποίοι ως προς αυτό συνδέονται και άμεσα με τους τίτλους του πρώτου μέρους.

Επίσης, είναι εμφανής η αναγκαιότητα της μουσικολογίας, έτσι ώστε να εκφράσει κανείς μία περισσότερη δυσπιστία για το τυφλό σύστημα επεξεργασίας της μουσικής και του τρόπου που διδάσκεται.

Ίσως με αυτή την αφορμή θα ήταν χρήσιμο να αντιληφθούμε και ένα άλλο στοιχείο, που μας προσφέρεται μέσα από τη μουσική παρακαταθήκη, που έχουμε την ευκαιρία να διαθέτουμε και να διαχειριζόμαστε, το ότι μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε και να ταυτίσουμε την ουσία της μουσικής με την εποχή μας, πέρα από τους κανόνες ή μη, να την επιτελέσουμε ως προς το ιδεολογικό της περιεχόμενο και να διατηρούμε κάποιες ηθικές αξίες διαχρονικά.

Άρα η μουσική έχει πρωταρχική σημασία και όχι η εποχή που επιτελείται και ειδικά όχι πάνω σε νόρμες απαραίτητα ή συγκεκριμένα παλαιού τύπου ή μοντέρνα μουσικά όργανα.

Συνεχίζεται...

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ

Μεταπτυχιακό στη Διοίκηση Επιχειρήσεων MBA

Μεταπτυχιακό στα Τραπεζικά και Χρηματοοικονομικά

Μεταπτυχιακό στη Δημόσια Διοίκηση

Μεταπτυχιακό στην Ευρωπαϊκή Διακυβέρνηση

Μεταπτυχιακό στο Διεθνές και Ευρωπαϊκό Οικονομικό Δίκαιο

Μεταπτυχιακό στην Αρχιτεκτονική Τοπίου

Μεταπτυχιακό στη Διαχείριση Κατασκευών

Μεταπτυχιακό στο Real Estate

Μεταπτυχιακό στην Εκπαιδευτική Ψυχολογία

Μεταπτυχιακό στη Συμβουλευτική Ψυχολογία

Μεταπτυχιακό στον Ελληνικό Πολιτισμό

Μεταπτυχιακό Θεολογικών Σπουδών

Neapolis University Pafos
2 Danais Avenue, 8042 Pafos Cyprus
T: +357 26843300 F: +357 26931944
info@nup.ac.cy, www.nup.ac.cy

Μεταρρυθμίσεις στους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης Η περίπτωση της Κύπρου

Της κυρίας Μυρ. ΛΟΪΖΙΔΗ - ΠΑΠΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ

M.Sc. Δημόσιας Διοίκησης
Πανεπ. «ΝΕΑΠΟΛΙΣ», Πάφος

1.ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Οι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης αποτέλεσαν από τα πρώτα χρόνια της Κυπριακής Δημοκρατίας ένα βασικό αποδέκτη προβλημάτων και απειλών ως αποτέλεσμα της εισβολής και κατοχής στο νησί μας. Τότε όλος ο Κρατικός Μηχανισμός μαζί και οι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης έδωσαν ένα πολύ δύσκολο αγώνα για την αντιμετώπιση των πληγέντων, την αποκατάσταση των προσφύγων και την ανοικοδόμηση μιας υγιούς κοινωνίας σ' όλους τους τομείς¹.

Τα γεγονότα αυτά οδήγησαν την Κυπριακή Δημοκρατία στην αναβάθμιση της Τοπικής Αυτοδιοίκησης με τη δημιουργία ενός σύγχρονου θεσμικού πλαισίου που περιλάμβανε τόσο τους Δήμους, όσο και τις Κοινότητες. Παρ' όλα αυτά λόγω της ραγδαίας οικονομικής ανάπτυξης, της αστικοποίησης, της ανεργίας κ.λπ. προκλήθηκαν πολλά προβλήματα στην ύπαιθρο με αποτέλεσμα ο θεσμός αυτός να μην έχει την επιθυμητή εξέλιξη.

Στις σύγχρονες κοινωνίες είναι κοινά αποδεκτό, ότι οι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης, είναι συμπληρωματικοί μηχανισμοί άσκησης εξουσίας και διοίκησης και αποτελούν θεμελιώδη θεσμό, για την ποιότητα της Δημοκρατίας².

¹ Βλ. Γεωργίου Βάσος: 'Η Δημόσια Διοίκηση στην Κύπρο'. Διοικητικό δίκαιο, Νομολογία και εισαγωγή στη Διοικητική Επιστήμη. Λευκωσία, 2012.

² Βλ. Αθανασόπουλος Κ.Γ.Ε.: 'Περιφερειακή Διοίκηση και Τοπική Αυτοδιοίκηση Ελλάδα-Άλλα Κράτη Μέλη της Ε.Ε'. Αθήνα, 2010.

Η ένταξη μας στην Ευρωπαϊκή Ένωση το 2004 είναι ορόσημο για την Κυπριακή Δημοκρατία με όλα τα πλεονεκτήματα, αλλά και τις υποχρεώσεις ως προς τα υπόλοιπα μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Η αναβάθμιση αυτή της Κύπρου στο διεθνές σκηνικό δεν θα μπορούσε να αφήσει ανεπηρέαστη την Τοπική Αυτοδιοίκηση, η οποία έχει να επιδείξει ένα σημαντικό ρόλο για άσκηση μιας ενιαίας πολιτικής στις δημογραφικές, κοινωνικές και οικονομικές αλλαγές.

Η Τοπική Αυτοδιοίκηση βρίσκεται από τη φύση της πιο κοντά στον πολίτη απ' ό,τι η Κεντρική Κυβέρνηση. Αυτό την καθιστά περισσότερο αρμόδια και ικανή να ασκήσει κοινωνική πολιτική, προσανατολισμένη στις ανάγκες και στα προβλήματα των κατοίκων, αλλά και στις ιδιαιτερότητες και προοπτικές του κάθε τόπου, οι Δήμοι και Κοινότητες αποτελούν τον πρώτο αποδέκτη κοινωνικών προβλημάτων, λόγω της άμεσης επαφής τους με το δημότιο.

2. ΟΙ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΕΙΣ ΣΤΟΥΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ

Τα θέματα των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης σε Διεθνή επίπεδο έχουν απασχολήσει μια σειρά Συνέδρια και Διεθνείς Διασκέψεις, από τα οποία προέκυψαν σημαντικές μεταρρυθμίσεις στους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης στις χώρες της Ευρώπης. Ενδεικτικά αναφέρουμε την Έβδομη Διάσκεψη των Ευρωπαίων Υπουργών Αρμοδίων, για θέματα Ο.Τ.Α. στο Σάλτσμπουργκ (8-10 Οκτωβρίου 1986 μ.Χ), η Όγδοη Διάσκεψη Ευρωπαίων Υπουργών, για την Τοπική Αυτοδιοίκηση στο Κογκ Ιρλανδίας (14-15 Σεπτεμβρίου 1988 μ.Χ), η εκπόνηση Ειδικού 'Χάρτη' για την Τοπική Αυτοδιοίκηση από το Συμβούλιο της Ευρώπης (15 Οκτωβρίου 1985 μ.Χ) κ.λ.π³.

Οι μεταρρυθμίσεις αυτές μπορούν να ομαδοποιηθούν σε τρεις βασικές κατηγορίες .

Η πρώτη βασική κατηγορία αφορά τις εδαφικές αναδιαρθρώσεις, δηλαδή τη συνένωση Δήμων και Κοινοτήτων με τρόπο που να επιδιώκεται η ανάπτυξη όλων των περιοχών της

³ Βλ. Αθανασόπουλος Κ.Γ.Ε. : Διοικητικό Δίκαιο. Διεθνή κείμενα περί Τοπικής Αυτοδιοίκησης ενσωματωθέντα στην Ελληνική Νομοθεσία. Αθήναι, 2012.

ευρύτερης περιφέρειας, χωρίς όμως την αλλαγή νοοτροπίας του ντόπιου πληθυσμού και την αλλοίωση του χαρακτήρα του.

Στόχος είναι η ενδυνάμωση του ρόλου της Τοπικής Αυτοδιοίκησης με προοπτικές ποιοτικής ανάπτυξης και ευημερίας, καλύτερη εξυπηρέτηση του πολίτη, αναβάθμιση υπηρεσιών στους πολίτες με μείωση της Κεντρικής Διοίκησης και ταυτόχρονα την ενίσχυση της αποκέντρωσης. Με τον τρόπο αυτό μπορούν να επιτευχθούν οικονομίες κλίμακας, να δημιουργηθούν τοπικές ευκαιρίες απασχόλησης σε τομείς που συντελούν στην βελτίωση της Τοπικής Κοινότητας, στην εκτέλεση έργων και υπηρεσιών ή στην παραγωγή αγαθών, που έχουν σκοπό την εξυπηρέτηση του δημότη και του πολίτη και την βελτίωση της ποιότητας ζωής του .

Η δεύτερη βασική Μεταρρύθμιση είναι η ενίσχυση της διαδημοτικής συνεργασίας, μέσω συμπλεγματοποιήσεων υπηρεσιών και έργων.

Οι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης μπορούν να συνεργαστούν σε διάφορους τομείς, για την πραγματοποίηση έργων και υπηρεσιών κοινού ενδιαφέροντος. Η διαχείριση των σκουβάλων, η κατασκευή και συντήρηση του δικτύου Υδατοπρομήθειας, Αποχετευτικού Συστήματος, συντήρηση οδικού δικτύου, η συντήρηση πάρκων και Αρχαιολογικών Χώρων, οι Πολεοδομικές Υπηρεσίες και ο Χωροταξικός σχεδιασμός, είναι μερικές από τις υπηρεσίες που μπορούν να συνδιαστούν εύκολα και αποτελεσματικά ιδιαίτερα όταν πρόκειται για πολλές μικρές κοινότητες ή κοινότητες που στην πραγματικότητα τα εδαφικά τους όρια δεν διαφοροποιούνται, αφού οι οικιστικές αναπτύξεις είναι ενοποιημένες.

Η τρίτη βασική Μεταρρύθμιση είναι η διαδικασία παροχής υπηρεσιών μέσω ιδιωτικοποιήσεων, συμβάσεων και άλλων προγραμμάτων, για να είναι εφικτή η υλοποίηση έργων ή υπηρεσιών ή προμηθειών με εξειδικευμένη Τεχνογνωσία. Η υποβολή προτάσεων σε προγράμματα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, για χρηματοδότηση έργων κοινής ωφέλειας, η διαχείριση χρηματοδοτήσεων από το πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων και τους πόρους προγραμμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, είναι μερικές διαδικασίες, που θα μπορούσαν να ήταν υλοποιήσιμες, μόνο με τη δημιουργία μεγάλων Δήμων και Κοινωνικών συνόλων.

Πολλές χώρες έχουν ξεκινήσει την συνένωση δήμων και κοινοτήτων και έθεσαν σε εφαρμογή τις άνω μεταρρυθμίσεις. Χώρες, όπως η Γερμανία, το Ηνωμένο Βασίλειο, η Σουηδία, τα περισσότερα κράτη της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης, καθώς και πιο πρόσφατα η Δανία και Ελλάδα, προχώρησαν η κάθε μια σε μεταρρυθμίσεις άλλες σε μεγαλύτερη κλίμακα και άλλες σε μικρότερη.

⁴Στο Ηνωμένο Βασίλειο η μεταρρύθμιση του 1972 οδήγησε στη δημιουργία Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης, με πληθυσμό 130.000 κατοίκων κατά μέσο όρο. Στη Σουηδία ένα ανάλογο εγχείρημα οδήγησε στη δημιουργία Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης με πληθυσμό 30.000 κατοίκων, ενώ στη Γερμανία οι μεταρρυθμίσεις σε επίπεδο κρατιδίων, κατά τις δεκαετίες του 1950 και 1960, οδήγησαν στη δημιουργία δήμων με μέσο όρο 10.000 κατοίκους. Οι πολιτικές αυτές δεν είχαν την ίδια επιτυχία σε όλες τις χώρες. Στη Γαλλία, για παράδειγμα, οι προσπάθειες συνένωσης των κοινοτήτων, με ειδικούς νόμους το 1959 και το 1971, δεν ήταν ιδιαίτερα επιτυχείς, καθώς οδήγησαν σε ανεπαίσθητη μείωση του αριθμού των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης, από 38.500 σε 36.500, λόγω των αντιδράσεων των τοπικών κοινωνιών.

Στην Ελλάδα ψηφίστηκε ο Νόμος Καποδίστρια ή Σχέδιο Καποδίστρια που ήταν η συνηθισμένη ονομασία του νόμου (2539/97) του Ελληνικού Κράτους, που δημοσιεύτηκε στο ΦΕΚ 244/τ.Α'/1997. Σύμφωνα με αυτόν έγινε συνένωση κοινοτήτων σε μεγαλύτερους δήμους με σκοπό τη βελτιστοποίηση της δημόσιας διοίκησης στο επίπεδο της τοπικής αυτοδιοίκησης. Η Διοικητική διαίρεση της Ελλάδας που προέκυψε με το νόμο αυτό ίσχυσε μέχρι το τέλος του 2010, οπότε και αντικαταστάθηκε από τη νέα διοικητική διαίρεση που προβλέπει το σχέδιο Καλλικράτης, το οποίο δημοσιεύτηκε στο ΦΕΚ 87/τ.Α'/2010. Ο αριθμός των 910 Δήμων και 124 Κοινοτήτων μειώθηκε σε 325 Δήμους, οι οποίοι διαιρούνται σε δημοτικές ενότητες και αυτές με τη σειρά τους σε κοινότητες, οι οποίες ταυτίζονται με τα προηγούμενα δημοτικά διαμερίσματα. Δημιουργούνται 74 συνολικά περιφέρειες, οι οποίες παρέμειναν στα ίδια γεωγραφικά όρια, αλλά

⁴ Βλ. Norton, A.: 1994, International handbook of local and regional government: A comparative analysis of advanced democracies. Aldershot.

πλέον αποτελούν δευτεροβάθμιους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης με αιρετό περιφερειάρχη και συμβούλιο και αναλαμβάνουν μέρος των αρμοδιοτήτων των νομαρχιακών αυτοδιοικήσεων. Τα Νομικά Πρόσωπα και επιχειρήσεις από 6000 μειώνονται σε 1500 μέσω συνενώσεων ή καταργήσεων⁵.

3. Ο ΕΥΡΩΠΑΙΚΟΣ ΧΑΡΤΗΣ ΤΗΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

Ο Ευρωπαϊκός Χάρτης της Τοπικής Αυτοδιοίκησης⁶ υιοθετήθηκε στο πλαίσιο του Συμβουλίου της Ευρώπης και η διαδικασία της επικύρωσης του, από τα κράτη μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης ξεκίνησε στις 15 Οκτωβρίου 1985 μ.Χ. Έχει επικυρωθεί μέχρι τώρα από 22 Χώρες , έχει υπογραφεί από άλλες 7, ενώ δεν έχει επικυρωθεί και δεν έχει υπογραφεί από άλλες 9. Οι Χώρες, οι οποίες δεν έχουν υπογράψει τον Χάρτη είναι η Αλβανία, η Ανδόρα, η Τσεχία, η Ιρλανδία, η Λετονία, η Λιθουανία, η Μολδαβία, ο Άγιος Μαρίνος και η Ελβετία.

Η Ελλάδα έχει ήδη κυρώσει τον χάρτη, βάσει της παραγρ. 1 του άρθρου 28 του Συντάγματος, με την επιφύλαξη ότι η Χώρα δεν αναλαμβάνει την υποχρέωση να δεσμευθεί με τις διατάξεις των άρθρων 5 (προστασία των εδαφικών ορίων των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης), 7 παρ. 2 (προυποθέσεις άσκησης των αρμοδιοτήτων σε τοπικό επίπεδο), 8 παρ. 2 (διοικητικός έλεγχος των πράξεων των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης) και 10 παρ. 2 (το δικαίωμα συνεταιρισμού των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης) (Ν.1850 της 10.5.1989).

Σκοπός⁷ των κρατών μελών του Συμβουλίου της Ευρώπης, τα οποία υπογράφουν τον παρόντα χάρτη, είναι η επίτευξη μεγαλύτερης ενότητας μεταξύ των μελών, διοίκηση που να είναι άμεση και αποτελεσματική κοντά στον πολίτη, ενίσχυση της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, που αποτελεί σημαντική συμβολή στη δημιουργία μιας Ευρώπης βασισμένη στις αρχές της δημοκρατίας και της αποκέντρωσης της εξουσίας και λήψη αποφάσεων από δημοκρατικά συνεστημένα όργανα με ευρεία αυτονομία και ευθύνες, για να

⁵ <http://kallikratis.yypes.gr>

⁶ Βλ. Αθανασόπουλος Κ.Γ.Ε. : Διοικητικό Δίκαιο . Διεθνή κείμενα περί Τοπικής Αυτοδιοίκησης ενσωματοθέντα στην Ελληνική Νομοθεσία. Αθήνα, 2012.

⁷ Βλ. Ευρωπαϊκός Χάρτης Τοπικής Αυτοδιοίκησης , Ν1850/1989.

εκπληρώνονται οι αποφάσεις τους. Επιπλέον το δικαίωμα των πολιτών να συμμετέχουν στη διαχείριση των δημόσιων υποθέσεων είναι μια από τις δημοκρατικές αρχές, την οποία συμμερίζονται όλα τα κράτη μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης.

4. Η ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΩΝ ΟΡΓΑΝΙΣΜΩΝ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ.

Η Τοπική Αυτοδιοίκηση στην Κύπρο ασκείται από τα Δημοτικά Συμβούλια (Δήμους) και τα Κοινοτικά Συμβούλια (Κοινότητες)*.

Η σύσταση και λειτουργία των Δήμων στην Κύπρο διέπεται από τον περί Δήμων Νόμο⁸, που ψηφίστηκε τον Οκτώβριο του 1985 (Ν.111/85), σε αντικατάσταση της προϊσχύουσας νομοθεσίας. Από τότε μέχρι σήμερα ψηφίστηκαν από τη Βουλή άλλοι 25 Νόμοι, με τους οποίους τροποποιήθηκε ο βασικός Νόμος του 1985. Ο περί Δήμων Νόμος συνίσταται από 11 μέρη (144 συνολικά άρθρα), τα οποία αναφέρονται σε επιμέρους θέματα.

Η σύσταση και λειτουργία των Κοινοτήτων διέπεται από τον περί Κοινοτήτων Νόμο⁹ του 1999 (Ν.86(1)/99) που τέθηκε σε ισχύ στις 9 Ιουλίου 1999, και έτσι η διοίκηση όλων των τοπικών υποθέσεων των κοινοτήτων ανήκουν στην αρμοδιότητα εκλεγμένων από τις Κοινότητες Συμβουλίων τα οποία ασκούν όλες τις εξουσίες, που παρέχονται σ' αυτά από το πιο πάνω Νόμο.

Το 1981 ιδρύθηκε η Ένωση Δήμων**, και το 1992 η Ένωση Κοινοτήτων***, βασικός σκοπός των οποίων μέχρι σήμερα είναι η έκφραση απόψεων προς οποιαδήποτε αρχή, σώμα, οργανισμό ή πρόσωπο, συμπεριλαμβανομένης της Κυβέρνησης και της Βουλής και η διεκδίκηση από την πολιτεία αιτημάτων, που σκοπό έχουν την ανάπτυξη και διεύρυνση του θεσμού της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, καθώς και τη συμμετοχής της σε διεθνή όργανα Τοπικής Αυτοδιοίκησης και η εκπροσώπηση της σε τοπικά και διεθνή συνέδρια. Η Ένωση Κοινοτήτων αποτελείται από έξι επαρχιακές ενώσεις, όσες και οι επαρχίες της Κύπρου.

⁸ <http://www.ucm.org.cy>

⁹ <http://www.ekk.org.cy>

Η Ένωση Δήμων και Κοινοτήτων είναι Νομικά Πρόσωπα Ιδιωτικού Δικαίου.

Ο Δήμαρχος και τα μέλη του Δημοτικού Συμβουλίου καθώς και ο Κοινοτάρχης και τα μέλη του Κοινοτικού Συμβουλίου εκλέγονται από τους πολίτες σε μυστική ψηφοφορία κάθε πέντε χρόνια με το σύστημα της απλής αναλογικής.

Στην Κύπρο υπάρχουν τριάντα δήμοι¹⁰ στις ελεύθερες περιοχές και εννέα κατεχόμενοι. Μέχρι το τέλος του 2011 υπήρχαν και λειτουργούσαν 24 δήμοι στις ελεύθερες περιοχές, ενώ άλλοι 9 δήμοι κατεχόμενων περιοχών έχουν τα δημοτικά τους συμβούλια στις ελεύθερες περιοχές, χωρίς όμως να μπορούν να ασκήσουν τις αρμοδιότητες τους, λόγω της συνεχιζόμενης κατοχής των περιοχών τους από τους Τούρκους εισβολείς. Τον Ιούλιο του 2011 όμως διεξήχθησαν με βάση τη νομοθεσία δημοψηφίσματα σε 7 κοινότητες που πληρούσαν τα κριτήρια. Στις έξι από αυτές****, οι λίγοι κάτοικοι που προσήλθαν στις κάλπες ψήφισαν υπέρ της δημιουργίας δήμων ενώ σε μια***** άλλη κοινότητα, οι κάτοικοι ήταν ενάντια της ενοποίησης της Κοινότητας τους με τον γειτονικό Δήμο Κάτω Πολεμιδιών. Το αποτέλεσμα αυτών των πρόσφατων αλλαγών μετέτρεψαν τους δήμους σε τριάντα¹¹.

Σε όλη την Κύπρο τα Κοινοτικά Συμβούλια ανέρχονται σε 493, από τα οποία 355 στις ελεύθερες περιοχές και 138 στις κατεχόμενες περιοχές¹².

Σε μια έρευνα¹³ που έχει γίνει μεταξύ 27 χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η Κύπρος έχει τον μικρότερο μέσο πληθυσμό σε Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης, 1500 κάτοικοι, και την τέταρτη μικρότερη μέση έκταση, 18 km².

Συνεχίζεται.....

¹⁰ <http://www.ucm.org.cy>

¹¹ <http://www.ucm.org.cy>

¹² Βλ. Γεωργίου Βάσος: 'Η Δημόσια Διοίκηση στην Κύπρο', Διοικητικό δίκαιο, Νομολογία και εισαγωγή στη Διοικητική Επιστήμη. Λευκωσία, 2012.

¹³ Πηγή :CCRE/CEMR,2008.

Θάνος Κ. Αθανασόπουλος

Πτυχιούχος Πολιτικών Επιστημών
Συγγραφέας

Δυο συρτάρια

Αθήνα 2014

ΚΕΝΤΡΟ ΕΡΕΥΝΑΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ «Ιερώνυμος Δ. ΠΙΝΤΟΣ και Αναστασία Ιερ. ΠΙΝΤΟΥ»

Με σκοπό την προώθηση της Ιδέας της Περιφερειακής Ανάπτυξης, (Οικονομικής, Κοινωνικής και Πολιτιστικής), έχει συσταθεί σήμερα στην Αθήνα από Ομάδα Καθηγητών Πανεπιστημίων και Ειδικών Επιστημόνων το Κέντρο Έρευνας Περιφερειακής Ανάπτυξης «Ιερώνυμος Δ. ΠΙΝΤΟΣ και Αναστασία Ιερων. ΠΙΝΤΟΥ» (αστ. μη κερδοσκ. εταιρ.), ως ουσιαστικός διάδοχος, (κατ' επιθυμία της αιμνήστου Αναστασίας Ιερων. ΠΙΝΤΟΥ), του Κέντρου Έρευνας Περιφερειακής Ανάπτυξης Ιερών. Δ. ΠΙΝΤΟΣ, συσταθέντος εν Αθήναις την 28η Αυγούστου 1986.

Ο εκ των Πρωτοπόρων της Ιδέας της Περιφερειακής Ανάπτυξης Καθηγητής Πανεπιστημίων Ιερώνυμος Δ. ΠΙΝΤΟΣ απεβίωσε την 5/8/1981, η δε διακριθείσα διά το πολυσχιδές κοινωνικό, φιλανθρωπικό και πολιτιστικό έργο της Σύζυγός του Αναστασία απεβίωσε την 14/4/2009.

Μεταξύ των σκοπών του Κέντρου συγκαταλέγονται και οι εξής, εντός πνεύματος πάντοτε παραγωγής έργου επ' αγαθώ της Επιστήμης και της Κοινωνίας:

Η συμβολή στην προαγωγή της Επιστήμης και της Ιδέας της Περιφερειακής Ανάπτυξης εν γένει, δι' οίου δήποτε νομίμου τρόπου, της Περιφερειακής Ανάπτυξης νοουμένης ως Οικονομικής, Κοινωνικής, Πολιτιστικής.

Η μελέτη σχέσεων Περιφερειακής Ανάπτυξης και συναφών Δράσεων και Πολιτικών.

Η συμβολή των Ιδιωτικών εν γένει Επενδύσεων στην υποστήριξη στρατηγικών, πολιτικών και μέτρων «παραγωγής» Περιφερειακής Ανάπτυξης.

Η εκπόνηση Μελετών, η διενέργεια Ερευνών, η οργάνωση Συνεδρίων, Ημερίδων, Σεμιναρίων, Διαλέξεων επί θεμάτων Περιφερειακής Ανάπτυξης.

Η έκδοση Μελετών, Ερευνών, Περιοδικών, Εντύπων εν γένει, η παραγωγή σχετικού ραδιοφωνικού και τηλεοπτικού υλικού.

Η χορήγηση υποτροφιών, η βράβευση εργασιών Τρίτων και η έκδοσή τους.

Η συνεργασία με οίον δήποτε, ανεξαρτήτως νομικής μορφής, επιδιώκοντα παρεμφερείς σκοπούς, εντός και εκτός Ελλάδος.

Η συνεργασία με Διεθνή Μορφώματα, όπως (ενδεικτικώς) Ευρωπαϊκή Ένωση, Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης κ.ά.

Η παροχή υπηρεσιών επί θεμάτων Περιφερειακής Ανάπτυξης προς οίον δήποτε Ενδιαφερόμενο, βάσει ειδικών συμφωνιών, μερίμνει του Διοικητικού Συμβουλίου του κέντρου κ.ά

Διεύθυνση: Ίμβρου 6, 112 57 Αθήναι, τηλ.: 2108647120, 6944626140, fax: 2108658868.

Αθήναι, 5 Αυγούστου 2009

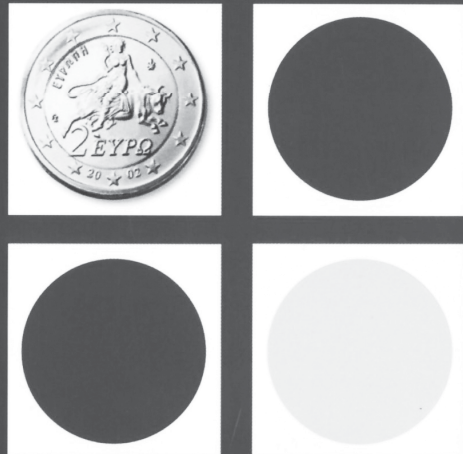
Ο Επιστημονικός Υπεύθυνος του Κέντρου
Καθηγητής Κωνσταντίνος ΓΕ. ΑΘΑΝΑΣΟΠΟΥΛΟΣ

30 +...

Steps for Europe

Βήματα για την Ευρώπη

THEODOROS A. KALLIANOS // ΘΕΟΔΩΡΟΣ Α. ΚΑΛΛΙΑΝΟΣ

2011

Σημείωμα του Εκδότη

Το Κέντρο Επιμόρφωσης Μελετών Έρευνας και Ανάπτυξης, συσταθέν εν έτει 1990, εν τη επιθυμία των Μελών της Διοίκησής του, συγκειμένης εκ Καθηγητών Πανεπιστημίου και Ειδικών Επιστημόνων, να «διαχέεται», κατά το δυνατόν, σε ευρύτερους κύκλους η γνώση και να προβάλλονται διαπρεπείς Επιστήμονες, αποφάσισε την παρούσα έκδοση του ανά χείρας έργου του κ. Θεοδώρου Α. ΚΑΛΛΙΑΝΟΥ.

Τα Μέλη του Δ.Σ. του Κέντρου έκριναν, ότι το εν λόγω έργο, προΐόν μακράς συστηματικής έρευνας και λίαν ευδοκίμου επιστημονικής και επαγγελματικής δραστηριότητας, είναι ιδιαίδω-ντως υψηλής ποιότητας και αναφέρεται σε εξδω-χως ενδιαφέροντα θέματα.

Το όλον έργο διακρίνεται για την πρωτότυπη «σύλληψη» του κεντρικού πυρήνος, τον πλούτο των στοιχείων, το μεγάλο εύρος της θεματολογίας, την συνθετική κριτική θεώρηση των επί μέρους πτυχών διαφόρων ζητημάτων.

Εν κατακλείδι, το εν λόγω έργο, εκτός της σημαντικής επιστημονικής συμβολής του στην εν γένει έρευνα συγχρόνων θεμάτων πολλαπλού ενδιαφέροντος, συνιστά, πέραν των άλλων, αφ' εαυτού ένα πολύτιμο εργαλείο, για όλους εκείνους, οι οποίοι αντιμετωπίζουν συναφή ζητήματα εντός εθνικού, διεθνούς, ευρωπαϊκού και παγκοσμίου περιβάλλοντος.

Καθηγητής
Κωνστ. ΓΕ. ΑΘΑΝΑΣΟΠΟΥΛΟΣ

Ενεργειακή Πολιτική : Η περίπτωση της Κύπρου

Της κυρίας Άντρη ΕΥΡΙΠΙΔΟΥ
Δικηγόρου, Μ. Sc. Ευρ. Δικ.

Εισαγωγή

Η Κύπρος είναι μια νεοεισερχόμενη χώρα στις σχετικές διαδικασίες, όσον αφορά στην εξερεύνηση και εξόρυξη πετρελαίου και φυσικού αερίου. Πρόσφατες έρευνες κατέδειξαν ότι υπάρχει μια σημαντική ποσότητα γεωφυσικών δεδομένων, όπου θέτουν την Κύπρο σαν μια από της ελκυστικότερες χώρες για την εξερεύνηση των υδρογονανθράκων. Το ενδιαφέρον αυτό δεν οφείλεται μόνο στην ύπαρξη των υδρογονανθράκων αλλά και στο σταθερό επιχειρηματικό περιβάλλον σε μια εξαιρετική στιγμή της παγκόσμιας οικονομικής ανατάραξης και στους ελκυστικούς φορολογικούς όρους.

Είναι αναμφίβολα γνωστό ότι στην περιοχή της Κύπρου υπάρχει ένα σύστημα υδρογονανθράκων με μεγάλες ποσότητες κοιτασμάτων φυσικού αερίου, συνεπώς και πετρελαίου. Επίσης, η Νοτιοανατολική περιοχή της Μεσογείου θεωρείται ότι είναι μια αγορά με μεγάλες δυνατότητες για εμπορία πετρελαίου και φυσικού αερίου.

Η εύρεση των υδρογονανθράκων στην Κύπρο και οι ραγδαίες εξελίξεις γύρω από το θέμα αυτό καταδεικνύουν την ανάγκη για αύξηση της υποστήριξης προς τις επιχειρήσεις που επιθυμούν να ασχοληθούν και να εδραιωθούν στον τομέα αυτό. Οι εξελίξεις και τα χρονοδιαγράμματα αναμένεται να είναι πολύ περιορισμένα προς τις επιχειρήσεις, αφού θα υπάρχει μια αυξανόμενη ζήτηση για την πρόβλεψη της διάρθρωσης χρηματοδότησης, αποτελεσματική διαχείρισης της ρευστότητας των ακινήτων, των εγκαταστάσεων και των μηχανημάτων κοστολόγησης, συμπεριλαμβανομένων των προϊόντων κοστολόγησης, του αποτελεσματικότερου φορολογικού σχεδίου και του κανονιστικού στήριξης της συμμόρφωσης.

Η τιμή του πετρελαίου κυμάνθηκε κατά τη διάρκεια των τελευταίων χρόνων και οι τρέχουσες παγκόσμιες εξελίξεις (π.χ. φυσικές καταστροφές, περιφερειακές συγκρούσεις) συνέβαλαν περαιτέρω στην αποσταθεροποίηση της βιομηχανίας. Ενώ η τιμή του πετρελαίου δείχνει σήμερα μια ανοδική τάση, παρά τα σκαμπανεβάσματα κατά τη διάρκεια του 2008 και του 2009, τα έξοδα παραμένουν στα ίδια επίπεδα και η βιομηχανία πετρελαίου και φυσικού αερίου αντιμετωπίζει όλο και περισσότερο προκλήσεις και πιέσεις.

Ενεργειακή ζήτηση στην Κύπρο

Σύμφωνα με κυβερνητικές πηγές, στην Κύπρο η ενέργεια αποτελεί σημαντικό παράγοντα της οικονομίας και σε μεγάλο βαθμό εξαρτάται από τις εισαγωγές ενέργειας (κυρίως πετρέλαιο). Σύμφωνα με τα στοιχεία που παρουσιάζει η Κύπρος για την ενεργειακή της ζήτηση, την κατατάσσουν στους σημαντικότερους καταναλωτές ενέργειας της Ανατολικής Μεσογείου. Η αυξημένη ενεργειακή ζήτηση της Κύπρου, οφείλεται στην έλλειψη χρήσης των Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας καθώς και στην δύσκολη γεωγραφική της θέση. Επιπρόσθετα, τα τραγικά γεγονότα στην Ιαπωνία και τα προβλήματα που προέκυψαν από τα πυρηνικά, αναμένεται ότι θα επηρεάσουν την

παγκόσμια ζήτηση για φυσικό αέριο και πετρέλαιο, καθώς θα υπάρξει αύξηση στο εγγύς μέλλον στο πετρέλαιο και το φυσικό αέριο. Συνεπώς, η βιομηχανία θα πρέπει να αξιοποιήσει την ζήτηση.

Το Ρυθμιστικό πλαίσιο της Κύπρου

Η Κυπριακή βιομηχανία διέπεται από τον Υδρογονανθράκων (Αναζήτηση, Έρευνα και Εκμετάλλευση) Νόμος του 2007 (Αρ.4(I)/2007) και Υδρογονανθράκων (Αναζήτηση, Έρευνα και εκμετάλλευση) Κανονισμοί του 2007-2009 (Ν.51/2007 και Νο.113/2009). Το νομικό αυτό πλαίσιο ισχύει για τα χωρικά ύδατα, την υφαλοκρηπίδα και την Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη (ΑΟΖ) της Κύπρου. Οι δραστηριότητες που σχετίζονται με την επεξεργασία ή την εξόρυξη πετρελαίου υπόκεινται σε γενικές Κυπριακές νομοθετικές και κανονιστικές διατάξεις σχετικά με την περιβαλλοντική, προστασία.

Οι επιτυχόντες εταιρείες, οι οποίες θα πληρούν τις προϋποθέσεις της Κυπριακής νομοθεσίας για τους υδρογονάνθρακες θα τους παρασχεθεί άδεια έρευνας υδρογονανθράκων και άδεια εκμετάλλευσης υδρογονανθράκων. Η άδεια έρευνας υδρογονανθράκων χορηγείται αρχικά για 3 έτη με ικανότητα ανανέωσης για 2 έτη. Η έρευνα περιλαμβάνει μαγνητικές έρευνες και έρευνες βαρύτητας, 2D/3D σεισμικές έρευνες και μια γεώτρηση εξερεύνησης. Σε κάθε ανανέωση για την άδεια έρευνας το 25% της αρχικής περιοχής δεν υφίσταται και εάν κατά την διάρκεια έρευνας ο κάτοχος άδειας ανακάλυψη την ύπαρξη υδρογονανθράκων έχει το δικαίωμα να του χορηγηθεί άδεια εκμετάλλευσης των υδρογονανθράκων. Η άδεια εκμετάλλευσης υδρογονανθράκων χορηγείται αρχικά για περίοδο μέχρι 25 χρόνια και αργότερα υπάρχει δυνατότητα ανανέωσης για περίοδο έως 10 χρόνια.¹

Η Κύπρος έχει ενταχθεί στη Ευρωπαϊκή Ένωση την 1^η Μαΐου του 2004, όπου εφαρμόζονται οι νομοθεσίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης εντός της Κυπριακής Δημοκρατίας, και η Δημοκρατία πρέπει να συμμορφώνεται σύμφωνα με τις διατάξεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η οδηγία 94/22/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου καθορίζει τους όρους χρήσης των αδειών αναζήτησης, εξερεύνησης και παραγωγής υδρογονανθράκων, η οποία αποτελεί τη βάση του κανονιστικού πλαισίου για την Κυπριακή νομοθεσία. Επιπρόσθετα η Κύπρος το 1988, επικύρωσε την Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας², η οποία ορίζει τα δικαιώματα και τις ευθύνες των εθνών για την χρήση των ωκεανών, θεσπίζει κατευθυντήριες γραμμές για τις επιχειρήσεις, για την προστασία του περιβάλλοντος και την διαχείριση των θαλάσσιων φυσικών πόρων.

Ο Νόμος της Συνορεύουσας Ζώνης (2004)

Ο νόμος της Συνορεύουσας ζώνης του 2004 περιλαμβάνει την ανακήρυξη και οριοθέτηση των συνεχόμενων ζωνών. Σε περιπτώσεις όπου η Ζώνη ενός κράτους καλύπτει Ζώνη συνορεύοντος κράτους η οριοθέτηση πρέπει να γίνεται με συμφωνία μεταξύ των εμπλεκόμενων κρατών. Εάν τα κράτη δεν μπορούν να καταλήξουν σε κάποια συμφωνία η οριοθέτηση τότε θα γίνεται στην μέση γραμμή ίσων αποστάσεων η οποία μετράται από την αντίστοιχη γραμμή βάσης από την οποία μετράται το εύρος

¹ http://www.deloitte.com/view/en_CY/cy/insights/Publications/cy-pubs-13/cy-pubs-13-oilandgas/e91f3e30979dd310VgnVCM1000003256f70aRCRD.htm

² UNCLOS'82

της των χωρικών υδάτων. Η ακριβής οριοθέτηση της Ζώνης πρέπει να δημοσιοποιείται από την κοινοποίηση του Υπουργείου Εξωτερικών. Η Κύπρος, στην συνορεύουσα της Ζώνη μπορεί να ασκήσει δικαιώματα για έλεγχο, για να εμποδίσει την παραβίαση των τελωνειακών, φορολογικών, μεταναστευτικών ή υγειονομικών νόμων και των κανονισμών για τα χωρικά της ύδατα.

Νόμος του 2004 για την ΑΟΖ

Ο νόμος του 2004 ο οποίος για την Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη αναφέρει ότι Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη ενός κράτους διακηρύσσεται το εξωτερικό όριο το οποίο δεν πρέπει να ξεπερνά τα 200 ναυτικά μίλια από τις βασικές γραμμές τις οποίες μετράται το πλάτος της χωρικής θάλασσας. Υπάρχουν περιπτώσεις, όπου η ΑΟΖ ενός κράτους εμπίπτει στην ΑΟΖ ενός άλλου κράτους. Στην περίπτωση αυτή, τα κράτη πρέπει να καθορίσουν την Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη τους. Για παράδειγμα, εάν η Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη οποιουδήποτε άλλου κράτους εμπίπτει σε αυτή της Κυπριακής Δημοκρατίας, τότε η Κυπριακή Δημοκρατία πρέπει να έρθει σε συμφωνία με το άλλο κράτος μέλος ούτως ώστε να υπάρξει οριοθέτηση της ΑΟΖ. Η Κύπρος έχει συνάψει τέτοιου είδους συμφωνίες με γειτονικές της χώρες. Έχει υπογράψει τον Φεβρουάριο του 2003 την συμφωνία Κύπρου – Αιγύπτου για την Οριοθέτηση της Αποκλειστικής Οικονομικής Ζώνης, τον Μάρτιο του 2003 επικύρωσε την οριοθέτηση της ΑΟΖ με την Αραβική Δημοκρατία της Αιγύπτου και τον Μάιο του 2006 υπογράφηκε συμφωνία για την διασυνοριακή συνεργασία μέσης γραμμής Υδρογονανθράκων. Επιπρόσθετα η Κύπρος έχει συνάψει συμφωνίες με τον Λίβανο τον Ιανουάριο του 2007 για την οριοθέτηση της ΑΟΖ και τον Νοέμβριο του 2007 επικύρωσε την συμφωνία αυτή. Η τελευταία συμφωνία για οριοθέτηση της ΑΟΖ την οποία υπέγραψε η Κύπρος είναι με το Ισραήλ τον Δεκέμβριο του 2010.

Ρυθμιστική Αρχή Ενέργειας Κύπρου (ΡΑΕΚ)

Η Κύπρος θέλοντας να αναπτύξει και να προωθήσει τον τομέα της ενέργειας το 2003 θεσπίζει τον Περί Ρύθμισης της Αγοράς Ηλεκτρισμού Νόμος του 2003 ΝΝ.122 (.122(II)/2003)/2003. Το 2003 ιδρύεται η Ρυθμιστική Αρχή Ενέργειας της Κύπρου (ΡΑΕΚ), η οποία δημιουργείται σύμφωνα με την Οδηγία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, Οδηγία 96/92/96ΕΟΚ η οποία ρυθμίζει τους κανόνες για την εσωτερική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας. Η ΡΑΕΚ είναι Ανεξάρτητη Αρχή και αποτελείται από τρία Μέλη τα οποία διορίζονται από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας.

Αρμοδιότητα της ΡΑΕΚ, είναι η διευκόλυνση του υγιή ανταγωνισμού στην αγορά Ηλεκτρισμού και να αποτρέπει τη δυσμενή διάκριση μεταξύ των κατόχων αδειών και των αίτητων για χορήγηση αδειών. Ο κυριότερος της στόχος όμως είναι να προστατεύει τα συμφέροντα των καταναλωτών. Επιπρόσθετα είναι υπεύθυνη για την διασφάλιση της ικανοποίησης όλων των εύλογων απαιτήσεων και αναγκών που σχετίζονται με τον ηλεκτρισμό. Στα καθήκοντα της ΡΑΕΚ επίσης, εμπίπτει και η αρμοδιότητα ελέγχου των κατόχων αδειών ότι λειτουργούν αποδοτικά ούτως ώστε να μπορούν να χρηματοδοτήσουν τις επιχειρηματικές τους δραστηριότητες για τις οποίες είναι κάτοχοι αδειών.

Ο ρόλος της ΡΑΕΚ είναι να προωθή την ανάπτυξη της αγοράς Ηλεκτρισμού με τέτοιο τρόπο ούτως ώστε η αγορά να παραμένει οικονομικά βιώσιμη και αποδοτική, να διασφαλίζει την ασφάλεια, την ποιότητα και την αξιοπιστία της παραγωγής Ηλεκτρικής Ενέργειας, σε συνδυασμό υιοθέτησης μιας περιβαλλοντικής

πολιτικής για την προστασία του περιβάλλοντος. Επιπλέον, η ενθάρρυνση για αποδοτική χρήση και παραγωγή της Ηλεκτρικής Ενέργειας καθώς και η προώθηση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, συγκαταλέγονται στις υποχρεώσεις της ΡΑΕΚ, όπως και η ενθάρρυνση για έρευνα και ανάπτυξη της παράγωγης, διανομής και μεταφοράς της ηλεκτρικής ενέργειας.³

Η ΡΑΕΚ έχει το δικαίωμα για την χορήγηση, τον έλεγχο, την τροποποίηση και την ανάκλιση Αδειών Παραγωγής, μεταφοράς, διανομής και προμήθειας του ηλεκτρισμού. Η ΡΑΕΚ έχει συμβουλευτικό ρόλο απέναντι στον αρμόδιου Υπουργού καθώς και υπεύθυνότητα για την ενημέρωση του για όλα τα θέματα που αφορούν τον ηλεκτρισμό. Η κύρια της αρμοδιότητα όμως είναι η διασφάλιση επαρκών αποθεμάτων ηλεκτρικής ενέργειας για όλες τις εύλογες ανάγκες και απαιτήσεις του νησιού. Έχει όμως και την εξουσία να ελέγχει και να ρυθμίζει τις διατιμήσεις και χρεώσεις που γίνονται από τους αδειούχους παραγωγούς και προμηθευτές, ο λόγος που γίνεται αυτό είναι για να υπάρχει μια ισορροπία στις χρεώσεις αφού ο μόνος αδειούχος προμηθευτής προς τους καταναλωτές στην Κύπρο είναι η Αρχή Ηλεκτρισμού Κύπρου.

Ενεργειακοί στόχοι για την Κύπρο και την Ευρώπη

Η νέα οδηγία για τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, αναφέρει ότι στόχος της Κύπρου μέχρι το 2020 θα είναι η αύξηση της κατανάλωσης ενέργειας στο 13% μέσω της χρήσης των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας. Οι εθνικοί ενεργειακοί στόχοι οι οποίοι διαμορφώθηκαν έχουν ως εξής:

1. Να προωθηθούν οι ανανεώσιμες πηγές ενέργειας και η εξοικονόμηση ενέργειας

«Αύξηση της συνεισφοράς των ΑΠΕ από το 4,7% (2006) στο 9% της συνολικής κατανάλωσης μέχρι το 2010. Με βάση των νέων μεθόδων υπολογισμού της συνεισφοράς των ΑΠΕ στο ενεργειακό ισοζύγιο, το ποσοστό του 2005 έχει επαναυπολογιστεί στο 2,08% αντί 4,5%. Ο ενδεικτικός στόχος του 9% θα αναθεωρηθεί ανάλογα»⁴

2. Να υπάρξει αύξηση της παραγωγής της ηλεκτρικής ενέργειας από τις ΑΠΕ.

3. Μείωση κατά 1% της ετήσιας συνολικής κατανάλωσης ενέργειας μέσω της εξοικονόμησης ηλεκτρικής ενέργειας.

4. Χρήση βιοκαυσίμων για τις μεταφορές σε ποσοστό 10% μέχρι το 2020.

Προστασία ανταγωνισμού στην Κύπρο

Η Επιτροπή Προστασίας του ανταγωνισμού, είναι η αρμόδια αρχή για την εφαρμογή της νομοθεσίας του ανταγωνισμού στην Κύπρο, έχει σαν στόχο της να εξασφαλίζει και να προστατεύει τις ανταγωνιστικές συνθήκες στο επιτρεπόμενο όριο, για τις δραστηριοποιήσεις των επιχειρήσεων σε όλους τους τομείς της οικονομίας, ούτως ώστε να υπάρχει διευκόλυνση για την αποδοτικότερη λειτουργία των αγορών. Η Ε.Π.Α έχει την αρμοδιότητα για να διεξάγει έρευνες σχετικά με συμπτώσεις, αποφάσεις και εναρμονισμένες πρακτικές οι οποίες στρεβλώνουν των

³ <http://www.cera.org.cy/main/data/presentation090306.pdf>

⁴ <http://www.cea.org.cy/CEA%20English/publications/CYPRUS%20ENERGY%20AGENCY.pdf>

ανταγωνισμό. Επιπρόσθετα ελέγχουν την κατάχρηση δεσπόζουσας θέσης και τον έλεγχο των συγκεντρώσεων μεταξύ των επιχειρήσεων.

Εκτός από τις πιο πάνω αρμοδιότητες η Ε.Π.Α έχει συμβουλευτικό χαρακτήρα ούτως ώστε να καθοδηγήσει τις επιχειρήσεις ή τους καταναλωτές. Η Ε.ΠΑ είναι υποχρεωμένη να εξετάζει όλες τις καταγγελίες οι οποίες έρχονται ενώπιον της καταγγέλλοντας περιπτώσεις κατάχρησης δεσπόζουσας θέσης. Μια από τις πιο σημαντικές υποθέσεις ανταγωνισμού στην Κύπρο αποτελεί η σύμπραξη των εταιρειών έτοιμου σκυροδέματος.⁵

«Η Επιτροπή αφού εξέτασε την δέουσα προκαταρκτική έρευνα που έθεσε ενώπιον της η Υπηρεσία Ανταγωνισμού και Προστασίας Καταναλωτών διαπίστωσε ότι οι υπό κατηγορία εταιρείες έχουν συγχωνευθεί και έδωσε οδηγίες στην Υπηρεσία όπως διεξαγάγει έρευνα σύμφωνα με τον περί Ελέγχου των Συγκεντρώσεων Επιχειρήσεων Νόμο 22(I)/99, αν και κατά πόσο η εν λόγω συγκέντρωση εμπίπτει στα πλαίσια του Νόμου αυτού. Η Υπηρεσία ενεργώντας σύμφωνα με τις οδηγίες της Επιτροπής διεξήγαγε έρευνα για να διαπιστώσει αν οι εν λόγω εταιρείες είχαν υποχρέωση σύμφωνα με το άρθρο 13 του Ν.22(I)/99 να κοινοποιήσουν την συμφωνία συγκέντρωσης τους προς την Επιτροπή για έγκριση. Από την έρευνα διαπιστώθηκε ότι η εν λόγω συγκέντρωση δεν εμπίπτει στις πρόνοιες του άρθρου 3(ι)(α) του Ν.22(I)/99 διότι μόνο μί

13 του Ν.22(I)/99 να κοινοποιήσουν τη συγκέντρωση στην Επιτροπή. Η Επιτροπή αφού εξέτασε το σημείωμα που υπέβαλε ενώπιον της η Υπηρεσία Ανταγωνισμού και Προστασίας Καταναλωτών έδωσε οδηγίες στην Υπηρεσία όπως παρακολουθεί τη συμπεριφορά της εταιρείας Athinodorou Bros Super Beton Ltd στην αγορά για να διαπιστωθεί αν τηρούνται οι κανόνες του ανταγωνισμού και κυρίως οι πρόνοιες του άρθρου 6 του Νόμου 207/89. Αν διαπιστωθεί οποιαδήποτε παραβίαση των κανόνων του ανταγωνισμού να ενημερωθεί η Επιτροπή αμέσως, για λήψη των απαραίτητων μέτρων που προβλέπονται από του Νόμου 207/89.»⁶

Η Ε.Π.Α στηρίζεται στον Περί Προστασίας του Ανταγωνισμού Νόμο 207/89, στον περί ελέγχου συγκεντρώσεων επιχειρήσεων νόμο 22(i)/1999

Το νομικό πλαίσιο της αγοράς ηλεκτρισμού στην Κύπρο και ο ρόλος της Αρχής Ηλεκτρισμού

Η αγορά ηλεκτρισμού απαρτίζεται από πολλές υπηρεσίες τις οποίες προσφέρουν διάφοροι συμμετέχοντες, όπως την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας, την μεταφορά και την διανομή, τις επικουρικές υπηρεσίες, οι οποίες είναι απαραίτητες για την εύρυθμη λειτουργία του συστήματος ηλεκτρισμού και τέλος την προμήθεια ή την πώληση ηλεκτρισμού στους πελάτες

⁵[http://www.competition.gov.cy/competition/competition.nsf/All/43185C20BD47B4A3C22571DA003B9603/\\$file/%CE%95%CF%84%CE%AE%CF%83%CE%B9%CE%B1%20%CE%88%CE%BA%CE%B8%CE%B5%CF%83%CE%B7%20%202000.pdf?OpenElement](http://www.competition.gov.cy/competition/competition.nsf/All/43185C20BD47B4A3C22571DA003B9603/$file/%CE%95%CF%84%CE%AE%CF%83%CE%B9%CE%B1%20%CE%88%CE%BA%CE%B8%CE%B5%CF%83%CE%B7%20%202000.pdf?OpenElement)

⁶[http://www.competition.gov.cy/competition/competition.nsf/All/43185C20BD47B4A3C22571DA003B9603/\\$file/%CE%95%CF%84%CE%AE%CF%83%CE%B9%CE%B1%20%CE%88%CE%BA%CE%B8%CE%B5%CF%83%CE%B7%20%202000.pdf?OpenElement](http://www.competition.gov.cy/competition/competition.nsf/All/43185C20BD47B4A3C22571DA003B9603/$file/%CE%95%CF%84%CE%AE%CF%83%CE%B9%CE%B1%20%CE%88%CE%BA%CE%B8%CE%B5%CF%83%CE%B7%20%202000.pdf?OpenElement)

Στην απελευθέρωση της αγοράς ηλεκτρισμού δεν συμπεριλαμβάνεται η μεταφορά και η διανομή, εργασίες οι οποίες παραμένουν μονοπωλιακές. Παρ' όλα αυτά, τα δικαιώματα πρόσβαση και χρήση του ηλεκτρισμού παραμένουν ίδια για όλους τους και για τους παραγωγούς και για τους προμηθευτές. Ο Διαχειριστής Συστήματος Μεταφοράς φέρει την ευθύνη στην Κύπρο για το σύστημα μεταφοράς της ηλεκτρικής ενέργειας. Έχει καταστεί, επίσης, υπεύθυνος για την διαχείριση της Αγοράς Ηλεκτρισμού. Η Αρχή Ηλεκτρισμού, όμως συνεχίζει να κατέχει την ιδιοκτησία του συστήματος μεταφοράς καθώς και την ιδιοκτησία και την διαχείριση του συστήματος διανομής της ενέργειας. Τα συγκεκριμένα μονοπώλια δεν παρεμποδίζουν τον υγιή ανταγωνισμό.

Η απελευθέρωση της αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας έχει αρχίσει από τον Μάιο του 2004 και θα ολοκληρωθεί τον Ιανουάριο του 2014. Η αρχή ηλεκτρισμού έχει υποστηρίξει από την αρχή αυτή την σταδιακή διεύρυνση της αγοράς και βρίσκεται σε συνεχή συνεργασία με τους αρμόδιους φορείς για την ολοκλήρωση της απελευθέρωσης αυτής.

Σύμφωνα με το ήδη προϋπάρχων νομικό πλαίσιο, η αγορά ηλεκτρισμού της Κύπρου συμπεριλαμβάνεται στην αγορά Διμερών Συμβολαίων. Τα Διμερή Συμβόλαια, είναι συμβόλαια τα οποία συνάπτονται μεταξύ των παραγωγών και των προμηθευτών, ούτως ώστε να παραχθεί τόση ενέργεια όση πρόκειται να καταναλωθεί από τους πελάτες των προμηθευτών. Ο μοναδικός παραγωγός και προμηθευτής σήμερα στην Κύπρο είναι η Αρχή Ηλεκτρισμού.

Η αγορά ηλεκτρισμού συνδυάζει μια ιδιαιτερότητα και μια πολυπλοκότητα την οποία δεν την συναντάς σε άλλου είδους αγορές. Το κόστος της παραγωγής και συνεπώς η τιμή πώλησης του ηλεκτρισμού αλλάζει από λεπτό σε λεπτό. Αυτό συμβαίνει λόγω των προσφορών των παραγωγών αλλά και από την ζήτηση των προμηθευτών και των καταναλωτών.

Η Κύπρος όντας ένα μικρό νησί στον χάρτη της Μεσογείου παρουσιάζει κάποιες ιδιαιτερότητες στην αγορά ενέργειας, οι οποίες απαιτούν κάποια ρύθμιση. Για την εξυπηρέτηση των αναγκών της αγοράς του νησιού σε ενέργεια δεν απαιτούνται μεγάλες ποσότητες ηλεκτρισμού.

Η Αρχή Ηλεκτρισμού Κύπρου όντας σήμερα ο μόνος παραγωγός και προμηθευτής ηλεκτρισμού στη Κύπρο κατέχει δεσπόζουσα θέση, έτσι για να μην υπάρχει κατάχρηση της θέσης αυτής από την Αρχή Ηλεκτρισμού, η πρωτογενής νομοθεσία και η δευτερογενής της επέβαλλαν κάποιους περιορισμούς. Η Ρυθμιστική Αρχή Ενέργειας είναι αυτή που θα καθορίζει τις διατιμήσεις των πελατών, στην αγορά εξισορρόπησης οι τιμές θα ρυθμίζονται. Επιπλέον η Αρχή Ηλεκτρισμού Κύπρου είναι υποχρεωμένη να δίνει προσφορές για συμβόλαια σε άλλους παραγωγούς με ρυθμιζόμενες τιμές, καθώς να προσφέρει εφεδρεία και επικουρικές υπηρεσίες. Ακόμη η Αρχή Ηλεκτρισμού Κύπρου έχει καθοριστεί ως παροχέας Καθολικής Υπηρεσίας.

Η Κύπρος δεν συνδέεται ενεργειακά με αλλά συστήματα έτσι η Αρχή Ηλεκτρισμού Κύπρου πρέπει να μεριμνήσει για την εξασφάλιση όλων των αναγκών του νησιού, την εξασφάλιση επαρκούς παραγωγής για να υπάρχει ανταπόκριση στην ζήτηση. Την ευθύνη για την επαρκείς παραγωγή την έχει η Ρυθμιστική Αρχή Ενέργειας, αλλά ένα μέρος της ευθύνης αυτής έχει μετατεθεί στην Αρχή Ηλεκτρισμού. Η νομοθεσία επακριβώς αναφέρει:

«Η Αρχή Ηλεκτρισμού Κύπρου καθορίζεται ως παροχέας καθολικής υπηρεσίας ηλεκτρικής ενέργειας, καθόσον αφορά την παραγωγή, προμήθεια και διανομή ηλεκτρισμού, για όλο το έδαφος της Δημοκρατίας.»⁷

Η βιομηχανία ηλεκτρισμού στην Κύπρο σήμερα βρίσκεται μπροστά σε μεγάλες αλλαγές, λόγω της εύρεσης των κοιτασμάτων των υδρογονανθράκων, έτσι υπάρχουν ευρωπαϊκές, παγκόσμιες αλλά και ενδοεθνικές αλλαγές στον τομέα αυτό. Η Αρχή Ηλεκτρισμού Κύπρου έχει εγκαταστήσει μονάδες αεριοστρόβιλων συνδυασμένου κύκλου, οι οποίες χρησιμοποιούν φυσικό αέριο, διευκολύνοντας έτσι την έλευση του φυσικού αερίου στην Κύπρο.

Η δέσμευση της Κυπριακής Δημοκρατίας για την ικανοποίηση των αναγκών της σε ενέργεια μέσω των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας έχει την απόλυτη στήριξη της Αρχής Ηλεκτρισμού Κύπρου (ΑΗΚ). Η Κύπρος έχει δεσμευτεί το 13% των αναγκών της σε ενέργεια να καλύπτονται από τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, μέχρι το 2020, αυτό αντιστοιχεί σε παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας από τα ΑΠΕ ποσοστού 16%. Η Αρχή Ηλεκτρισμού θέλοντας να επενδύσει στον τομέα των ανανεώσιμων πηγών έχει εξετάσει τα συστήματα φωτοβολταϊκών, την δημιουργία ηλιοθερμικού σταθμού ή ακόμη και την δημιουργία αιολικών πάρκων.⁸ Η ηλιακή ενέργεια καθώς και η αιολική θεωρούνται μεταβλητές πηγές ενέργειας, όμως οι περισσότερες εταιρείες υποστηρίζουν την εγκατάσταση τους, παρόλο που έχουν κάποιους προβληματισμούς.

Ήδη από το 2009, έχει υπογραφεί σύμβαση για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας μέσω των αιολικών πάρκων, οι εργασίες έχουν ήδη ολοκληρωθεί και έχουν τεθεί σε λειτουργία. Το 2010 έχουν υπογραφεί ακόμα 2 συμβάσεις για παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας. Επιπρόσθετα, έχουν τοποθετηθεί φωτοβολταϊκά συστήματα σε πολλές δημόσιες υπηρεσίες και σχολεία. Η χρήση των ΑΠΕ αυξάνει τα έσοδα, ταυτόχρονα όμως δημιουργούνται και τα αντίστοιχα έξοδα, μπορεί και περισσότερα, λόγω της μη σταθερής λειτουργίας των μεταβλητών ανανεώσιμων πηγών.

Ακόμη, η παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας από τέτοιου είδους ανανεώσιμες πηγές θεωρείται χαμηλή έως μηδενική, η ανεμογεννήτριες το ποσοστό ανέρχεται στο 5%-10% και για την ηλιακή ενέργεια περίπου στο 50%.⁹ Σύμφωνα με τα ποσοστά αυτά, η παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας δεν είναι επαρκείς για την απαιτούμενη ενεργειακή εφεδρεία αφού οι πηγές αυτές είναι μεταβλητές και η αυξομείωση τις παραγωγής απρόβλεπτη, κάνεις δεν μπορεί να υπολογίσει πόσες θα είναι οι ηλιόλουστες μέρες του χρόνου και πόσες θα έχουν άνεμο. Η συντήρηση των σταθμών των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας απαιτούν δαπάνες μεγάλων χρηματικών ποσών για αυτό η Ευρωπαϊκή Ένωση επιχορηγεί τις επενδύσεις αυτές.

⁷ [http://www.planning.gov.cy/planning/planning.nsf/AttachmentArchive/4EEB49BD97B4B5CA42257781003C91E3/\\$file/%CE%95%CF%80%CE%AF%CF%83%CE%B7%CE%BC%CE%B7%20%CE%95%CF%86%CE%B7%CE%BC%CE%B5%CF%81%CE%AF%CE%B4%CE%B1%2016072010.pdf?openelement](http://www.planning.gov.cy/planning/planning.nsf/AttachmentArchive/4EEB49BD97B4B5CA42257781003C91E3/$file/%CE%95%CF%80%CE%AF%CF%83%CE%B7%CE%BC%CE%B7%20%CE%95%CF%86%CE%B7%CE%BC%CE%B5%CF%81%CE%AF%CE%B4%CE%B1%2016072010.pdf?openelement)

⁸ <http://www.iene.gr/symposium-cyprus2012/articlefiles/3rd-session/Thrasou.pdf>

⁹ [http://www.mcit.gov.cy/mcit/mcit.nsf/All/13A5CAC8FE7538C9C22577D800317226/\\$file/%CE%9F%20%CE%95%CE%BD%CE%B5%CF%81%CE%B3%CE%B5%CE%B9%CE%B1%CE%BA%CF%8C%CF%82%20%CF%84%CE%BF%CE%BC%CE%AD%CE%B1%CF%82%20%CF%84%CE%B7%CF%82%20%CE%9A%CF%8D%CF%80.pdf?OpenElement](http://www.mcit.gov.cy/mcit/mcit.nsf/All/13A5CAC8FE7538C9C22577D800317226/$file/%CE%9F%20%CE%95%CE%BD%CE%B5%CF%81%CE%B3%CE%B5%CE%B9%CE%B1%CE%BA%CF%8C%CF%82%20%CF%84%CE%BF%CE%BC%CE%AD%CE%B1%CF%82%20%CF%84%CE%B7%CF%82%20%CE%9A%CF%8D%CF%80.pdf?OpenElement)

ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΟΛΙΚΗΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ

Της κυρίας Χρ. Ν. ΣΤΥΛΙΑΝΟΥ

M. Sc., Publ. Adm.

1. Ιστορική Αναδρομή

Η ιστορία του ελέγχου της ποιότητας είναι αναμφίβολα τόσο παλιά όσο και η βιομηχανία. Κατά την διάρκεια του Μεσαίωνα ο έλεγχος των βιομηχανιών ήταν για μεγάλο χρονικό διάστημα κάτω από τον έλεγχο των συντεχνιών οι οποίες έδιναν βραβεία στους εργαζόμενους για την ποιότητα παραγωγής.

Η ιδέα της ειδικότητας ποιοτικού ελέγχου ξεκίνησε την περίοδο πριν από την βιομηχανική επανάσταση όπου η βιομηχανική παραγωγή στηριζόταν αποκλειστικά σε ανεξάρτητες ομάδες τεχνιτών που ήταν υπεύθυνοι για την παραγωγή και για την πλέον πρωτόγονη μορφή ποιοτικού ελέγχου.

Κατά τον 20^ο αιώνα άρχισε να εμφανίζεται μια ομαδοποίηση των τεχνιτών ή εργατών που ασκούσαν παρόμοια καθήκοντα και η επίβλεψη των ομάδων ανατέθηκε σε εργοδήμους οι οποίοι ήταν υπεύθυνοι για την ποιότητα των προϊόντων.

Η πρώτη προσπάθεια ανεξαρτητοποιήσεως της επιθεώρησης από την παραγωγή επιχειρήθηκε όταν η τεχνολογική πρόοδος και η ανάπτυξη νέων υλικών και μεθόδων παραγωγής έκανε δυσκολότερο τον έλεγχο από παραδοσιακούς εργοδήμους. Η ανάγκη αυτή οδήγησε στην δημιουργία ενός νέου συστήματος ελέγχου.

Η εν λόγω επιθεώρηση που δεν ήταν τίποτα περισσότερο από μια απλή σύγκριση των παραγόμενων προϊόντων με τις βασικές προδιαγραφές, έγινε το πρώτο μέσο ελέγχου της ποιότητας¹.

Το 1924 ο W.A. Shewhart της Bell Telephone Laboratories ανέπτυξε τον στατιστικό χάρτη για τον έλεγχο της μεταβλητής παραγωγής. Αυτός ο χάρτης θεωρήθηκε ως η αρχή του στατιστικού ελέγχου της ποιότητας. Αργότερα στην ίδια δεκαετία ο H.F. Dodge και ο H.G. Roming και οι δυο της Bell Telephone Laboratories ανέπτυξαν στην περιοχή το δείγμα της αποδοχής ως αναπληρωματικό για την 100% επιθεώρηση. Η αναγνώριση της αξίας του στατιστικού ελέγχου της ποιότητας έγινε έκδηλη από το 1942.

¹ Γ.Δ. Τσιόρτα, 2002, *Βελτίωση Ποιότητας*, εκδόσεις Ε. Μπένου, σελ. 23-24.

Το 1946 η Αμερικάνικη κοινωνία για τον έλεγχο της ποιότητας ήταν μορφοποιημένη. Αυτός ο οργανισμός προέβηκε σε δημοσιοποίηση, συνέδρια και προπονήσεις και προώθησε την χρήση της ποιότητας για όλους τους τύπους της παραγωγής και των υπηρεσιών. Οι U.S. managers δυστυχώς απέτυχαν στο να αναγνωρίσουν την αξία του στατιστικού ελέγχου της ποιότητας.

Το 1950 ο W. Edwards Deming ο οποίος έμαθε τον στατικό έλεγχο της ποιότητας από τον Shewhart έδωσε μια σειρά από διαλέξεις για τις στατιστικές μεθόδους στους Ιάπωνες τεχνικούς και στον Ceos ένα μεγάλο οργανισμό της Ιαπωνίας, έδωσε διαλέξεις για την ευθύνη της ποιότητας. Ο M. Juran έκανε το πρώτο του ταξίδι στην Ιαπωνία το 1954 και περαιτέρω έδωσε έμφαση στην υπευθυνότητα του μάνατζμεντ κατορθώνοντας την ποιότητα. Χρησιμοποιώντας αυτές τις αντιλήψεις οι Ιάπωνες χάραξαν τον δρόμο στον υπόλοιπο κόσμο για να ακολουθήσει αυτές τις προδιαγραφές.

Το 1960 δημιουργήθηκε ο πρώτος κύκλος ελέγχου ποιότητας για σκοπούς της βελτίωσης της ποιότητας. Οι απλές στατιστικές τεχνικές μαθεύτηκαν και εφαρμόστηκαν από τους Ιάπωνες εργάτες. Κατά το τέλος του 1970 και αρχές του 1980 οι U.S. managers έκαναν συχνά ταξίδια στη Ιαπωνία για να ενημερωθούν σχετικά με το Γιαπωνέζικο αυτό θαύμα. Στα μέσα του 1980 η έννοια Διοίκηση Ολικής Ποιότητας είχε πλέον δημοσιοποιηθεί.

Στα τέλη του 1980 η αυτοκινητική βιομηχανία άρχισε να δίνει έμφαση στην στατική πρόοδο της ποιότητας. Οι προμηθευτές και οι προμηθευτές τους απαιτούσαν να χρησιμοποιούν αυτές τις μεθόδους. Οι άλλες βιομηχανίες και μέρος της άμυνας εφάρμοσαν επίσης τον στατιστικό έλεγχο της ποιότητας. Η Malcom Baldrige National Quality Awards ήταν κατεστημένη και έγινε το μέσο μέτρησης της Διοίκησης Ολικής Ποιότητας. Ο Genechi Taguchi εισήγαγε αυτή την ιδέα ως παράμετρο και ανεχτικό σχέδιο και έφερε για επαναδραστηριοποίηση το σχέδιο πειραμάτων ως ανεκτίμητο ποιοτικό αποδεικτικό εργαλείο. Η εμφάνιση της ποιότητας συνεχίστηκε στην αυτοβιομηχανία κατά το 1990 όταν η Saturn Automobile βαθμολογήθηκε πρώτη για την ικανοποίηση του πελάτη. Επιπρόσθετα το ISO 9000 έγινε το παγκόσμιο μοντέλο για το Ποιοτικό Σύστημα Διοίκησης και το ISO 14000 αποδείχτηκε ως το παγκόσμιο μοντέλο για το Διοικητικό Σύστημα του Περιβάλλοντος.

Η νέα χιλιετία έφερε το αυξημένο ενδιαφέρον για την παγκόσμια ποιότητα και το διαδίκτυο².

2. Οι Σκαπανείς της Ποιότητας

Οι κυριότεροι συγγραφείς που άσκησαν μεγάλη επιρροή στον τομέα της Διοίκησης Ολικής Ποιότητας είναι οι W.Edwards Deming, Joseph Juran, Philip Crosby, Armang Feigenbaum, Ishikawa Kaoru, Taguchi Genichi. Οι προσεγγίσεις τους στον τομέα της ποιότητας είχαν σημαντική επίδραση στην κουλτούρα της διοίκησης πολλών επιχειρήσεων σε όλο τον κόσμο, στον τομέα της βιομηχανίας αλλά και των υπηρεσιών.

W. Edwards Deming

Γνωστός ως πατέρας του κινήματος της Διοίκησης και Ποιότητας. Ήταν ένας Αμερικανός σύμβουλος Διοίκησης. Οι διδασκαλίες του πιστεύεται ότι άσκησαν επιρροή στην αναβίωση της Ιαπωνικής οικονομίας μετά την ήττα της Ιαπωνίας στον δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο. Κατά την δεκαετία του 1980βμεγάλες επιχειρήσεις στις ΗΠΑ άρχισαν να υιοθετούν τις αρχές του σχετικά με την άσκηση της διοίκησης. Ανέπτυξε μια θεωρία Διοίκησης της Ποιότητας η οποία έδινε έμφαση στη «χαρά της εργασίας». Είχε πει ότι η ποιότητα θα πρέπει να τονίζεται σε κάθε βήμα της διαδικασίας και όχι να περιορίζεται στην επιθεώρηση του παραγόμενου προϊόντος/υπηρεσίας όταν έχει ολοκληρωθεί³.

Το 1980 ο Deming παρουσίασε 14 ανεξάρτητες προτάσεις για την διοίκηση^{4 5}. Οι αρχές αυτές είναι οι εξής:

1. Δημιουργία συνθηκών σταθερότητας και συνέπειας (σκοπού) όσον αφορά στην βελτίωση του προϊόντος, με στόχο η επιχείρηση να παραμείνει στην αγορά, να είναι ανταγωνιστική και να παρέχει θέσεις εργασίας.

² Dale H. Besterfield, Carol Besterfield- Michna, Glen H. Besterfield, Mary Besterfield-Sacre, 2003, *Total Quality Management*, International Edition, Third Edition, σελ.9-10.

³ Arthur R. Tenner, Irving J. DeToro, 1992, *Total Quality Management*, copyright by Addison-Wesley Publishing Company, σελ. 16-19.

⁴ N. Λογοθέτης, 1993, *Μάνατζμεντ Ολικής Ποιότητας*, εκδόσεις interbooks, Αθήνα, σελ. 53-75.

⁵ N. Logothetis, 1992, *Managing for Total Quality From Deming to Taguchi and SPC*, first published by Prentice Hall International (UK) Ltd, σελ.29-46.

2. Υιοθέτηση της νέας φιλοσοφίας. Η δυτική διοίκηση θα πρέπει να αντιδράσει στην πρόκληση, να μάθει τις ευθύνες της και να αναλάβει ηγετικό ρόλο.

3. Παύση της εξάρτησης από την μαζική επιθεώρηση. Ελαχιστοποίηση της ανάγκης για επιθεώρηση σε μαζική βάση, με την οικοδόμηση της ποιότητας στο προϊόν από την πρώτη στιγμή.

4. Τερματισμός της επιλογής των προμηθευτών με βασικό κριτήριο την τιμή. Όταν η επιλογή των προμηθευτών γίνεται με μόνο κριτήριο την τιμή, τότε αυτό δείχνει μια κοντόφθαλμη προσέγγιση που το μόνο που θα αποφέρει στην επιχείρηση θα είναι παραγωγή μη συμμορφούμενων προϊόντων και κατά συνέπεια αύξηση κόστους παραγωγής και δυσανεκτούμενους πελάτες.

5. Συνεχής βελτίωση του συστήματος παραγωγής και υπηρεσιών. Η απαίτηση αυτή διατυπώθηκε από όλους τους συγγραφείς της ΔΟΠ η συνεχής βελτίωση της ποιότητας θα εξασφαλίσει όλα εκείνα τα πλεονεκτήματα που θα απολάβει μια επιχείρηση από την Διοίκηση Ολικής Ποιότητας.

6. Θέσπιση της εκπαίδευσης και επανεκπαίδευσης. Με την συνεχή εκπαίδευση, το προσωπικό θα μπορέσει να αναπτύξει τα προσόντα του προς όφελος της επιχείρησης.

7. Θεσμοθέτηση ηγεσίας. Η αυτοκαθοδήγηση και η δημιουργία πραγματικού πνεύματος ηγεσίας είναι βασικές απαιτήσεις της ποιότητας.

8. Εκδίωξη του φόβου. Η διοίκηση αντί να επιρρίπτει ευθύνες στους εργαζόμενους για λάθη τα οποία γίνονται, θα πρέπει να συζητάει μαζί τους για να βρискουν λύσεις.

9. Κατάρριψη των ορίων μεταξύ των τμημάτων. Οι εργαζόμενοι όλων των τομέων μιας επιχείρησης θα πρέπει να συνεργάζονται με ομαδικό πνεύμα για να προβλέπουν ενδεχόμενα προβλήματα στην παραγωγή.

10. Κατάργηση των σλόγκαν, των παραινήσεων και των στόχων. Οι εξωπραγματικοί και οι αριθμητικοί στόχοι θα αποθαρρύνουν τους εργαζόμενους.

11. Κατάργηση των αριθμητικών ποσοστώσεων. Η εφαρμογή ποσοτικών μέτρων στην εργασία, αποδεδειγμένα προκαλεί αμηχανία, ανασφάλεια και αποθάρρυνση των εργαζομένων, αφού στα κριτήρια απόδοσης δεν λαμβάνεται υπόψη η προσπάθεια.

12. Απομάκρυνση των περιορισμών για την ανάπτυξη της υπερηφάνειας του εργαζομένου.

13. Θέσπιση ενός προγράμματος για εκπαίδευση.

14. Ανάλυση δράσης για πραγματοποίηση του μετασχηματισμού. Τα διευθυντικά στελέχη θα πρέπει να δεσμευθούν για αλλαγή κουλτούρας μακροπρόθεσμα.

Joseph Juran

Το 1954 προσκλήθηκε στην Ιαπωνία και έδωσε μια σειρά από διαλέξεις πάνω στην ποιότητα οι οποίες άσκησαν ιδιαίτερη επιρροή. Η μεταγενέστερη έχει εκτιμηθεί ιδιαίτερα και πολλοί τον θεωρούν σημαντικότερο από τον Deming λόγω της έμφασης που έδωσε στον ρόλο που μπορούν να διαδραματίσουν τα υψηλόβαθμα στελέχη στην βελτίωση της ποιότητας. Συμπεριέλαβε τις διαστάσεις της διοίκησης όπως ο σχεδιασμό, την οργάνωση και τον έλεγχο και εστίασε στην ευθύνη της διοίκησης για την επίτευξη της ποιότητας. Η ποιότητα ορίστηκε ως καταλληλότητα για χρήση σε όρους σχεδιασμού, συμμόρφωσης, διαθεσιμότητας και ασφάλειας στον τομέα της χρήσης του προϊόντος. Η εστίαση επικεντρώθηκε στην από πάνω προς τα κάτω διοίκηση και σε τεχνικές μεθόδους με ιδιαίτερη προσοχή στις μετρήσεις, σε αντίθεση με τον Deming, που εστίασε στην ικανοποίηση και υπερηφάνεια των εργαζομένων⁶.

Ο Juran ανέπτυξε την τριλογία της ποιότητας, *σχεδιασμός, έλεγχος, βελτίωση* και όρισε τα 4 στοιχεία της καταλληλότητας για χρήση^{7 8}:

1. Ποιότητα σχεδίασης
2. Ποιότητα συμμόρφωσης
3. Διαθεσιμότητα
4. Εξυπηρέτηση

Και τα 6 στάδια για την επίλυση των προβλημάτων:

1. Εντοπισμός του έργου
2. Ορισμός του έργου
3. Διάγνωση της αιτίας
4. Θεραπεία της αιτίας
5. Μονιμοποίηση των βελτιώσεων

⁶ Arthur R. Tenner, Irving J. DeToro, 1992, *Total Quality Management*, copyright by Addison-Wesley Publishing Company, σελ.19-21.

⁷ N. Logothetis, 1992, *Managing for Total Quality From Deming to Taguchi and SPC*, first published by Prentice Hall International (UK) Ltd, σελ.62-77.

⁸ Paul James, 1998, *Μάνατζμεντ Ολικής Ποιότητας, μετάφραση ομάδα μεταφραστών, εκδόσεις Κλειδάριθμος, Αθήνα, σελ.92-93.*

6. Αναπαραγωγή και νέα εκκίνηση.

Philip Crosby

Η «φτωχή ποιότητα κοστίζει χρήματα» ήταν η θεωρία που βασίστηκαν και προωθήθηκαν οι ιδέες του. Μέσω αυτών των ιδεών του πέτυχε εμπορική επιτυχία.

Ανέπτυξε τις λεγόμενες 5 απαραίβτες αρχές της ποιότητας που είναι οι εξής⁹:

1. Συμμόρφωση προς τις απαιτήσεις
2. Δεν έχει νόημα να μιλάμε για προβλήματα ποιότητας
3. Δεν έχει νόημα να μιλάμε για οικονομικά της ποιότητας
4. Μόνο μέτρο απόδοσης είναι το κόστος ποιότητας
5. Μόνη αρχή ποιότητας είναι μηδέν ελαττωματικά

Ο Crosby ανέπτυξε τα 14 σημεία για την βέλτιστη της ποιότητας και αφορούν κατά κύριο λόγο σε ζητήματα υλοποίησης και είναι τα ακόλουθα¹⁰:

1. Δέσμευση των διευθυντικών στελεχών
2. Η ομάδα βελτίωσης της ποιότητας
3. Μέτρηση της ποιότητας
4. Το κόστος της ποιότητας
5. Συνείδηση της ποιότητας
6. Διορθωτική δράση
7. Προγραμματισμός μηδέν ελαττωμάτων
8. Εκπαίδευση των επιστατών
9. Ημέρα μηδενικών ελαττωμάτων
10. Θέσπιση στόχων
11. Άρση των αιτιών των σφαλμάτων
12. Αναγνώριση
13. Συμβούλια ποιότητας
14. Συνεχή βελτίωση.

⁹ Paul James,1998, Μάνατζμεντ Ολικής Ποιότητας, μετάφραση ομάδα μεταφραστών, εκδόσεις Κλειδάριθμος, Αθήνα, σελ.100-103.

¹⁰ N. Logothetis,1992, *Managing for Total Quality From Deming to Taguchi and SPC*, first published by Prentice Hall International (UK) Ltd, σελ.80-85.

Armang Feigenbaum

Υπήρξε επικεφαλής του τμήματος παραγωγής της General Electric παγκοσμίως μέχρι το τέλος της δεκαετίας του 1960. Η ποιότητα κατά τον Feigenbaum ήταν ένας τρόπος διοίκησης του οργανισμού. Υποστήριζε ότι η συνεχής βελτίωση της ποιότητας μπορούσε να επιτευχθεί με την συμμετοχή όλου του εργατικού δυναμικού, το οποίο θα έπρεπε να κατανοήσει την προσπάθεια της διοίκησης προς αυτή την κατεύθυνση.

Το σύστημα διοίκησης ολικής ποιότητας του Feigenbaum απαιτεί την κατανόηση των θεμάτων της ποιότητας από την ανώτερη διοίκηση. Η βελτίωση της ποιότητας γίνεται αντιληπτή μέσω μιας καλής απόδοσης των επενδύσεων, του κόστους της ποιότητας, του κόστους της πρόληψης και του κόστους των αποτυχιών. Η προσέγγιση του παρόλο που δεν έκανε συγκεκριμένες προτάσεις συνοψίζεται σε 3 κριτήρια:

1. Ενδυνάμωση της διαδικασίας
2. Διαβεβαίωση ότι η συνεχής βελτίωση της ποιότητας γίνεται συνήθεια
3. Διοίκηση του κόστους και διοίκηση της ποιότητας ως συμπληρωματικοί στόχοι.

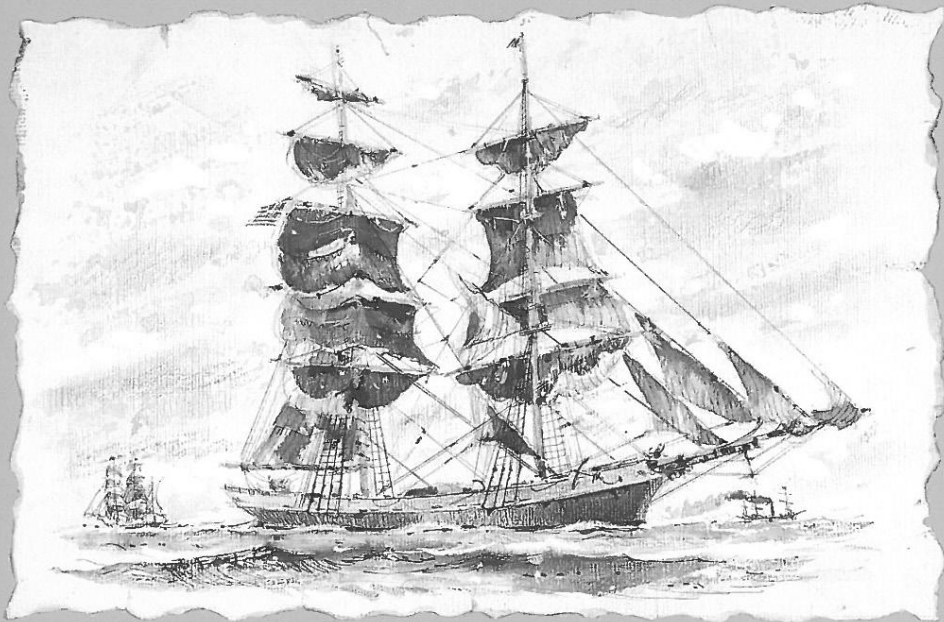
Η ανάπτυξη του όρου επιχείρηση ευρέος ελέγχου ποιότητας οφείλεται σε αυτόν¹¹.

Συνεχίζεται...

¹¹ Arthur R. Tenner, Irving J. DeToro, 1992, *Total Quality Management*, copyright by Addison-Wesley Publishing Company, σελ.23-24.

ΑΝΔΡΕΑΣ Σ. ΧΡΙΣΤΟΦΙΔΗΣ

Ακολουθώντας την παράδοση

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΕΠΙΦΑΝΙΟΥ

THEORIES AND PHILOSOPHY OF PROPERTY TAXATION

By Thomas Dimopoulos

Lecturer (STS) in Real Estate, Department of Real Estate,
Neapolis University Pafos, Cyprus

KEY WORDS: Property Taxation, Aristotle, Politics, Philosophy, Possession

ABSTRACT:

Since its birth, property taxation has been a major source of revenue. Taxation in general, is an important conduit to generate revenue and also a tool to redistribute wealth. It can act as a tool to manage land use, urban density and expansion, speculations, economic cycles and transactions. Nowadays, property taxation is more important than ever, especially because a great number of countries are not able to finance themselves. Therefore, their first course of action is to establish new taxation measures (most of the times not affordable) on properties. This paper aims to examine the property taxation concept from a philosophical point of view. The writer is focusing on Aristotle's work 'Politics' and others.

Why property tax is necessary?

According to Aristotle, property forms part of the household; consequently, the art of acquiring it, forms the basis of managing the household. Household is made up of freemen and slaves. He asserted that no person can live well, unless provided with necessities. Furthermore, basing on Aristotle, a person who owns property has psychological satisfaction, for it fulfills the human instinct for ownership and possession. Aristotle's view was against communism ownership of property, for he argued that, property is significant to individuals producing it; as such, necessary to the entire society. This means, in order to acquire property, a person must have shelter, be clad and must eat. Property is not the same as wealth is a byproduct of wealth. One needs to have property to generate wealth. Aristotle

affirms that the art of acquiring wealth is a total distinct art from acquiring property. Wealth is a constituent of a household (Aristotle and Ellis, 2006, p 18).

According to his philosophical point of view, Aristotle regards the whole system of governance as a single entity entitled to oversee the existence of democracy and the rule of law. As a result, he advocates, for the elimination of sleaze in the system and adherence to democracy to ensure the ruled, and the poor gets the maximum out of the system. For this reason, Aristotle considers property as the focal point for ensuring the prevalence of both democracy and the rule of law in any state. This is achieved by ensuring there is equality in administration of power. The poor should not feel marginalized by the few rich or oppressed with heavy taxation burden. (Aristotle and Keyt, 1999, p 102). He exemplifies that as part of a household, property should have a manager within the circles of the state. Furthermore, Aristotle views property as a significant factor that has a lot of importance to the development of a state. This is also true to the modern societies and economies when trying to develop a sophisticated economic system.

According to Aristotle, taxes on private property have a lot of significance that prevails in the modern society. Such tax, contributes to the pool of a countries resources. Aristotle in his book, "Politika," discusses the importance of a nation having enough resources. He holds the view that resource taps human creativity. It enables human beings to fulfill their potential for a virtuous life. More so, a nation with enough resources will efficiently espouse democracy, oligarchy, and whatever other good regime in existent. Resources will see to the flourishing of a state. He points out that the citizens together with those in power should create mechanism for replenishing a country's wealth. Taxation is A such means. Taxation should be done through just means and should be for all. Taxation should apply to all who have property. This means that the class of people without property, such as slaves and women in ancient Greece, should not be subjected to taxation.

As mentioned above, a household comprises of free men and slaves. Slaves and women during Aristotle time were considered as property. In that time, property was essential to enable the men tap their full potential in the execution of their talents. It enables the citizens of Greece produce wealth (CCH State Tax Law Editors, 2007, p 7). This means that taxation should be based on wealth and not property. Property is a mechanism employed to get wealth.

Unfortunately, not all people can get wealth, but majority are capable of owning a property that will generate wealth. The best model of taxation should be based on wealth and not property. However, there should also be some sort of sanction in place for those who fail to utilize the property capable of generating wealth. This sanction could be in form of a tax too, but the citizens need be informed of its nature. For instance, and owners who leave their land to lie idle should be fined, thorough taxes in order to encourage productive use of resources. This is a model that can be used in our world today, to minimize wastage of resources. Fair taxation will encourage a sense of economic equality and fairness that espouses for the existence of justice in the society. In the modern world, taxation should be applied in a manner, which the returns will benefit the citizens.

Furthermore, in his work "Politics", Aristotle explains what economy entails and the difference between politics and economy (Aristotle and Ellis, 2006, p 14). The household in Aristotle's context refers to a man and his property. Countries should subject the household to taxation. As a result, this will enable the country to sustain its economic activities and cater for the salaries of the civil servants. Through this means, the country will have equality; politicians will focus on politics while citizens will focus on building the economy through the acquiring of more properties to create wealth. Furthermore, if Aristotle's concept is applied in today's economies, there will be no mismanagement of state and private properties. Consequently, the collected revenues will be re-invested in diverse businesses and expand state resources for the benefit of compatriots.

Ancient philosophers like Juan de Marian and Aristotle argued that society existed way long before any known form of government in the world. Only after the formation of the society came the idea of creating power. Basing on the above facts, it is evident that the ruling class has a mandate to serve and benefit the society. As the two noted, the kingship of Alexander, Cyrus, and Caesar overtaxed properties, which resulted to a lot of robbery due to the faultiness of the system. As the guardians of power, the society should champion for the adoption of sophisticated taxation systems, which will eliminate the over taxation of property. Since property tax is the significant source of revenue for any country, the society should adhere to the payment of the tax. This will make the citizen have a voice in the running of the country and evaluate

any non-performance of the system because feel that they have become involved in the ruling (Aristotle and Ellis, 2006, p 99).

Consequently, the property tax if applied the correct way it will eradicate any form of mismanagement of public properties in the democratic state (La Forest, 2006, p 175). In addition, if the society is in charge of paying property taxes then the government will be liable and accountable to the society. Basing on the Aristotle's arguments, to make use of the collected taxes, policy makers in a country should not be allowed to own properties, for the collected revenue will be diverted to other activities. As earlier stated, the ownership will in no doubt exacerbate the effects of corruption in the country because leaders will be gullible to spend the raised taxes back to the society to spur development. This will contradict the true meaning of democracy, "the government of the people, for the people, and by the people." In short, property taxes as the stable and reliable source of revenue for any country in the world, directly affects the style of the ruling, either democratic or authoritarian. =importance of tax in a modern society

Lastly, the aspect of the importance of property taxation is that it funds significant services offered by any government in the world, which helps the household. The household needs a system that can be a catalyst to democracy, the rule of law, with the society's resources. Since corruption is a vice in the modern countries, leaders should focus on the teachings of Aristotle on the property and taxation. The equality within the society should be determined by the ownership of the property where the taxpayers should be given a chance to own properties. Conversely, those in authority should be exempted from owning any form of property. Moreover, leaders should be paid well in order to ensure there is no prevalence of some form of corruption. Since leaders lack any form of property, they cannot spend the revenues obtained from the society in expanding their empires. Accordingly, most of the effort will be directed to the society ensuring uniform, the maximum growth rate, and the honoring of democracy. All these can be attributed to the ownership of the property and its importance when taxed (Cordes, 2005, p 78).

Who should pay taxes?

In today's society, taxation is necessary. Taxes form the biggest part of any government's resources. Studies have shown that taxation needs to be applied uniformly to all for an efficiency state. Taxation on

property and wealth will strengthen the economies of a country. This is because the government will be able to afford the citizens a basic virtuous life. Aristotle was a contender of virtuous living. A virtuous life is one where all citizens are content, productive and in a peaceful coexistence. Political and economic strife murders the concept of virtuous living. Heavy taxation can destroy the concept of a fulfilled life as propagated for by Aristotle. Therefore, governments need to be careful how they impose taxes, to preserve and foster a free and content society. Most countries impose taxes on real property. Real property includes but not limited to land and any property attached to land.

Alluding to the works of Aristotle, Plato's, and Mariana, they asserted that, kings were not eligible to own properties at the expense of the society because this move would jeopardize the state of the economy (Laures and Mariana, 1928, p 53). In brief, their arguments were that Kings as leaders are corrupt in nature, but should not be exempted from paying taxes. The traditional reason why the kings were exempted from taxation was that all property belonged to the king. Therefore, one could not tax himself. However, this philosophy has long been broken; people live in democratic states where all men have equal opportunity for wealth and power. Therefore, leaders should not be exempted from their duty to contribute to a country's economy through tax. They too need to pay taxes, especially on their income. Since leaders aren't special people but mere representation of people's will, leaders should be treated just like ordinary citizens. They too should pay property taxes. All adults who own property should pay property taxes. Taxation should not be done on wealth, as it would discourage the ethics of hard work. Unless obtained through inheritance, most wealth is an accumulation of property that descends from hard work.

In an ideal economy therefore, both the ruled and the ruling class should pay tax. In Aristotle's teachings, in the "Politika" he affirms that the management of the state revenues is inappropriate, even though rulers are determined to carry on with wars, own many properties, and exempt themselves from paying taxes. Aristotle was referring to the Spartans who had made his citizens greedy and city poor (Aristotle and Ellis, 2006, p 168). According to the above analysis, it is evident that if the ruling classes do not pay taxes, they will use the opportunity and expand their property base without thinking of the welfare of the society. Furthermore, if leaders engage in paying of taxes, this approach will enable the citizens of the related country to develop an open mind

towards the payment of taxes without evading whenever they get an opportunity, (Aristotle and Keyt, 1999, p 68). Both parties should pay taxes in order to ensure uniformity in the development of the country. Consequently, if citizens and those in authority pay taxes, the move will enable relevant authorities determine the net worth of leaders, especially when the law does not permit them to own property. Aristotle did say that a good regime is one where a good man lays down his comfort for the fulfillment of others. He says that this is the tragedy of politics where the pursuit of virtue supersedes the pursuit for wealth and military power. This simply means that leaders are not in power to enhance their influence but rather to serve people.

In conclusion, Aristotle and Plato acknowledged social fulfillment to be a product of political and economic equality. For instance, in today's economy, most leaders who do not exercise the aspects of democracy advocates for constitutions that will eliminate them from paying taxes. This approach is common to aristocratic and dictatorial rules across the world. As a result, most citizens in these countries meet the burden associated with high taxation. According to Mariana, a philosopher, if those in authority do not pay taxes, citizens risks imposition of new taxes on a daily basis. The day-to-day increasing of taxation benefits the leaders' benefits where they develop the ability to meet their needs and intervene in varied warfare's using taxpayers' money (CCH State Tax Law Editors, 2009, p 7). The arguments are that if the system makes it mandatory for leaders to pay taxes there will be no extra spending by those in government. Moreover, if one party pays tax while the other does not, this move will aggravate the existence of corruption in the public service. For example, in the modern world, if leaders and their subjects, both pay taxes, development will increase, and there will be no conflicts between the two parties. There will be harmonious living, which will lead to a virtuous life. In the words of Aristotle, man is a political animal who requires a partnership in the right and just things to create a stable household and city, (Aristotle and Ellis, 2006, p 37).

Is property considered as wealth?

As discussed earlier, property is not wealth. Wealth is an accumulation of property. In ancient Greece, every free person was supposed to have some form of property to create more property and eventually store up wealth for him or her. Property is not the same as

because wealth is a byproduct of having and utilizing property. One needs to have property to generate wealth. Aristotle affirms that the art of acquiring wealth is a total distinct art from acquiring property. Wealth is a constituent of a household (Aristotle and Ellis, 2006, p 18).

As the Greece philosophers agreed on, property is important for two main reasons. Firstly, property helps to alleviate poverty. Poverty is a destroyer of polity. Secondly, property is needed to motivate people's creativity. This creativity propelled Greece to its exceptional art, architecture and wealth. Therefore, one can boldly say that property is somewhat the tool that one needs to acquire wealth. Taxation should, therefore, be implemented evenly on all tools to foster equality and encourage hard work and commitment to achieving one's economic vision and purpose. It is also a constitutional requirement in many jurisdictions to create taxation systems that apply uniformly to all the citizen regardless of their status. Briefly, Aristotle does acknowledge that a city, which would be equated to a state now, contains three classes of people. These are the few rich, the middleclass and the majority poor. Aristotle encourages governments to nurture the middleclass group, as they are the best class of people in any good regime. A regime will be deemed good if it works toward the benefit of all. The wealthy should not exploit the poor and the opposite is true.

In the modern society, wealth can be described as an abundance of important resources, (CCH State Tax Law Editors, 2007, p35). Any person, government or organization is capable of acquiring wealth. Wealth can also be said to be the value of accumulated property. Wealth can be gifted or acquired through hard work. One's worth is derived from the calculation of all his or her accumulated resources. In order to promote economic growth and development, governments should refrain from taxing wealth. It is believed that wealth is the accumulation of an individual's effort. Taxation on wealth therefore would be demoralizing as many people think of paying taxes as a punishment than a duty to nation building. Moreover, taxation on wealth would amount to double taxation, as property is usually taxed before accumulation. In addition, the government may lack a means of keeping count of individual's wealth, bearing in mind that wealth is volatile, one minute it is in abundance the next it have volatized.

What is the relevance of Aristotle theory on Property taxation today?

As mentioned earlier, the government obtains most of its revenue from taxes. The biggest collection of tax is that from the property. For instance, the government receives about ten percent of its total revenue from property tax (La Forest, 2006, p 106). Property tax on real property includes; taxes on immovable property, municipal, communal and sewerage rates. Taxes on real property may entail indirect levies in the form of transfer fees, capital gains tax and VAT charged on new developments. Although unpleasant to pay, the tax paid on both real and personal property is imperative for any government. The government uses the revenue, which comprises of taxes mainly, to build the infrastructure and any other public amenities. Moreover, wages and salaries of the leaders have to be sources from the taxes. Therefore, taxation is an important governance tool. Aristotle said that each government should adduce mechanisms that will bring about the best regime. The best regime is one, which is easier and attainable for all. This shows that all citizens have a duty to ensure growth and development for their country. Citizens participate through paying of taxes. However, taxes should be paid according to an individual's capacity. This means that the vagrant and those with low value personal property should not pay taxes. Taxation should not seem as a punishment but rather a noble duty, in order to promote compliance.

Aristotle acknowledges the importance of a self-sufficient reign. In order to achieve this self sufficient regime Aristotle advocates for equality where the inferior are not living under insufficiency because of the taxation regime. To this end, Aristotle theory of distributive justice should help countries formulate the best taxation structure to the benefit of all citizens (Davis 1996, p 45). Firstly, the theory seeks equitability reign, therefore, the poor should not undergo proportional tax systems like the rich. In fact, the rich should pay higher taxes because they control much of the resources in the country. For example, charging levies on idle land would not affect the poor but the rich because they own the land resources and most of which is idle. In this connection, the affluent should be paying higher taxes compared to the poor.

Συνεχίζεται...

**ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ ΑΠΟΚΕΝΤΡΩΣΗΣ, ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ
ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ**

**REVUE DE DECENTRALISATION, D' ADMINISTRATION
LOCALE ET DE DEVELOPPEMENT REGIONAL**

**REVIEW OF DECENTRALIZATION, LOCAL
GOVERNMENT AND REGIONAL DEVELOPMENT**

*

Τριμηνιαία Επιστημονική Έκδοση
Edition scientifique trimestrielle
Quartely scientific review

*

Έτος ιδρύσεως και έκδοσης Α' τεύχους 1995 μ.Χ.

*

Τεύχος / Numb. / Issue 79 / 2015
Ιανουάριος, Φεβρουάριος, Μάρτιος 2015

*

Κωδικός: 014297

*

Ιδιοκτήτης / Propriétaire / Owner

ΚΕΝΤΡΟ ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗΣ ΜΕΛΕΤΩΝ ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ
Αστική μη κερδοσκοπική Εταιρεία

**CENTRE DE FORMATION DES ETUDES DE RECHERCHE ET DU
DEVELOPPEMENT**
Société civile sans but lucratif

CENTER OF EDUCATION RESEARCH AND DEVELOPMENT
Civil not lucrative Association

*

Υπεύθυνος κατά τον νόμο, Εκδότης /Editeur/Editor
Καθηγητής Κωνστ. ΓΕ. ΑΘΑΝΑΣΟΠΟΥΛΟΣ
Prof. Const. GE. ATHANASSOPOULOS

*

Επιστημονικός Υπεύθυνος: Καθηγητής **Κωνστ. ΓΕ. ΑΘΑΝΑΣΟΠΟΥΛΟΣ**
Responsable Scientifique: Professeur **Const. GE. ATHANASSOPOULOS**
Scientific Responsible: Professor **Const. GE. ATHANASSOPOULOS**

*

Σύμβουλος Έκδοσης
**ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΑΠΟΚΕΝΤΡΩΣΗΣ,
ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ**
Conseiller d' édition
**CENTER HELLENIQUE DE DECENTRALISATION,
D' ADMINISTRATION LOCALE ET DE DEVELOPPEMENT REGIONAL**

Edition Counsellor
**HELLENIC CENTER FOR DECENTRALIZATION, LOCAL
GOVERNMENT AND REGIONAL DEVELOPMENT**

Διευθύνεται υπό Συντακτικής Επιτροπής εκ Καθηγητών Πανεπιστημίου και
Ειδικών Επιστημόνων. Σύστημα Κριτών.

Dirigée par Comité de rédaction de Professeurs d' Université et de
Scientifiques Spécialisés

Directed by Edition Board of University Professors and Specialized Scientists
System of external evaluators

*

Τιμή τεύχους: 9 € Συνδρομές ετήσιες: Φιλίας: 300 € Δημοσίων
Υπηρεσιών, Ν.Π.Δ. και Ι.Δ., Δήμων, Νομαρχιακών Αυτοδιοικήσεων, Τραπεζών,
Εταιρειών: 150 € Ιδιωτών: 30 € Φοιτητών: 15 €
Εξωτερικού: US \$ 100

Prix: 9 € Abonnements: Prix d' ami: 300 € Services Publics, Personnes Morales de
Droit Public ou Privé, Communes, Administrations Départementales, Banques,
Sociétés: 150 € Individuels: 30 € Etudiants: 15 €
Etranger: US \$ 100

Price: 9 € Subscriptions: Friendship: 300 € Public Services,
Legal Persons of Public or Private Law, Communities, Prefecture Administrations,
Banks, Societies: 150 € Individuals: 30 €
Students: 15 € Abroad: US \$ 100

*

Υπεύθυνος Τυπογραφείου

ΕΚΤΥΠΩΣΕΙΣ ΘΕΟΔΩΡΟΠΟΥΛΟΣ ΔΗΜΗΤΡΗΣ

Μάρνη 25, Πλ. Βάθης, Αθήνα,

τηλ.: 210.5234559, φαξ: 2105203633, email: theogi@otenet.gr

*

Τα δημοσιευόμενα κείμενα απηχούν τις απόψεις των Συντακτών τους
και δεν δεσμεύουν την ΕΠΙΘ. ΑΠΟΚ., ΤΟΠ. ΑΥΤ. ΚΑΙ ΠΕΡ. ΑΝ.

*

Οι αναγγελίες εντός πλαισίου των νέων εκδόσεων αποτελούν φιλική προσφορά
του Επιστημονικού Υπευθύνου του Περιοδικού προς τους Συγγραφείς τους

*

Βάσει του Ν. 2121/1993 και των σχετικών κανόνων του Διεθνούς Δικαίου απα-
γορεύεται η αναδημοσίευση ή η αναπαραγωγή (ολική ή μερική) με όποιον δήποτε
τρόπο και με όποιο δήποτε μέσο των κειμένων του παρόντος, χωρίς προηγούμενη
έγγραφη άδεια του εκδότη.

Toute reproduction d' un extrait quelconque de cette Revue, par quelque
procédé que ce soit, et notamment par photocopie ou microfilm, est strictement
interdite.

The whole of the material appearing in this Review is a copyright and may not be
reproduced in whole or in part without the permission of the Editor.

*

Διεύθυνση / Adresse / Address

**Τμβρου 6, 11257 Αθήναι, τηλ.: (210) 8647120, fax: (210) 8658868
IMVROY 6, GR - 11257, ATHENES / ATHENS, teleph.: (210) 8647120,
fax: (210) 8658868**

*

<http://library.panteion.gr/pandemos> • Ελληνικά περιοδικά

*

ISSN 1106-91-71

ΤΕΥΧΟΣ Ν. 79/2015 / ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ/SOMMAIRE/CONTENTS

	Σελ./Ρ.
- Κωνστ. ΓΕ. ΑΘΑΝΑΣΟΠΟΥΛΟΣ / Const. GE. ATHANASOPOULOS: Τοις Εντευξομένοις ή: Οι υποχρεώσεις των Εθνικών Διοικήσεων των Κρατών Μελών της Ε.Ε. έναντι των Οργάνων της.....	3
- Σπ. ΜΑΚΡΙΔΑΚΗΣ: Η Ελλάδα πρέπει να φτιάξει τη δική της Silicon Valley.....	7
- Π. ΜΙΧΑΗΛΙΔΗΣ: Το έργο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την πρόληψη των βασανιστηρίων.	9
- Μ. ΝΙΚΟΛΑΤΟΣ: Ο Δικαστής σε περιόδους κρίσεως.....	15
- G. GEORGIS – G. KAZAMIAS: Cyprus and its European Union Partners.....	25
- Γ. ΓΕΩΡΓΗΣ – Γ. ΚΑΖΑΜΙΑΣ: Δανία – Κύπρος.....	28
- Ν. ΖΑΧΑΡΟΠΟΥΛΟΣ: Τρεις Ιεράρχες.....	31
- Αρτ. Δ. ΣΑΒΒΙΔΟΥ: Κράτος και Διαφθορά: Εθνικές και Διεθνείς Εκφάνσεις. Ετερόκλητες προσεγγίσεις διαχείρισης.....	37
- Κωνστ. ΓΕ. ΑΘΑΝΑΣΟΠΟΥΛΟΣ: Ο Ευαγόρας ΠΑΛΛΗΚΑΡΙΔΗΣ.....	46
- Νέες Εκδόσεις: Κωνστ. ΓΕ. ΑΘΑΝΑΣΟΠΟΥΛΟΣ: Διοικητικό Δίκαιο.....	51
- Α. ΣΥΜΕΟΥ: Η προστασία της ιδιοκτησίας και η αναγκαστική απαλλοτρίωση της στην Κύπρο.....	52
- G. –Sp. C. ATHANASOPOULOS: The American corral-the European souk.....	57
- Ελ. ΝΙΝΑ – ΠΑΖΑΡΖΗ: Κοινωνιολογία.....	62
- Ε. – Μ. Κ. ΑΘΑΝΑΣΟΠΟΥΛΟΥ: Discourse analysis.....	65
- Neapolis University Pafos.....	74
- Μ. ΛΟΪΖΙΔΗ-ΠΑΠΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ: Μεταρρυθμίσεις στους Ο.Τ.Α. Η περίπτωση της Κύπρου.....	75
- Θ. Κ. ΑΘΑΝΑΣΟΠΟΥΛΟΣ: Δύο συρτάρια.....	82
- Κέντρο Έρευνας Περιφερειακής Ανάπτυξης «Ιερώννυμος Δ. ΠΙΝΤΟΣ και Αναστασία Ιερ. ΠΙΝΤΟΥ».....	83
- Θ. ΚΑΛΛΙΑΝΟΣ: 30+ Steps for Europe. Βήματα για την Ευρώπη.....	84
- Άντρη ΕΥΡΙΠΙΔΟΥ: Ενεργειακή Πολιτική: Η περίπτωση της Κύπρου.....	86
- Χρ. ΣΤΥΛΙΑΝΟΥ: Διοίκηση Ολικής Ποιότητας.....	93
- Α. ΧΡΙΣΤΟΦΙΔΗΣ: Ακολουθώντας την παράδοση.....	100
- Th. DIMOPOULOS: Theories and Philosophy of Property Taxation.....	101
- Εκδότης.....	109
- Περιεχόμενα.....	111
- Κωδικός Εντύπου.....	112

**Constantinos GE.
ATHANASSOPOULOS**

Professor at Panteion University
of Social and Political Sciences,
Univ. of Athens, (Vis. Prof.),
Lawyer,
Ex Ch.L.U.L.
Bruxelles, Ex Int. I.I.A.P. Paris

**EUROPEAN
UNION
LAW**

Basic terms and
delimitations
Union's Philosophy
Arrangements regarding
European Union
Enlargement
and Integration
Relations between European
Union Law and National Law
European Union's policies

Vol. A'
New edition

Contribution:
Dr Vas. DELITHEOU
Dr Helen KAVVADIA

2008, Athens

**Κωνσταντίνος ΓΕ.
ΑΘΑΝΑΣΟΠΟΥΛΟΣ**

Καθηγητής Παντείου Πανεπ.
Κοιν. και Πολ. Επιστημ.,
Πανεπ. Αθηνών (Επισκ.),
Δικηγόρος,
Ex Ch.L.U.L., Bruxelles,
Ex Int. I.I.A.P., Paris

**ΤΟ ΔΙΚΑΙΟ ΤΗΣ
ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ
ΕΝΩΣΗΣ**

Βασικές έννοιες και
οριοθετήσεις
Φιλοσοφία της Ένωσης
Ρυθμίσεις περί
Ευρωπαϊκής Ένωσης
Διεύρυνση και εμβάθυνση
Σχέσεις Δικαίου
Ευρωπαϊκής Ένωσης
και Εθνικού Δικαίου
Οι επί μέρους Πολιτικές

Τόμος Α'
Νέα έκδοση

Επιστημονική συμβολή:
Δρ Βασ. ΔΕΛΗΘΕΟΥ
Dr Helen KAVVADIA

Αθήναι, 2008

**Κωνσταντίνος ΓΕ.
ΑΘΑΝΑΣΟΠΟΥΛΟΣ**

Καθηγητής Παντείου
Πανεπ. Κοιν. και Πολ. Επιστημ.,
Πανεπιστημίου Αθηνών (Επισκ.),
Ex Ch.L.U.L. Bruxelles, Ex Int.
I.I.A.P., Paris

**ΤΟ ΔΙΚΑΙΟ
ΤΗΣ
ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ
ΕΝΩΣΗΣ**

Τόμος Β'

**Η Συνθήκη
για την θέσπιση
του Συντάγματος
της Ευρώπης**

Ρώμη, 29 Οκτωβρίου
2004

Αθήναι, 2004

Μικρός αριθμός αντιτύπων όλων των έργων του Καθηγητού Κωνστ. ΓΕ. ΑΘΑΝΑΣΟΠΟΥΛΟΥ διατίθεται από το Κεντρικό Βιβλιοπωλείο των Εκδόσεων ΠΑΠΑΖΗΣΗ, οδός Νικηταρά 2 και Μπενάκη, Αθήνα.

K.E.M.E.A.
Ίμβρου 6
112 57 ΑΘΗΝΑΙ

Κωδικός εντύπου
014297

